

NOKUTs godkjenningsordning for utenlandsk fag- og yrkesopplæring

Veien videre

**Rapport fra arbeidsgruppa
November 2020**

Forord

NOKUT skrev våren 2019 en erfaringsrapport om godkjenningsordningen for utenlandsk fag- og yrkesopplæring. Hensikten med denne rapporten var å synliggjøre hva som fungerte bra med ordningen, samt påpeke hva som eventuelt kunne forbedres og alternativer for hvordan. Denne rapporten ble oversendt Kunnskapsdepartementet (KD) 14. juni 2019. På bakgrunn av rapporten og en økt forventning om utvidelse av ordningen, valgte KD i september 2019 å sette ned en arbeidsgruppe for å vurdere muligheten for dette og komme med sine anbefalinger.

I oppdraget til NOKUT, datert 30. september 2019, ble det lagt føringer for arbeidsgruppas sammensetning og ressursbruk, se *Vedlegg 1- Etablering av arbeidsgruppe*

«Arbeidsgruppa bør bestå av:

- en representant fra KD (leder av arbeidsgruppa)
- to representanter fra eller oppnevnt av SRY
- to representanter fra eller oppnevnt av de faglige rådene
- en representant fra Udir
- en representant fra NOKUT. NOKUT er sekretariat for arbeidsgruppa.

NOKUT gis i oppdrag å etablere arbeidsgruppa og sørge for at de berørte partene inviteres til å delta i arbeidsgruppa. Kostnader NOKUT måtte ha knyttet til arbeidsgruppas arbeid dekkes innenfor eksisterende budsjetttrammer.”

NOKUT gav SRY (Samarbeidsrådet for yrkesfag) i oppdrag å oppnevne medlemmer fra hhv SRY og de faglige rådene (myndighetens rådgivende organ for fag- og yrkesopplæringen). I vedtak fra SRY 4. november 2019 kom oppnevning fra både SRY og faglige råd.

Arbeidsgruppas medlemmer

KD	Andrè Kristiansen
KD	Sigurd Moskvil Thorsen
NHO	Aina Bredesen
LO	Hege Espe
FRTI	Bendik Flomstad
FRBA	Jørgen Leegaard
UDIR	Karl Gunnar Kristiansen
UDIR	Unni Teien
NOKUT	Silje Molander
NOKUT	Johanne Dubois Fossan
NOKUT	Torjus Abusland

Arbeidsgruppas anbefalinger

Arbeidsgruppa har vurdert muligheter for utvidelser av dagens godkjenningsordning, både med nye land og nye fagområder. Vurderingen har vist at en utvidelse av ordningen, med dagens innretning, vil medføre utfordringer.

Med mindre justeringer, ønsker arbeidsgruppa å videreføre godkjenningsordningen slik den er i dag. Justeringer som foretas må ivareta ordningens formål som en dokumentbasert godkjenningsordning for utenlandsk fag- og yrkesopplæring.

Det anbefales at godkjenningsordningen reguleres i forskrift og at de begrepene som i dag skaper utfordring i forvaltningen av ordningen blir gjenstand for en høring. Videre mener arbeidsgruppa at det må opprettes en klagenemnd for godkjenningsordningen, samt at det må utformes en veileder for sakkyndige i deres vurderingsarbeid.

Innhold

Forord	3
Arbeidsgruppas anbefalinger	4
Sammendrag	7
Beskrivelse av dagens situasjon	7
1. Arbeidsgruppas mandat og grunnlaget for dagens godkjenningsordning.....	10
Arbeidsgruppas mandat	10
Bakgrunn og intensjon ved ordningen	10
Hjemmelsgrunnlag og forarbeider:	11
2. Fag- og yrkesopplæring.....	15
Fag- og yrkesopplæring i Norge.....	15
3. NOKUTs godkjenning av utenlandsk fag- og yrkesopplæring ...	16
Vilkår for godkjenning:	16
Partenes involvering i dagens godkjenningsordning	17
Land og kvalifikasjoner i dagens ordning	18
Sidestilling	19
Klagebehandling	23
Søkertall for godkjenningsordningen	24
NOKUTs erfaring med bruk av Det europeiske kvalifikasjonsrammeverket (EQF)	25
Godkjenningsordninger for fag- og yrkesopplæring i andre land	27
Godkjenningsordning i Sverige.....	27
Godkjenningsordning i Tyskland	28
4. Vurdering av dagens ordning – Involverte partnere og sakkyndige	29
Uttalelser fra sakkyndigkomiteer i dagens ordning	29
De faglige rådernes tilbakemeldinger.....	30
5. Andre aktører	33
Utredninger	33
Offentlige aktører som stiller krav om godkjenning fra NOKUT	34
6. Vurdering av NOKUTs forslag for justering av godkjenningsordningen.....	36
NOKUTs alternativ 0. Status quo	36

NOKUTs alternativ 1. Optimalisering av dagens godkjenningsordning, innenfor gjeldende rammer	36
NOKUTs alternativ 2. Regulere ordningen i forskrift	37
NOKUTs alternativ 3. Dokumentbasert godkjenning, supplert med prøve	39
NOKUTs alternativ 4: Systemisk vurdering	39
7. Utvidelse av dagens ordning.....	41
Utvidelse av land – kartlegging	41
Utvidelse med nordiske land	43
Arbeidsgruppas innstilling til utvidelse av ordningen	44
8. Arbeidsgruppas anbefalinger for veien videre.....	46
Anbefalinger	46
Forskriftsregulering.....	46
Behov for utvidelse	46
Utforming av en veileder for sakkyndige i deres vurderingsarbeid	47
Øvrige innspill.....	47
Vedlegg	51
Referanser.....	52

Sammendrag

Beskrivelse av dagens situasjon

Kapittel 1: Arbeidsgruppas mandat og grunnlaget for godkjenningsordningen

Kapittel 2: Fag- og yrkesopplæring i Norge

Kapittel 3: NOKUTs godkjenningsordning

Arbeidsgruppas utredninger og vurderinger

Kapittel 4: Vurdering av dagens ordning – Involverte partnere og sakkyndige

I arbeidet med evaluering av ordningen har det vært viktig at de sakkyndige, som NOKUTs faglige eksperter og de faglige rådene som foreslår de sakkyndige, har fått uttale seg om dagens ordning. I dette kapitlet presenteres spørsmålene som de besvarer samt et representativt utdrag fra deres tilbakemeldinger. Tilbakemeldinger i sin helhet er tilgjengelige i Vedlegg 3 - *De faglige rådene og sakkyndige komiteers uttalelser om godkjenningsordningen*.

Kapittel 5: Andre aktuelle aktører

Kapitlet tar stilling til om og på hvilken måte grenseliggende rapporter og avtaleordninger berøres av eller kan implisere NOKUTs godkjenningsordning.

Kapittel 6: Utvidelse av dagen ordning

I tildelingsbrevet for 2019 til NOKUT, datert 19.12.2018, står det at departementet har særlig forventning «... til at nye fag- og svennebrev og nye land inkluderes i ordningen for godkjenning av utenlandsk fagopplæring».¹

I dette kapitlet kartlegges handlingsrommet, eventuelle utfordringer og aktuelle land.

---

¹ Statsbudsjettet for 2019 – Tildelingsbrev for Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT). Datert 19.12.2018. Tilgjengelig på: https://www.nokut.no/siteassets/om-nokut/arsrapporter-og-tildelingsbrev/statsbudsjettet_2019_tildelingsbrev_nokut.pdf

Kapittel 7: Vurdering av NOKUTs forslag for justering av godkjenningsordningen

NOKUTs erfaringsrapport² skisserer fem alternativer for justering av ordningen som arbeidsgruppa i dette kapittelet tar stilling til. Behovet for en justering av ordningen grunnngis med det NOKUT mener er 3 kompliserende forhold ved dagens ordning:

« 1) Vilkåret om en kvalifikasjons omfang, fastsatt av NOKUT, sier at en utenlandsk kvalifikasjon må ha en varighet på minst tre år, hvorav minimum ett år er dokumentert praktisk opplæring. Dette vilkåret tar ikke høyde for eller hensyn til læringsutbyttet som kvalifikasjonen forventes å gi.

NOKUT peker på at dette vilkåret på flere måter åpner opp for restriksjoner som ikke opptrer i norsk fag- og yrkesopplæring og ref. opplæringslova (oppl). § 3-3 tredje ledd og ordningene som i dag finnes for å oppnå fag- og svennebrev i Norge, mht. omfanget. NOKUT mener denne helhetsvurderingen også vil kunne være mulig innen godkjenning av utenlandsk fag- og yrkesopplæring.

Det var partene som fremmet ordlyden i dettevilkåret under høringene knyttet til opprettelsen av godkjenningsordningen. Både LO og NHO stilte seg kritiske til at søkere med kun ett års erfaring skulle kunne få sin kvalifikasjon sidestilt med et norsk fag –/svennebrev som normalt bygger på to års læretid i Norge. LO spilte inn at det ved et minstekrav på kun et års praksis, måtte kunne kreves at praksisen er opparbeidet i bedrift, og at der praksis er opparbeidet på skole så vil alle tre årene måtte kunne kreves å inneholde tilstrekkelig adekvat og relevant praksis.

Dette vilkåret legger derfor føringer for at ordningen vil måtte justeres for hver endring som foretas i den norske modellen. Selv om NOKUTs styre kan endre dette vilkåret er det ønskelig å se på alle endringer i innretningen av ordningen under ett.»

...

2) Kravet i oppl. § 3-4 a, som sier en utenlandsk fag- og yrkesopplæring må inneholde mange av de vesentlige faglige elementene i et norsk fag for å kunne sidestilles med det aktuelle norske faget.

---

² Erfaringsrapport: Godkjenningsordningen for utenlandsk fag- og yrkesopplæring
https://www.nokut.no/globalassets/nokut/rapporter/ua/2019/erfaringsrapport_godkjenningsordningen-for-utenlandsk-fyo.pdf

Læreplanene for Vg3/- opplæring i bedrift beskriver de nasjonale kravene til kvalifikasjoner i de ulike yrkene. For å kunne sidestille utenlandske kvalifikasjoner med nasjonale krav må vi avklare om de inneholder tilstrekkelig vesentlige elementer fra de norske læreplanene

Det er ikke gitt tydelige parametere som setter grensen for hvilken andel av og hvilket innhold som gjør at en kvalifikasjon er innenfor eller utenfor begrepet vesentlig. Dette medfører at de sakkyndige tolker læreplanene ulikt.

...

3) De sakkyndige og deres rolle- og oppgaveforståelse, samt dokumentasjonen som er nødvendig for å kunne gjennomføre den faglige vurderingen.

I opplæring av nye sakkyndige fokuseres det på å klarlegge grensene for sidestilling. Det fokuseres også på å tydeliggjøre den ansvarsdelingen som er knyttet til vurderingen av en kvalifikasjon; der NOKUT vurderer ekthet, nivå og omfang og de sakkyndige vurderer vesentlige faglige elementer.

I det som forstås som mangel på nasjonale retningslinjer blir de sakkyndiges tolkning av vesentlige faglige elementer gjenstand for mulig skjønnsvurdering. Dette gjør at NOKUT har investert tid på å avklare hvilken informasjon som er nødvendig for at de sakkyndige skal fatte sine beslutninger. Siden erfaringsrapporten ble skrevet har NOKUT også forbedret opplæringen og oppfølgingen til de sakkyndige, for å sikre en bedre rolle- og oppdragsforståelse.»

Kapittel 8: Arbeidsgruppas anbefalinger

Med utgangspunkt i vurderinger som arbeidsgruppa har gjort i kapittel 6 og 7, presenteres her arbeidsgruppas endelige anbefalinger

1. Arbeidsgruppas mandat og grunnlaget for dagens godkjenningsordning

Godkjenningsordningen for utenlandsk fag- og yrkesopplæring ble opprettet i 2016, og forvaltes av NOKUT. Ordningen utvides gradvis og omfatter i dag til sammen 19 ulike kvalifikasjoner fra Polen, Tyskland, Estland, Latvia og Litauen.

I juni 2019 leverte NOKUT en erfaringsrapport om godkjenningsordningen til Kunnskapsdepartementet. Denne redegjorde for ordningens daværende status og fremmet tilstedeværende utfordringer³. Rapporten danner grunnlaget for opprettelsen av arbeidsgruppa og dens mandat.

Arbeidsgruppas mandat

- Kartlegge nåsituasjonen, klarlegge målsetninger og utrede behovet for - og foreslå endringer i og utvikling av dagens ordning
- Utrede ulike løsninger, velge og anbefale et konsept
- Beskrive risiko og usikkerhet ved valgt konsept
- Identifisere avhengigheter og kommunikasjonsbehov
- Lage en tidsplan for arbeidet innen de fastsatte frister
- Utrede behovet for - og foreslå endringer i prosesser, roller og ansvar i godkjenningsordningen

Bakgrunn og intensjon ved ordningen

Godkjenningsordningen for utenlandsk fag- og yrkesopplæring er hjemlet i oppl. § 3-4 a, etter ønske fra partene i arbeidslivet. På bakgrunn av NOKUTs lange erfaring med å vurdere utenlandsk høyere utdanning, ble det operative ansvaret for ordningen tildelt NOKUT. NOKUT har forvaltet ordningen siden høsten 2016.

I tariffoppgjøret våren 2014 skrev partene, ved Norsk Industri og Fellesforbundet, brev til Kunnskapsdepartementet (KD) om behovet for en nasjonal ordning for godkjenning av utenlandsk fagopplæring. Partene, i hovedsak LO og NHO, hadde da over flere år fremmet et

---

³ Erfaringsrapport: Godkjenningsordningen for utenlandsk fag- og yrkesopplæring
https://www.nokut.no/globalassets/nokut/rapporter/ua/2019/erfaringsrapport_godkjenningsordningen-for-utenlandsk-fyo.pdf

ønske om en nasjonal ordning for godkjenning av utenlandsk fagopplæring. Regjeringen svarte på denne forespørselen ved å gi Utdanningsdirektoratet (Udir) i oppdrag å utrede en slik ordning.

I Udirs redegjørelse for *vurdering av kompetanse* ble det lagt vekt på at vurderingens formål er å anerkjenne kompetansen en person besitter, vurdert etter læreplanverket, uavhengig av hvor og hvordan kompetansen er tilegnet/ervert. Videre mente Udir at en slik vurdering gir kandidatene anledning til å dokumentere sin kompetanse, uten å måtte gå veien om tradisjonelle prøveordninger. For å fastslå om kompetansen er sidestilt med kompetansen som er iboende en gitt norsk yrkeskompetanse eller et gitt fag-/svennebrev i Norge. I denne sammenhengen mente Udir at det ikke var relevant å telle timer, men å kartlegge de mest sentrale innholdselementene i norske læreplaner for å ha dette som grunnlag for sammenlikning. Udir mente videre at forståelsen for sentrale innholdselementer i norske fag ville være viktig for sammenlikning. For å danne forståelsen for disse pekte Udir på kvalifikasjonsbeskrivelsene i NKR og Europass- fagbeskrivelsene, som gode verktøy.

Hjemmelsgrunnlag og forarbeider:

Opplæringslova § 3-4 a gir hjemmel til å godkjenne utenlandsk fag- og yrkesopplæring:

Departementet avgjør etter søknad frå enkeltpersonar om utanlandsk fag- eller yrkesopplæring skal godkjennast som sidestilt med norsk fag- eller sveinebrev eller vitnemål. Opplæringa er sidestilt når ho har same nivå og omfang som den norske vidaregåande opplæringa, og inneheld mange av dei vesentlege elementa i det aktuelle faget. Departementet kan gi forskrift om vilkår for godkjenning, sakshandsaming, klage og avgrensing i klageretten

Kunnskapsdepartementets begrunnelse for å foreslå lovbestemmelsen fremgår blant annet av Prop. 72 L (2015-2016) s. 41. I forarbeidene beskriver departementet at det ikke er benyttet tilstrekkelig kapasitet til å vurdere hvordan kompetansen, til en stadig økende gruppe innvandrere fra EU-området, stiller seg opp mot norsk fagopplæring. Samtidig fremhevet departementet at et bedre system for kontroll av utenlandsk fagkompetanse ville vært et sentralt tiltak mot arbeidslivskriminalitet. Departementet skisserte at en slik vurdering helst skal kunne dokumentere nivå, omfang og faglig innhold i utenlandsk opplæring, slik at den enkelte lettere skal kunne dra nytte av denne kompetansen i møte med et norsk arbeidsliv. Med en dokumentasjon som arbeidsgivere lett vil kunne forstå, vil personer med fullført fag- og yrkesopplæring fra utlandet lettere kunne vise hvilken kompetanse de har. Gevinsten for

samfunnet vil være en mer riktig utnyttelse av kompetanse og derav et mer konkurransedyktig næringsliv.

Bakgrunnen for å opprette godkjenningsordningen kommer til uttrykk blant annet i stortingsmeldingen Meld. St. 16 (2015-2016) s. 82⁴ flg.:

Norge trenger kompetanse for utvikling av arbeidslivet og økonomien, det er derfor nødvendig at medbrakt kompetanse fra utlandet blir brukt effektivt. Det innebærer både en helhetlig innsats for å øke rekrutteringen av innvandrere til arbeidslivet, og et kontinuerlig arbeid for å forenkle og forbedre godkjenningsordningene for utenlandske utdanninger og yrkeskvalifikasjoner.

Ønsket om å benytte medbrakt kompetanse fra utlandet på en bedre måte fremgår også av Meld. St. 30 (2015-2016) på side 62⁵:

Mange innvandrere som bosetter seg i Norge har med seg utdanning og arbeidserfaring fra utlandet. Denne må benyttes bedre. Regjeringen arbeider kontinuerlig med å forenkle og forbedre godkjenningsordningene for utenlandske utdanninger og yrkeskvalifikasjoner. Dette er også kommet som innspill fra KS. De grunnleggende hensynene bak ordningen er følgelig beskrevet klart i lovteksten og forarbeidene

Godkjenningsordningen fant også sitt feste i Regjeringens handlingsplan (2013 – 2016)⁶ for å øke sysselsettingen blant innvandrere. Det å bruke innvandreres kompetanse bedre var en av to hovedpilarer i denne handlingsplanen. På side 5 og 6 beskriver departementet hvorfor det er viktig å kartlegge kompetanse og matche denne til arbeidslivet:

«...Samtidig må arbeidslivet i enda større grad enn i dag benytte innvandreres ressurser og kompetanse. Mange innvandrere kommer til Norge med utdanning og arbeidserfaring (jf. Faktaboks), og mange skaffer seg i tillegg utdanning og får arbeidserfaring etter at de har kommet hit. Likevel kan de ha problemer med å få fotfeste i arbeidslivet. Sysselsatte innvandrere er oftere overkvalifisert for jobben de har. Dette gjelder i særlig grad innvandrere fra Afrika og Asia (Villund 2010, Hardoy og Schøne 2011).

---

⁴ Meld. St. 16 (2015-2016) *Fra utenforskap til ny sjanse*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-16-20152016/id2476199/>

⁵ Meld. St. 30 (2015-2016) *Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk*. Tilgjengelig på: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-30-20152016/id2499847/>

⁶ Handlingsplan 2013-2016 fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet: *Vi trenger innvandrernes kompetanse*. Tilgjengelig på: http://www.regjeringen.no/upload/BLD/IMA/Handlingsplaner/Handlingsplan_innvandernes_kompetanse.pdf

Det forekommer diskriminering av personer med innvandrerbakgrunn som søker jobb (Midtbøen og Rogstad 2012). Flere, blant annet inkluderingsutvalget (NOU 2011: 14 bedre integrering), har pekt på betydningen av bedre og mer effektive godkjenningsordninger for utenlandsk utdanning og har foreslått forbedringstiltak.

....

31 prosent av innvandrere i aldersgruppa 25 til 49 år har høyeste fullførte utdanning på videregående skole nivå mot 41 prosent av den øvrige befolkningen. Statistikken viser dessuten at relativt mange mannlige innvandrere med utdanning på videregående nivå har håndverksutdanning. Riktignok mangler det fortsatt opplysninger for mange arbeidsinnvandrere. Blant dem med høyere utdanning er det en relativt stor andel som har naturvitenskaplig utdanning. I begge tilfeller gjelder det fagområder hvor det er behov for kvalifisert arbeidskraft i Norge. Tallene sier ikke noe om i hvilken grad innvandrere får brukt den medbrakte kompetansen sin i Norge. Tidligere undersøkelser tyder på klart mer overkvalifisering blant innvandrere enn i den øvrige befolkningen. Det gjelder særlig innvandrere med utdanning fra utlandet.»

Statistikken som er omtalt i handlingsplanen er hentet fra en rapport fra SSB i 2013⁷ Denne rapporten viser at europeiske innvandrere utgjorde den største andelen av innvandrere til Norge. Gruppen for europeiske innvandrere i alderen 25 – 59 år utgjorde 50% av alle innvandrere. Av disse utgjorde EU – land fra Øst- Europa den største andelen. Polske innvandrere utgjorde flertallet med sine nesten 45 300 personer, etterfulgt av Litauen og Tyskland. Til sammenlikning var det på dette tidspunktet 19 500 innvandrere fra Sverige i Norge.

Behovet for å vurdere utenlandsk håndverksutdanningen viste seg også i rapporten NOU 2018:2:

«Fremtidige kompetansebehov I, på side 9. Rapporten beskriver rekrutteringsproblemer for noen yrker: Nær 12 prosent av virksomhetene i NAVs bedriftsundersøkelse våren 2017 rapporterte om problemer med å rekruttere kompetent arbeidskraft.

Rekrutteringsproblemene var størst innen bygge- og anleggsvirksomhet, der rundt 19 prosent av virksomhetene svarte at de enten mislyktes i å rekruttere de siste tre månedene eller at de ansatte noen med lavere eller annen formell kompetanse enn de søkte etter»

---

⁷ Steinkellner, og Holseter og Rustad *Befolkningens utdanningsnivå, etter spørreundersøkelsen om utdanning fullført i utlandet*. Tilgjengelig på: <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/attachment/115532?>

Strategi mot arbeidslivskriminalitet

Regjeringen la i 2019 fram den reviderte strategien mot arbeidslivskriminalitet (2019).⁸ Arbeidet med strategien er gjennomført i dialog med hovedorganisasjonene i arbeidslivet. Med strategien ønsker regjeringen å bekjempe arbeidslivskriminalitet med målrettede tiltak, økt kontrollinnsats og samarbeid mellom myndigheter og arbeidslivets parter. Økt fokus på forebygging, bedre kunnskapsgrunnlag og mer målrettet informasjon skal bidra til å gjøre markedet mindre for de kriminelle aktørene.

Et av tiltakene i de tidligere strategiene mot arbeidslivskriminalitet var å etablere en nasjonal godkjenningsordning for utenlandsk fagutdanning. Godkjenning av utenlandsk fagutdanning ble pekt på som et sentralt tiltak i kampen mot arbeidslivskriminalitet. Dette ved å fungere som et system for bedre kontroll over arbeiderenes fagkompetanse. Det muliggjør også å kunne stille krav til godkjent kompetanse i for eksempel offentlige kontrakter og anbud.

---

⁸ Regjeringens strategi mot arbeidslivskriminalitet. Den reviderte strategien mot arbeidslivskriminalitet ble lagt fram i regjeringens kontaktutvalg med partene i arbeidslivet 5. februar 2019. Tilgjengelig på: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/strategi-mot-arbeidslivskriminalitet-2019/id2628152/>

2. Fag- og yrkesopplæring

Fag- og yrkesopplæring i Norge

Fag- og yrkesopplæring er en del av strukturen for videregående opplæringen i Norge. Tradisjonelt sett er fag- og yrkesopplæring i Norge basert på læring i arbeidslivet og overføring av kunnskap fra en mester til en lærling. I Norge tar arbeidslivet en stor del av ansvaret for opplæringen og de aller fleste fagene er organisert i lærlingeløp. For fag der man oppnår yrkeskompetanse, ikke fag- eller svennebrev, er opplæringen et 3-årig skoleløp som elev. Hovedregelen for fag- og yrkesopplæringen som leder til fag- eller svennebrev er 2 + 2-modellen, der elever etter to års fullført opplæring i skole, gjennomfører en 2 års læretid (med unntak av særløpsfag og avviksfag), med opplæring og verdiskapning som lærling i en bedrift. Dette gir en bred inngang til yrkesfag på Vg1 noe som er et sentralt prinsipp i fag- og yrkesopplæringen. Opplæringsløp kan allikevel avvike fra denne modellen. Dette er noe som viser seg sammenliknbart med flere andre europeiske land i kartleggingen av andre lands fag- og yrkesopplæringsstruktur, se *Vedlegg 2 - Norsk fag- og yrkesopplæring*.

Et eksempel på dette kan være elever som etter Vg2 står uten lærekontrakt i bedrift og som et alternativ til dette kan få tilbud om å ta Vg3 i skole, jf. Forskrift til oppl. § 6A-9⁹. Opplæringen blir gjennomført som som elev, vanligvis over ett skoleår, etterfulgt av en ordinær fag- eller svenneprøve. jf. oppl. § 3-3 femte ledd.¹⁰

På bakgrunn av lovteksten, og etter en høringsrunde, har NOKUTs styre fastsatt de vilkår som per i dag er gjeldende for å oppnå godkjenning. Vilkår nr. 2 er at en utenlandsk kvalifikasjon må være basert på sluttført opplæring av minst tre års varighet, hvorav minst ett år utgjør praktisk opplæring.

---

⁹ Forskrift til oppl. § 6A-9 . Tilgjengelig på: https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-06-23-724/KAPITTEL_9#shareModal

¹⁰ Oppl. § 3-3 femte ledd. Tilgjengelig på: https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-06-23-724/KAPITTEL_5#shareModal

3. NOKUTs godkjenning av utenlandsk fag- og yrkesopplæring

NOKUT fikk høsten 2016 i oppgave fra Kunnskapsdepartementet (KD) å utvikle og etablere en ordning for godkjenning av utenlandsk fag- og yrkesopplæring, opp mot norske ikke – lovregulerte yrker. I supplerende tildelingsbrev fra KD datert 7. mars 2016¹¹ ble NOKUT blant annet gitt mandat til å godkjenne utenlandsk fag- og yrkesopplæring, og ble tildelt 23 mill. kroner til arbeidet med å godkjenne utenlandsk utdanning.

Departementet har ikke gitt forskrifter om vilkår for godkjenning, og lovteksten i oppl. § 3-4 a setter kun de ytre rammene for godkjenningsordningen. Kunnskapsdepartementet tildelte NOKUT ansvaret for å utarbeide retningslinjer for godkjenning. NOKUTs styre fattet vedtak om vilkårene for godkjenningsordningen 25. oktober 2016.

Vilkår for godkjenning:

Vilkårene for godkjenning av utenlandsk fag- og yrkesopplæring må alle være oppfylt for at en godkjenning kan finne sted:

- 1) Kvalifikasjonen må være formell og være utstedt av en ansvarlig myndighet
  - 2) Kvalifikasjonen må være basert på slutført opplæring av minst 3 års varighet og inneholde minimum 1 års dokumentert praktisk opplæring.
  - 3) Kvalifikasjonen skal i stor grad bygge på kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse tilsvarende beskrivelsen i NKR nivå 4A, tilsvarende som norsk fag- og svennebrev.
- Kvalifikasjonens yrkesfaglige profil er det avgjørende element i godkjenning om sidestilling.

---

¹¹ Prop. 1 S (2015–2016) Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak) Supplende tildelingsbrev –statsbudsjettet 2016, Kap. 226 og kap. 281. *Midler til arbeid med godkjenning av utenlandsk utdanning*. Tilgjengelig på: https://www.regjeringen.no/contentassets/e9b528a9f0ce4adea0a4131b2131999b/nn-no/pdfs/prp201520160001_kdddpdfs.pdf

NOKUTs modell for vurdering av utenlandsk fag- og yrkesopplæring

NOKUT vurderer fag- og yrkesopplæring fra utlandet i omfang, nivå og faglig innhold opp mot norske fag- eller svennebrev. En godkjenning gir ikke et fag- eller svennebrev, men bekrefter at det er vesentlig likt i omfang og innhold til å sidestilles med en tilsvarende norsk yrkeskompetanse eller et tilsvarende norsk fag- eller svennebrev.

Partenes involvering i dagens godkjenningsordning

Ordningen med godkjenning av utenlandsk fag- og yrkesopplæring har vært etterspurt og er forankret i arbeidslivet.

I forbindelse med tariffoppgjøret¹² våren 2014 ba partene ved Fellesforbundet og Norsk Industri, per brev, Kunnskapsministeren om *Sterkere tiltak for å styrke opplæring i norsk språk og sikre flere muligheter for fagutdanning*. Kunnskapsministeren svarte på partenes forespørsel og Utdanningsdirektoratet (Udir) mottok oppdragsbrev 22. april (Oppdragsbrev nr. 10-14), med oppdrag om å *Utrede og anbefale ordning for godkjenning av utenlandsk fagutdanning*. Udir svarte på oppdraget 14. oktober 2014 og 9. februar 2015. Regjeringen hadde forslag til ny ordning på høring høsten 2015, og ordningen startet opp i 2016. Underveis ble saken også behandlet i de faglige rådene og Samarbeidsrådet for yrkesopplæring (SRY), som alle støttet at det ble opprettet en slik ordning.

Partene var klar over at det ville ta noe tid for en slik godkjenningsordning ville finne sin form. Det var viktig at personer med fag- og yrkesopplæring fra andre land kunne få sidestilt sin utdanning med norske fag, slik at de kunne ta i bruk sine formelle kvalifikasjoner i Norge. Det var også viktig for partene at de faglige rådene fikk som oppgave å foreslå kandidater til de sakkyndige komiteene innen de respektive fagene.

---

¹² Riksmeklerens møtebok. Tilgjengelig på: <https://www.riksmekleren.no/rikssaker/2014-001>

Partene i arbeidslivet sto bredt bak ordningen, men den var allikevel omstridt i enkelte miljøer. Det norske arbeidslivet er stolt av norsk fagutdanning, og det er et kvalitetsstempel for en bedrift å ha fagarbeidere. Det at godkjenning av utenlandsk fag- og yrkesopplæring gir en sidestilling, og ikke en likestilling, har derfor vært med å skape noe usikkerhet hos partene. Det er allikevel forståelse i arbeidslivet for at det ikke kan forventes av utenlandske arbeidstakere at deres kompetanse skal være eksakt som i norsk fag- og yrkesopplæring og at denne likevel holder mål i faglig forstand. Det er viktig å ha tillit til andre lands utdanningssystem. I flg. representantene fra partene (LO, NHO og FRBA/FRTI) vil en godkjenning av utenlandsk fag- og yrkesopplæring derfor sidestilles med et norsk fag- eller svennebrev. Unntaket fra dette er opplæring av lærlinger i norske lærebedrifter. Det er enighet om at man må ha et norsk fag- eller svennebrev for å kunne ha ansvar for opplæring av lærlinger som instruktør i bedrift.

Land og kvalifikasjoner i dagens ordning

Ordningen omfatter per i dag 19 ulike kvalifikasjoner fra Polen, Tyskland, Estland, Latvia og Litauen. Fordi ordningen opprinnelig ble etablert på initiativ fra partene i arbeidslivet, ble kvalifikasjoner med høy etterspørsel i norsk arbeidsliv prioritert ved etablering av ordningen. Det har også tatt hensyn til innspill fra partene i arbeidslivet, kjønnsbalanse og kvalifikasjoner som er nærliggende, som for eksempel slakter og butikkslakter.

NOKUT behandler kun søknader fra de nevnte landene med de nevnte kvalifikasjonene. Dette fordi godkjenningsordningen fortsatt er i en etablerings- og oppstartfase. Ordningen ble sist utvidet i november 2018.

I tildelingsbrev datert 07.mars 2016 la KD imidlertid til grunn at NOKUT i forbindelse med oppstarten av ordningen kunne velge å avgrense søknadsbehandlingen til noen typer fag- og yrkesopplæring fra bestemte land, med sikte på en gradvis bli opptrapping. Grunnet utfordringene som NOKUT tydeliggjorde i erfaringsrapporten, har arbeidsgruppas pågående vurderinger medført at videre utvidelser har vært satt på pause frem til foreliggende arbeidsgrupperapport er ferdigstilt.

Godkjenningsordningen for utenlandsk fag- og yrkesopplæring ble etablert for å dekke en stigende etterspørsel etter fagarbeidere i norsk arbeidsliv, samt bedre arbeidsmulighetene for utenlandske arbeidstakere. I tillegg er godkjenningsordningen et av regjeringens tiltak for å motvirke arbeidskriminalitet. NOKUT og Kunnskapsdepartementets plan er å gradvis utvide godkjenningsordningen til å omfatte flere land og kvalifikasjoner.

Sidestilling

Med utgangspunkt i NOKUTs vilkår for godkjenning må en utenlandsk kvalifikasjon:

- 1) Være på videregående nivå og godkjent av ansvarlig myndighet
- 2) Bygge på minst tre års fullført opplæring, der minimum ett år er praktisk opplæring i faget
- 3) Inneholde mange av de vesentlige elementene i faget som man søker om å få en utenlandsk kvalifikasjon sidestilt med.

Hjemmelsgrunnlag

Opplæringslova § 3-4 a gir hjemmel til å godkjenne utenlandsk fag- og yrkesopplæring som *sidestilt* med norsk fag- eller svennebrev eller vitnemål. Foruten å gi noen vilkår for å vurdere om en kvalifikasjon er sidestilt, er det ingen bestemmelser i loven som definerer virkningen av at en utenlandsk kvalifikasjon anses sidestilt med en norsk.

NOKUTs vedtak viser om en utenlandsk kvalifikasjon er sidestilt med en norsk. Vedtaket baseres på NOKUTs vurdering av ekthet, nivå og omfang, og den sakkyndige vurderingen av de vesentlige faglige elementene. Den sakkyndige vurderingen er i all hovedsak basert på læreplanen for den aktuelle utenlandske kvalifikasjonen. NOKUT har også hatt god erfaring med bruk av kvalifikasjonsstandarder som et supplement til læreplaner. Dette er en overordnet standard for kvalifikasjonens faglige bestanddeler, gjerne utformet på nasjonalt nivå. NOKUTs ordning ligger tett opp til de føringene som ligger i forarbeidene for oppl. §. 3-4 a¹³, og høringsinnspillet fra NHO.

¹³ Prop. 72 L (2015-2016). *Endringer i opplæringslova*, s. 42. Tilgjengelig på: <https://www.regjeringen.no/contentassets/d3082e45564e4a53898452164944bb37/nn-no/pdfs/prp201520160072000dddpdfs.pdf>

Når kravet til faglig likhet for å oppnå sidestilling skal forklares, vises det til ordlyden i loven: «...den utenlandske kvalifikasjonen må inneholde «mange av de vesentlige elementene i det aktuelle faget». Det er klart at ordlyden *mange av* ikke betyr det samme som *alle*, som også er i tråd med høringsinnspillet fra NHO.

Nivå og omfangsvurdering

Kravet til omfang er i dag at opplæringen må være av minst tre års varighet. Kravet innebærer at søkere med kvalifikasjoner fra land hvor hovedmodellen for fag- og yrkesopplæringen er kortere enn tre år, vil få avslag selv om nivået for læringsutbyttet er tilsvarende norsk fag og yrkesopplæring.

NOKUT har erfaring med at i Polen kan kandidater gå opp til fag- eller svenneprøve på bakgrunn av realkompetanse – og oppnå en kvalifikasjon som kan brukes i arbeidslivet på samme måte som de som følger hovedmodellen for fag- og yrkesopplæring i Polen. NOKUT har mottatt bekreftelse fra polske myndigheter på at det er sluttokumentasjonen som er avgjørende i arbeidslivet. Dette er på lik linje med at et norsk fag- eller svennebrev eller yrkeskompetanse anerkjennes i Norge, uavhengig av hvordan dette er oppnådd. Derfor legger NOKUT til grunn at det er hovedmodellen for fag- og yrkesopplæringen som ligger til grunn for om en kvalifikasjon kan godkjennes eller ikke.

Bruk av presedens

NOKUT bruker presedens som et kvalitetssikringsverktøy i godkjenningsordning for utenlandsk fag- og yrkesopplæring. Hensikten med å bruke presedens er å likebehandle søknader med den samme utenlandske kvalifikasjonen fra en bestemt periode, vurdert opp mot et norsk fag/svennebrev eller yrkeskompetanse.

Forvaltningsloven sier at like saker skal behandles likt så lenge det ikke er særskilt grunn til forskjellsbehandling. Bruk av presedens var derfor viktig for partene som forhandlet frem godkjenningsordningen, for å sikre likebehandling av søknader med den samme utenlandske kvalifikasjonen.

Frem til 2019 var presedenser knyttet opp mot enkeltpersoner og deres søknader. Fra 2019 valgte NOKUT å knytte presedensen opp mot den kvalifikasjonen som det søkes godkjenning for. Dette ble gjort både med hensyn til personvern og nye digitale løsninger og har ikke utgjort noen konsekvenser for utfallet for enkeltpersoner. Denne endringen har videre bidratt til en bedre oversikt i NOKUTs presedensdatabase. Med dette forhindres det at en enkelt persons

kvalifikasjon danner presedens, men at det er opplæringen som vedkommende har gjennomgått som danner presedensgrunnlaget.

Når det først foreligger en presedens knyttet til en kvalifikasjon så vil alle som søker godkjenning for denne kvalifikasjonen, i fagene som omfattes av ordningen, få et vedtak basert på om presedensen er positiv eller negativ (godkjenning eller avslag).

Systemet for presedens ser i dag slik ut:

En positiv presedens omfatter NOKUTs vurdering av nivå og omfang og sakkyndigvurderingen samt dokumentene som ligger til grunn for den faglige vurderingen.

Negativ presedens omfatter en av følgende:

- NOKUTs vurdering av nivå og omfang, og en utredning om hvorfor kvalifikasjonen ikke kan sidestilles med noen av de aktuelle fagene i ordningen. Dette som regel fordi den utenlandske kvalifikasjonen ikke overlapper med norske fag.
- NOKUTs vurdering av nivå og omfang, sakkyndigvurderingen samt dokumentene som ligger til grunn for den faglige vurderingen, veiledning for vedtak som fattes på bakgrunn av presedens.

NOKUTs rutine er at endringer i det norske systemet eller tilbudsstrukturen for fag- og yrkesopplæring vil forandre presedensgrunnlaget. Dersom slike endringer finner sted må saker som danner presedens vurderes på nytt, og de nye vurderinger vil ligge til grunn for presedenssaker. De gamle vurderingene blir satt til historiske. Når de nye Vg3- læreplanene i Fagfornyelsen trer i kraft vil NOKUT måtte se på presedenssakene på nytt.

Sakkyndiges rolle i godkjenningsordningen

I Lovforarbeidene til opplæringslova § 3-4 a, Prop. 72 L (2015-2016), *Endringer i opplæringslova*, s 42¹⁴ anmoder Kunnskapsdepartementet til bruk av faglige eksperter (sakkyndige) med spisskompetanse i de respektive fagene. Disse skal være foreslått av de faglige rådene og med tilknytning til arbeidslivet i de respektive fagene. Saker sendes kun til sakkyndig komite dersom kravene om nivå og omfang er møtt.

---

¹⁴ Prop. 72 L (2015-2016) *Endringer i opplæringslova*, s. 42. Tilgjengelig på: <https://www.regjeringen.no/contentassets/d3082e45564e4a53898452164944bb37/nn-no/pdfs/prp201520160072000dddpdfs.pdf>

Etter at en sakkyndig komite har vurdert kvalifikasjonen og gitt sitt råd til NOKUT gjør NOKUT en helhetlig vurdering av om den kan sidestilles med en norsk yrkeskompetanse eller et fag-/svennebrev.

NOKUT har hatt kontinuerlig arbeid med å kvalitetssikre og videreutvikle veiledere for faglige vurderinger for å sikre likebehandling og forutsigbarhet. I dette arbeidet opplever NOKUT at det mangler en sentral tolkning av hva som er vesentlige faglige elementer i de ulike fagene. Det har i den sammenheng vært positive erfaringer med å avholde digitale opplærings- og oppfølgingsmøter med de sakkyndige. NOKUT har også fått opparbeidet god erfaring med å benytte kvalifikasjonsbeskrivelser/ standarder fra blant annet Latvia og Estland inn i de sakkyndiges faglige vurderinger

Vurdering av kvalifikasjonenes yrkesfaglige profil

NOKUTs vurdering tar utgangspunkt i den utenlandske kvalifikasjonens struktur og læreplan. Formålet er å fastslå om den kvalifikasjonen som kandidaten har tilegnet seg har et nivå/og omfang samt et faglig innhold som kan sidestilles med tilsvarende videregående opplæring i Norge. I denne sammenhengen blir det ikke relevant å telle timer, men å kartlegge de mest sentrale innholdselementene i norske læreplaner som grunnlag for sammenligning.

Ved oppstart av ordningen forelå det begrenset informasjon om hvordan NOKUT kunne innhente dokumentasjon med et relevant faglig innhold. Valget NOKUT tok om å benytte læreplaner var derfor innledningsvis et operasjonelt grep fra NOKUT.

Per i dag er det alltid den gjeldende læreplan i Norge som den utenlandske kvalifikasjonens læreplan vurderes opp mot.

I Norge er det Vg3- læreplanen som beskriver fagets innhold. NOKUT er avhengig av å gjøre en faglig vurdering av utenlandsk fag- og yrkesopplæring. Det er derfor nødvendig med dokumentasjon som beskriver en kvalifikasjons faglige innhold. I andre land kan beskrivelser av en kvalifikasjons innhold være nedfelt i læreplaner, forskrifter, standarder eller andre dokumenter. NOKUT må skaffe denne informasjonen, kvalitetssikre perioden den gjelder for, og få dokumentene oversatt slik at de kan presenteres for de sakkyndige. I tilfeller hvor læreplanene er for omfattende, dvs.150-200 sider, sørger NOKUT for at det relevante innholdet blir oversatt.

Dokumentene som oversendes de sakkyndige inkluderer alltid kompetansemålene fra alle fag som inngår i opplæringen til utenlandske kvalifikasjoner (med unntak av fellesfag), med særlig

vekt på uttømmende beskrivelse av den praktiske opplæringen. På denne måten klarer NOKUT å begrense kostnader for oversettelse, men også skåne sakkyndige fra å lese gjennom lange tekster som inneholder mye unødvendig informasjon, i form av gjennomgang av fellesfag eller annen informasjon som verken omhandler utdanningsstruktur, innhold eller yrkesfaglig profil. Eksempler på dette kan være politisk innhold, som man finner i læreplaner fra sovjetisk tid.

NOKUT vurderte i oppstartsfasen bruk av Europass som kilde for fagets innhold. Denne kan, sammen med kvalifikasjonsbeskrivelsen i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR), bidra til å øke forståelsen av de mest sentrale innholdselementene i norske fag. Tidlig i prosessen så man ulempen av at visse land og tidsperioder ikke er dekket av Europass og at det er store ulikheter i hvordan det europeiske kvalifikasjonsrammeverket blir benyttet i de forskjellige landene.

I visse land er det kun lokale og ikke nasjonale læreplaner som er tilgjengelig. Der er det til gjengjeld nasjonale kvalifikasjonsstandarder. I samtlige land foregår utarbeidelsen av nasjonale læreplaner/kvalifikasjonsstandarder og forskrifter i samråd med bransjene.

Ekthet og verifisering

NOKUT sjekker alle søknadsdokumenters ekthet, og i tillegg til rutinemessige verifiseringer tas det ved oppdagede uregelmessigheter i dokumentet, alltid kontakt med utsteder for å få bekreftet at dokumentet er ekte. NOKUT har et bredt nettverk i arbeidet med verifisering av utdanningsdokumenter. Avdekkede forfalskninger av dokument politianmeldes alltid.

Klagebehandling

Klageretten er berammet av forvaltningsloven § 28¹⁵. Det er Kunnskapsdepartementet som er klageinstans.

Forskrift til oppl. § 11-7 sier at:

«Vedtak i sak om godkjenning av utanlandsk fagopplæring kan klagast til ei klagenemnd vald av departementet. Klagenemnda skal bestå av minst 3 personar. Nemnda sin leiar skal tilfredsstillе krava til lagdommarar etter domstollova.

Oppnemninga gjeld for 4 år av gongen».

---

¹⁵ [Forvaltningsloven § 28, se https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10/KAPITTEL_6#§28](https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10/KAPITTEL_6#§28)

Det er per d.d. ingen operasjonell klagenemnd. Klager om vedtak i godkjenningsordningen, der NOKUT opprettholder sitt vedtak, går i dag til videre behandling hos Kunnskapsdepartementet.

Oversikt over klagesaker oversendt Kunnskapsdepartementet:

- **2017:** 12 saker
- **2018:** 7 saker
- **2019:** 9 saker
- **Per 01.10.2020:** 13 saker

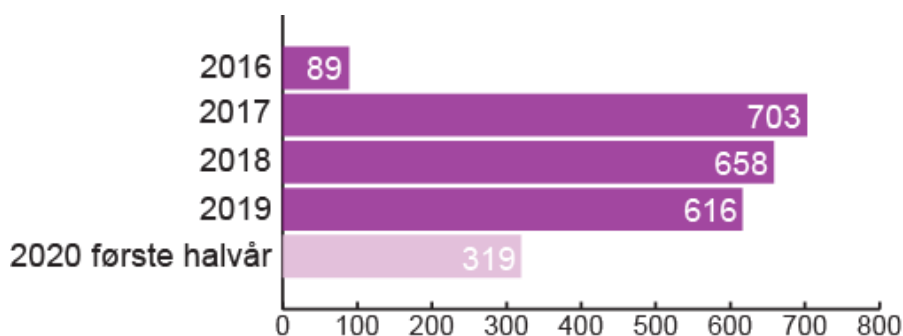
Ingen saker er omgjort av Kunnskapsdepartementet.

Søkertall for godkjenningsordningen

Oversikten under viser fordeling av søknader per år siden oppstart av ordningen og frem til 01. juli 2020. Tallene er lavere enn forventet i oppstartsfasen. Dette skyldes i hovedsak at ordningen ikke er godt nok kjent, noe tilbakemeldingene fra sakkyndige og faglige råd også tilsier. Totalt antall søkere siden oppstart og frem til 01. juli 2020 er 2 385.

I oppstartsfasen var det estimert med mellom 2500 -5000 søknader pr år jf. oppdragsbrev 10-14 – Del 1 – Vurdere kostnader ved en nasjonal godkjenningsordning for utenlandsk fagutdanning.

¹⁶

For mer utfyllende statistikk om godkjenninger, avslag og de ulike kvalifikasjonene, se *Vedlegg 3 - Statistikk for NOKUTs godkjenningsordning*.

---

¹⁶ Svar på oppdragsbrev 10-14 – Del 1 – Vurdere kostnader ved en nasjonal godkjenningsordning for utenlandsk fagutdanning
<https://fagligerad.files.wordpress.com/2015/03/saksdokumenter-srv-04-12-14-pdf.pdf>

Kostnader

NOKUT har siden oppstart november 2016 og frem til 10 oktober 2020 brukt 1 428 000 kr til oversettelser i godkjenningsordningen. I samme tidsrom er det brukt 996 000kr på honorarer til sakkyndige. Dette er de faktiske utgifter som kommer i tillegg til de utgifter som ligger fast og er knyttet til NOKUTs administrasjon av ordningen.

Fra oppstart av ordningen er det per.10. oktober 2020 fattet 246 presedenser. Det er på bakgrunn av disse presedensene utstedt 1 038 positive vedtak. Per presedenssak utgjør dette et gjennomsnitt på 5 800 kr i tillegg til NOKUTs administrasjon

Prinsippet er at de kostnader som følger av en presedenssak, rettfærdiggjøres ved at kostnaden går ned jo flere saker som følger den.

NOKUTs erfaring med bruk av Det europeiske kvalifikasjonsrammeverket (EQF)

Det europeiske kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (EQF) er et mobilitetsverktøy, som ble lansert i 2008 for bedre å opplyse om kvalifikasjoner innad og på tvers av europeiske land. Det grunnleggende formålet er å beskrive kvalifikasjoner gjennom læringsutbytte, ikke gjennom innsatsfaktorer. Kvalifikasjoner er beskrevet i form av kompetanse, ferdigheter og kunnskap som samlet utgjør en kvalifikasjons læringsutbytte.

De ulike nivåene i et nasjonalt rammeverk er beskrevet ved å bruke såkalte deskriptorer, som er mer generelle enn læringsutbyttebeskrivelser. Kvalifikasjoner er innplasserte på ulike nivå i nasjonale rammeverk, og nivåene er henvist til nivåene i EQF.

NOKUT har vurdert om nasjonale kvalifikasjonsrammeverk kan bidra til godkjenning av utenlandske kvalifikasjoner, og har funnet følgende utfordringer:

(1) Nasjonale myndigheter har skrevet deskriptorer for de ulike nivåene i landets kvalifikasjonsrammeverk, og i noen tilfeller utviklet flere sett med deskriptorer for det samme nivået.¹⁷ En europeisk sammenligning av hvordan landene har beskrevet nivåene, har funnet at det varierer hvordan nivåene er delt opp og beskrevet, og at noen land har ulike deskriptorer for

---

¹⁷ Det polske kvalifikasjonsrammeverk (Polska Rama Kwalifikacji) har tre sett med deskriptorer som brukes for å beskrive ulike typer kvalifikasjoner på samme nivå, Tilgjengelig på <http://www.kwalifikacje.gov.pl/polska-rama-kwalifikacji> (på polsk)

ulike typer kvalifikasjoner på samme nivå (f.eks. akademiske og yrkesrettete kvalifikasjoner).¹⁸ Dette påvirker hvilke kvalifikasjoner som blir innplassert på de ulike nivåene, og begrenser hvor mye nivåene samsvarer på tvers av land.

At en kvalifikasjon er henvist til EQF nivå 4, betyr ikke automatisk at den er sammenlignbare med videregående opplæring i Norge. Det kan også være at kvalifikasjoner som kan sammenlignes med fag- og yrkesopplæring, er innplassert på et annet nivå og henvist til et høyere eller lavere EQF nivå.¹⁹

(2) Kvalifikasjoner er innplasserte i tråd med deres læringsutbytte, ikke med hensyn til innsatsfaktorene som leder opp til kvalifikasjonen. Det betyr at innplasseringen ikke gir informasjon om opplæringens omfang eller struktur.

(3) Ved å begrense seg til kvalifikasjoner som er henvist til et bestemt nivå, underkjenner NOKUT at andre lands myndigheter har innplassert kvalifikasjoner i sine nasjonale kvalifikasjonsrammeverk på egne premisser. De fleste landene har innplassert kvalifikasjoner som oppnås i landets offentlige opplæringssystem, men har også begynt å ta opp kvalifikasjoner fra andre sektorer. Det ligger et politisk element i nivåplassering av kvalifikasjoner, som ikke kan sees bort ifra.

NOKUT har opparbeidet seg kunnskap om fag- og yrkesopplæring i flere europeiske land, og kan derfor sette kvalifikasjonsrammeverk i sine nasjonale kontekster. De kan være nyttige i kartlegging for å forstå hvordan nasjonale myndigheter vurderer landets kvalifikasjoner. Kvalifikasjonsrammeverk kan gi en pekepinn, men de kan ikke være et avgjørende element i vurdering av sidestilling.

En undersøkelse²⁰ av innplassering av yrkesfaglige europeiske kvalifikasjoner på nivå tilsvarende EQF 3 og 4 viser at de fleste land har en felles forståelse for hvilke typer kvalifikasjoner som passer inn på EQF nivå 4 i Europa. Dette er stort sett studieforberedende kvalifikasjoner og sidestilte yrkesfaglige kvalifikasjoner, som ofte også gir opptak til videre studier. Større variasjon av typer kvalifikasjoner er imidlertid innplasserte på nivå tilsvarende EQF 3. Dette gjelder både

---

¹⁸ Cedefop 2018, *Analysis and overview of NQF level descriptors in European countries*, Tilgjengelig på https://www.cedefop.europa.eu/files/5566_en.pdf

¹⁹ NOKUT har vurdert at latvisk fag- og yrkesopplæring kan sidestilles i nivå og omfang med norsk fag- og yrkesopplæring. Latviske myndigheter har imidlertid henvist kvalifikasjoner til EQF 3 og EQF 4, Tilgjengelig på: <http://www.nki-latvija.lv/en/par-iki> for å skille ut yrkesfaglige kvalifikasjoner som også gir studiekompetanse.

²⁰ <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/5577?src=email&freq=weekly>

kvalifikasjoner som fører til enten fagarbeiderstatus eller jobber som assistent. EQF 3 kvalifikasjoner som ikke fører til fagarbeiderjobber har enten færre og/eller lavere læringsutbytte enn EQF nivå 4 kvalifikasjoner. I enkelte land fører EQF 4 kvalifikasjoner i større grad til mellomleder arbeid og fagarbeider kvalifikasjonene er innplasserte på nivå 3.

Undersøkelsen observerer videre at faktorer som beskriver læring som tid, innhold, fagfordeling, opplæringsmetode, opptakskrav og lærerkvalifikasjoner i økende grad blir erstattet av læringsutbyttebeskrivelser, men sjeldent fullt ut. Læringsutbytte blir tolket og kan derfor ikke bli fullstendig forstått uten å bli supplert med informasjon om innhold og plassering i et system. En tidsindikasjon kan si noe om hvor dypt et læringsutbytte studeres.

Godkjenningsordninger for fag- og yrkesopplæring i andre land

Når det gjelder godkjenning av utenlandsk fag- og yrkesopplæring er det spesielt to land, Sverige og Tyskland, som er av interesse pga. sin ulike tilnærming til godkjenningsfeltet.

Godkjenningsordning i Sverige

Sverige har siden høsten 2016 fokusert på vurdering av opplæringens/utdanningens nivå og hvor den kan innplasseres i det svenske utdanningssystemet. Fokuset er hovedsakelig på nivåplasseringen og lite på det faglige innholdet. Kvalifikasjonen blir vurdert på bakgrunn av innsendte dokumenter. Godkjenningsordningen har ingen begrensinger med tanke på land eller type kvalifikasjon. Saksbehandlere vurderer dokumentets ekthet, akkrediteringsstatus og sammenligner kvalifikasjonen med en svensk eksamen (formål, nivå, omfang og vesentlige forskjeller sammenlignet med en svensk kvalifikasjon).

Svensk modell:

Partene fra arbeidslivet er ikke involvert i vurderingsprosessen slik som i Norge. Vurderingen som foretas, gjøres av saksbehandlere i Universitets- og högskolerådet (UHR) som vurderer om den videregående utdanningen er studieforbereidende eller fag- og yrkesopplæring. Deres endelige vurderinger fungerer som rådgivende uttalelser og gir informasjon om hvilken type

svensk kvalifikasjon og hvilket nivå utdanningen kan sammenlignes med. Det er ikke kartlagt hvilken verdi vedtakene har for samfunnet. (Universitets- og högskolerådet, 2020)

Godkjenningsordning i Tyskland

Tyskland lovfestet godkjenning av utenlandske kvalifikasjoner i 2012. Rundt 60 forskjellige myndigheter, vanligvis Handwerkskammer eller IHK FOSA (Industrie- und Handelskammer Foreign skills approval), tar seg av godkjenning av utenlandske fag- eller svennebrev og mesterbrev. Ordningen omfatter både lovregulerte og ikke-lovregulerte yrker, og vurderingen kan føre til både delvis og full godkjenning.

Tyske godkjenningsmyndigheter legger vekt på det faglige innholdet i sin vurdering av en utenlandsk kvalifikasjon. De baserer derfor sin vurdering på utenlandske læreplaner, forskrifter osv.

I saker der en kvalifikasjon skal måles opp mot en lovregulert tysk kvalifikasjon, hovedsakelig mesterbrev som er under yrkeskvalifikasjonsdirektivets virkeområde, kan myndigheten som vurderer den utenlandske kvalifikasjonen også se på etterutdanning, arbeidserfaring o.l. for å vurdere om mangel på vesentlig faglig innhold kan kompenseres for. En søker kan også supplere sin søknad, men denne dokumentasjonen må aller helst være utstedt av offentlig myndighet i utdanningslandet. (BQ- portal, 2020)

Tysk modell:

4. Vurdering av dagens ordning – Involverte partnere og sakkyndige

I arbeidet med forbedring av godkjenningsordningen har det vært viktig at de sakkyndige, som NOKUTs faglige eksperter og de faglige rådene som foreslår de sakkyndige, har fått uttale seg om dagens ordning. NOKUT distribuerte et spørreskjema på vegne av arbeidsgruppa til samtlige sakkyndigkomiteer, og spørsmål til samtlige faglige råd. Hovedpunktene er oppsummert i dette kapittelet. Uttalelsene er tilgjengelige i sin helhet i *Vedlegg 4 – Innspill fra faglige råd og NOKUTs sakkyndige*

Uttalelser fra sakkyndigkomiteer i dagens ordning

De 18 aktive sakkyndigkomiteene besvarte våren 2020 en undersøkelse.

NOKUT mottok svar fra 17 av 18 komiteer. Tre komiteer har levert ett felles svar, fordi medlemmene representeres i tre fag (slakterfaget, kjøttskjærerfaget og pølsemakerfaget).

Komiteene har blitt forespurt om deres uttalelser kan gjengis direkte. Komiteene som har takket ja til dette har sine innspill i *Vedlegg 3 - Innspill fra faglige råd og NOKUTs sakkyndige*

Dette er spørsmålene de besvarte:

Utfordringer

Hva er utfordringer med godkjenningsordningen slik den er i dag? Utfordringer med mandatet. Nevn tre punkter

Nytteverdi

Hva fungerer bra med ordningen slik den er i dag? Nevn tre punkter

Godkjenningsordningens forankring i fagmiljøet

Representer dere medlemmer i bransjen? Hvordan er ordningen forankret i fagmiljøet ditt? Er den godt kjent?

NOKUT

Hva kan NOKUT konkret gjøre for å forbedre/forenkle komiteens arbeid? Fikk du tilstrekkelig informasjon om arbeidet i forkant av oppnevningen som sakkyndig?

Tidsbruk

Hvor lang tid bruker du/dere i snitt pr sak?

Oppsummering av de sakkyndiges tilbakemeldinger

Det er stor variasjon i tilbakemeldingene fra sakkyndige i fag som har vært med siden oppstart og de sakkyndige i fag som har kommet til ved senere utvidelser.

Det det kanskje er *størst uenighet* om er NOKUTs rolle og forarbeid. Enkelte sakkyndige er veldig fornøyd med ordningen og opplever at kommunikasjonen og oppfølgingen fra NOKUT er god.

Andre mener at oversettelsene og forarbeidet bør forbedres og at alle ledd i den faglige vurderingen bør overlates til de sakkyndige. Denne uenigheten kan bl.a. skyldes at NOKUT underveis har spisset den informasjonen som gis de sakkyndige om både oppdraget og kvalifikasjonene de skal vurdere. Noe som gjør at det er en stor spredning i hvordan denne informasjonen oppleves av ulike sakkyndige.

Det er *bred enighet* om at vurderingsformen, med å vurdere utenlandske læreplaner mot norske læreplaner, er krevende. Spesielt når det gjelder omfattende utenlandske læreplaner, som kan inneholde elementer fra flere norske fag. Dette kjennetegner f.eks. læreplanene fra baltiske land. Det er også flere som trekker fram at de heller vil vurdere omfang, og derfor også etterspør å kunne få tilgang til timefordeling i opplæringen.

På spørsmålet om ordningens nytteverdi har de fleste av komiteene svart på dette i lys av hva som fungerer mellom NOKUT og de sakkyndige. Noen løfter i tillegg frem nytteverdien ordningen kan ha for arbeidslivet.

Hvorvidt ordningen er godt nok kjent er det litt delte meninger om, men flertallet mener at ordningen er lite kjent.

De faglige rådenes tilbakemeldinger

I august 2020 ble alle faglig råd tilknyttet NOKUTs godkjenningsordning gitt 3 spørsmål:

- 1) Hva oppleves for den/de du representere som det mest utfordrende med ordningen slik den er i dag?
- 2) Hvilke tiltak er ønskelig å endre og hvorfor?
- 3) Hvordan ser den eller de du representerer for seg at ordningen bør være?

Tilbakemeldingene fra flere faglige råd, NHO, LO og UDIR er at ordningen er for lite kjent nedover i organisasjonene. De er også opptatt av viktigheten av å utstede mest mulig

informative vedtak. Kandidatene kan da benytte vedtakene videre på veien frem mot et fag-/svennebrev eller i arbeidslivet.

NOKUT må bli bedre på å bestille, veilede og lære opp sine sakkyndige, og de faglige rådene må fremskaffe de best egnede personene. Det fremmes at NOKUTs arbeid med dette har bedret seg underveis.

De fleste av de faglige rådene etterspør også at de nordiske kvalifikasjonene lettere kan sidestilles. Det påpekes også at godkjenningsordningen er en annerkjennelse av utenlandsk fag- og yrkesopplæring som ikke sier noe om rett til yrkesutøvelse, jf. Yrkeskvalifikasjonsdirektivet

Innspill fra Faglig råd for bygg- og anleggsteknikk er satt inn i sin helhet. Det skyldes at det er dette rådet som per i dag har flest kvalifikasjoner i godkjenningsordningen og dermed har høyest antall søknader. Resterende uttalelser finnes i Vedlegg 4 - *De faglige rådene og sakkyndige komiteers uttalelser om godkjenningsordningen.*

Faglig råd for bygg- og anleggsteknikk

Punkt 1: *Hva oppleves for den/de du representerer som det mest utfordrende med ordningen slik den er i dag?*

«Treffsikkerhet oppleves som en utfordring – at det søkes om sidestilling med utgangspunkt i den utdanningen man har fra hjemlandet, og ikke det man arbeider som i Norge. Her er tømrer- og trevaresnekkerfagene blitt et lite problem. Dette er NOKUT godt kjent med og ikke noe som løses av ordningen som sådan, men som delvis kan løses med bedre informasjon om at det er selve utdanningen som sidestilles og ikke for eksempel realkompetanse.

Bakgrunnen for kritikken er det som oppleves og er et problem med sosial dumping i deler av næringen over tid. De forskjellige partene har vært med å få inn krav om fagarbeidere og lærlinger i de offentlige anskaffelsene. I den forbindelse kan det se ut som om noen melder inn ikke relevante fag på de oppdrag de har. Det må være relevante fag som brukes i de forskjellige kontraktene og oppgavene, men det er ikke noe som NOKUT kan løse. Faglig råd forutsetter at det brukes tømrerkompetanse dersom det er tømrerarbeider som skal utføres. Er det snekkerarbeider som skal utføres, brukes snekkerkompetanse, men, som sagt ovenfor, dette har ikke noe å gjøre med selve godkjenningsordningen å gjøre.

Et annet punkt er den grunnleggende mistanken i enkelte miljø om at den sidestilte kompetansen ikke er god nok i forhold til norsk kompetanse. Dette er en reell utfordring i byggebransjen, og vil ikke være den samme innenfor for eksempel kokkeyrket, der derimot en fransk utdannet kokk vil bli tatt imot med åpne armer.»

Punkt 2: Hvilke tiltak er ønskelig å endre og hvorfor?

«Ordningen har blitt bedre underveis, blant annet fordi de sakkyndige nå får mer informasjon og opplever seg bedre ivaretatt i ordningen. NOKUT har etterkommet ønsker, og lagt til rette slik det er bedt om. Det må fortsatt drives et omfattende informasjonsarbeid om ordningen, både internt i arbeidstaker/arbeidsgiverorganisasjonene, og ute i bedriftene. Det er fremdeles mange som ikke kjenner til ordningen, og dermed ikke får benyttet seg av den. Det må også fortsatt spres informasjon om det grundige arbeidet som blir gjort av NOKUT før en utdanning blir godkjent som sidestilt med norsk.»

Det er ønskelig fra bransjen å få inn de nordiske landene. Det er informert om at dette blir arbeidet med på andre plan, Nordisk råd, men det er viktig å ha med at dette er et ønske fra rådet.»

Punkt 3: Hvordan ser den eller de du representerer for seg at ordningen bør være?

«Det er mulig ordningen kan utvides med at enkelte utdanninger kan bli godkjent som sidestilt dersom den enkelte i tillegg kan vise til for eksempel praksis etter avsluttet skolegang.»

Eksempel: en utdanning blir ikke sidestilt fordi den mangler nok praksis til å være sammenlignbar med tilsvarende i 2+2 ordning her i Norge. Ellers er den lik i innhold. Mulig man da kan si at denne utdanningen er godkjent som sidestilt når vedkommende kan fremlegge dokumentasjon på 1 års praksis i faget i en norsk bedrift. Dette vil kunne dempe ønsket/kravet om å få vedkommende opp til en praktisk prøve.

Ellers er et poeng å holde på at det er utdanningen som er godkjent som sidestilt, og ikke den enkeltes kombinasjon av utdanning og erfaring. Da mister vi muligheten til å godkjenne saker etter presedens, og det er et selvstendig poeng at like saker behandles likt.»

5. Andre aktører

Arbeidsgruppa er kjent med at det per i dag foreligger tilstøtende utredninger og avtaleordninger og det har vært nødvendig å avklare om disse impliserer NOKUTs godkjenningsordning.

Utredninger

Liedutvalget og Stortingsmelding om videregående opplæring

Liedutvalget har levert to innstillinger, NOU 2018: 15 ²¹ *Kvalifisert, forberedt og motivert* og NOU 2019:25 ²² *Med rett til å mestre*. Den første innstillingen beskriver styrker og svakheter ved dagens videregående opplæring. Hovedinnstillingen bygger på delinnstillingen og inneholder forslag til endringer i struktur, organisering og fagsammensetning i fremtidens videregående opplæring. Utvalget har ikke gjort noen vurdering av godkjenningsordningen for utenlandsk fag- og yrkesopplæring.

Det arbeides nå med en stortingsmelding om videregående opplæring som skal legges frem våren 2021. Videre utvikling av godkjenningsordningen bør derfor ses i sammenheng med aktuelle endringer som foreslås i meldingen.

Arbeidsgruppa vurderer at Lied-utvalgets forslag ikke vil få implikasjoner for innretningen av ordningen. Det er Vg3- læreplaner som ligger til grunn for den faglige vurderingen i godkjenningsordningen. Arbeidsgruppa mener at disse ikke berøres av Lied-utvalgets forslag.

Opplæringslovutvalget

O-lovsutvalget gir i sin rapport en kort vurdering av godkjenningsordningen. I vurderingen legges det vekt på at ordningen ikke har fått virke lenge nok til at man kan foreslå grep som vil være nødvendige og hensiktsmessige for en god praktisering av ordningen. Utvalget er kjent med at NOKUT har utarbeidet en rapport om de første erfaringene med håndheving av ordningen. Utvalget peker på at det bør være opp til Kunnskapsdepartementet, i samråd med NOKUT, å vurdere eventuelle grep for en god praktisering av ordningen.

---

²¹<https://www.regjeringen.no/contentassets/c69184206be24cc49be8dff70088c208/no/pdfs/nou201820180015000dddpdfs.pdf>

²²<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2019-25/id2682947/>

På den bakgrunn foreslår O-lovsutvalget å videreføre godkjenningsordningen for utenlandsk fag- og yrkesopplæring.

Arbeidsgruppa vurderer ikke at øvrige anbefalinger i O-lovsutvalgets utredning har noen potensielle implikasjoner for NOKUTs godkjenningsordning.

Offentlige aktører som stiller krav om godkjenning fra NOKUT

Endringer i godkjenningsordningen kan ha implikasjoner for andre aktører. Blant annet er arbeidsgruppa kjent med at det er mulig å søke mesterbrev med grunnlag i sidestilling fra NOKUT.²³ Mesterbrevnemda krever også NOKUT godkjenning for søkere med fag- og yrkesopplæring fra utlandet.

I tillegg krever noen offentlige oppdragsgivere og byggherrer NOKUT-godkjenning for å kunne møte kravet om tilstrekkelig andel godkjente fagarbeidere når de utarbeider anbud for offentlige prosjekter.

Fellesforbundet, daværende Difi, i dag Direktoratet for forvaltning og økonomistyring, KS og Byggenæringens Landsforening, utarbeidet høsten 2015 *Omforente seriøsitetsbestemmelser*²⁴, som er partenes anbefaling når det gjelder seriøsitetsbestemmelser for bygg- og anleggskontrakter. Bestemmelsene er anbefaling til offentlige oppdragsgivere og har bestemmelser om andel lærlinger og fagarbeidere i oppdragene. Bestemmelsene brukes i dag helt eller delvis av om lag 170 kommuner. Bestemmelsene er også del av 10 strategiske grep for seriøsitet som er utarbeidet av SMSØ (Samarbeid mot svart økonomi). I tillegg har flere andre offentlige oppdragsgivere (kommuner og fylkeskommuner) utarbeidet seriøsitetsbestemmelser. Har er blant annet Oslo-modellen og Telemarks-modellen blitt kjente begreper.

Statsbygg krever NOKUT- godkjenning for ansatte som har utdanning utenfor Norden.²⁵

Det er en overenskomst mellom flere parter at personer med sidestilling fra NOKUT skal få fagarbeidertillegg. Dette fremkommer også i NOKUTs egen erfaringsrapport. Dette blir i videre belyst i den eksterne kartleggingen av ordningen, som per i dag gjennomføres av Forskningsstiftelsen FAFO. FAFO leverer sin rapport 20.12.2020.

Denne overenskomsten tydeliggjøres i lønnsoppjøret i 2020, hvor det ble formalisert lønnsbestemmelser for NOKUT-godkjente fagbrev i de tariffavtalene som omfatter de fleste fag i

---

²³ <https://www.mesterbrev.no/bli-mester/bli-mester/veiermesterbrev/>

²⁴ <https://www.anskaffelser.no/verktoy/kontrakter-og-avtaler/seriositetsbestemmelser-bygg-og-anleggskontrakter>

²⁵ <https://www.statsbygg.no/nyheter/her-er-statsbyggs-nye-seriositetskrav>

byggenæringen. Dette betyr at fagarbeidere skal lønnes likt, uavhengig av om det er et norsk eller et NOKUT-godkjent fag- eller svennebrev.

Disse er:

- Fellesoverenskomsten for byggfag – FOB²⁶
- Overenskomsten for byggindustrien
- Glassoverenskomsten

Arbeidsgruppa ser dette som en aksept av ordningen fra arbeidslivets parter og byggenæringen.

---

²⁶ Fellesoverenskomsten for byggfagene (FOB) er den største av de refererte protokollene. Tilgjengelig på: <https://www.riksmekleren.no/riksaker/2020-003>

6. Vurdering av NOKUTs forslag for justering av godkjenningsordningen

NOKUTs erfaringsrapport²⁷ skisserer fem alternativer (0 – 4) for justering av ordningen. Alternativene, med arbeidsgruppas vurderinger, presenteres suksessivt, etterfulgt av en sammenfattende konklusjon.

NOKUTs alternativ 0. Status quo

Nullalternativet innebærer å videreføre godkjenningsordningen slik den er innrettet per i dag, uten endringer av dagens kriterier, og uten at det iverksettes utvidelse av land eller kvalifikasjoner.

Arbeidsgruppa ser bort fra dette alternativet, da ingen av partene anser det som aktuelt at ordningen ikke justeres. Dette til være til hinder fordi godkjenningsordningen ikke kan utvides til flere land, uten at det skal bli en ren avslagsordning.

NOKUTs alternativ 1. Optimalisering av dagens godkjenningsordning, innenfor gjeldende rammer

Dette alternativet innebærer en videreføring og et forsøk på optimalisering av godkjenningsordningen. Dette må gjøres innenfor dagens rammer, som inkluderer opplæringslova § 3-4 a, vilkårene og tottrinnsmodell for systemisk og faglig vurdering. Innenfor lovens rammer foreslås det å justere vilkår nr. 2 til at «Kvalifikasjonen må være basert på slutført opplæring av *normalt* tre års varighet, og *normalt* inneholde ett års dokumentert praktisk opplæring.» Videre kan NOKUT klargjøre handlingsrommet som ligger i lovteksten og forarbeidene med sikte på å kunne utforme så informative vedtak som mulig. I dette ligger blant annet at vedtakene i større grad kan beskrive søkeres oppnådde kompetanse, i stedet for primært å slå fast hvilken kompetanse som mangler for å kunne oppnå en sidestilling. NOKUT har muligheten til å endre vilkår siden de er fastsatt av NOKUTs styre. NOKUT ønsker allikevel ikke å foreta eventuelle endringer stykkevis og delt da det vil gi en uforutsigbar ordning og svekke tilliten til den.

---

²⁷ Erfaringsrapport: Godkjenningsordningen for utenlandsk fag- og yrkesopplæring
https://www.nokut.no/globalassets/nokut/rapporter/ua/2019/erfaringsrapport_godkjenningsordningen-for-utenlandsk-fyo.pdf

Arbeidsgruppas vurderinger:

Arbeidsgruppa er gjennomgående opptatt av at arbeidslivets parter (de faglige rådene) involveres i faglige spørsmål. Det handler både om legitimitet og om kompetanse.

Begrepet "mange av de vesentlige elementene" er vanskelig å definere. Vesentlige elementer kan tolkes forskjellig fra fag til fag.

I mangel på overordnede nasjonale føringer for hva som er vesentlig faglige elementer i fagene, har hver enkelt sakkyndigkomite måtte tolke dette. Dette kan gjøre vurderingene lite forutsigbare samt at det utfordrer likebehandlingsprinsippet. Dette mener arbeidsgruppa må defineres på et overordnet nivå og henviser til de faglige rådene. En mulighet kan være at de faglige rådene med utgangspunkt i at de har avgjørende innflytelse på innholdet i Vg3-læreplanene jf *Retningslinjene for samarbeid- SRY, faglige råd og Udir*, gi anbefaling om hva som er de vesentlige elementene i de enkelte fagene. På bakgrunn av anbefalingene fra de faglige rådene, jf. Oppl.kap. 12, §§12-1 og 12.12-27 kan NOKUT definere «mange av de vesentlige elementene». Dette ligger i dag utenfor de faglige rådenes mandat og må vurderes. I forbindelse med den pågående revisjonen av Fagfornyelsen, foregår det også et arbeid med å utvikle nye Vg3-læreplaner. De nye læreplanene har et nytt element som heter *Kjerneelementer*. Kjerneelementene skal beskrive de mest sentrale innholdselementene i fagene, og kompetansemålene skal bygge på disse.

Det vil være naturlig å definere vesentlige elementer på bakgrunn av disse kjerneelementene. Arbeidsgruppa er også positiv til at ordlyden endres til «Kvalifikasjonen må være basert på sluttført opplæring av *normalt* tre års varighet, og *normalt* inneholde» fordi en utvidelse av ordningen vil være vanskelig. Arbeidsgruppa viser tidligere uttalelser om at det er viktig å ha tillitt til andre lands fag og yrkesopplæring.

I arbeidsgruppas vurdering av kost/nytte-verdi, blir det tydelig at det følger kostnader knyttet til oversettelse av læreplaner og honorar til sakkyndige. Dette er kostnader som NOKUT allerede har i dag. Arbeidsgruppa mener likevel at ordningens intensjon er viktigere enn den reelle kostanden.

NOKUTs alternativ 2. Regulere ordningen i forskrift

Forslaget er å regulere godkjenningsordningen i forskrift, i et forsøk på å håndtere utfordringene som er beskrevet i denne rapporten. Lovhjemmelen finnes allerede i oppl. § 3-4 a annet ledd, som gir Kunnskapsdepartementet anledning til å fastsette forskrift om vilkår for godkjenning og

saksbehandling med mer. Et eventuelt forslag til forskrift bør utformes i tett dialog med departementet.

Arbeidsgruppas vurderinger:

Per i dag er ordningen ikke regulert i egen forskrift og kun regulert i loven. Vilkårene er vedtatt og fastsatt av NOKUTs styre i forbindelse med etableringen av godkjennings-ordningen i 2016. NOKUTs myndighet er delegert via tildelingsbrev. Disse vilkårene for godkjenning har i dag derfor en uklar rettskilde - status, fordi de ikke fastsatt i forskrifts form.

Det vil være en forutsetning for en slik forskriftsendring at denne gir NOKUT mandat til å forvalte godkjenningsordningen. Arbeidsgruppa ser at utfordringen ved å gi en generell overordnet forskrift kan resultere i at dagens utfordringer, som er skissert i erfaringsrapporten, videreføres.

Arbeidsgruppa foreslår at en forskrift bør inneholde definisjon av de utfordrende begrepene som «vesentlig», «normalt» og «mange av». Videre må de sakkyndiges rolle og mandat avklares. Dette for å sikre at forskriftsreguleringen fremmer ordningens legitimitet.

Etter opplæringsloven § 3-4 a annet ledd kan departementet gi forskrift om blant annet "vilkår for godkjenning", samt saksbehandling, klage og avgrensing i klagerett.

Slik forvaltningen av ordningen er i dag, er det ikke etablert en klagenemnd. I praksis betyr det at departementet er klageinstans for de vedtak som gjøres i NOKUT i tilknytning til denne ordningen.

Arbeidsgruppa mener at departementet bør vurdere om den typen føringer for godkjenning som ligger i vilkårene NOKUT opererer med i dag, bør være fastsatt i forskriftsform. I det videre arbeidet mener arbeidsgruppa at departementet også må vurdere å etablere en egen klagenemnd, slik det er regulert av forskrift til oppl. § 11-7 for godkjenningsordningen for utenlandsk fag- og yrkesopplæring.

I arbeidsgruppas kost - nytteverdivurdering, ser man at det er kostnader knyttet til oversettelse av læreplaner og honorar til sakkyndige. Dette er kostnader som NOKUT allerede har i dag. Arbeidsgruppa mener likevel at ordningens intensjon er viktigere enn den reelle kostanden.

NOKUTs alternativ 3. Dokumentbasert godkjenning, supplert med prøve

Alternativet går ut på å videreføre den dokumentbaserte godkjenningsordningen som allerede eksisterer og ble skissert av NOKUTs styre i 2019. Forslaget viser blant annet til godkjenningsordningen for elektrofagarbeidere, hvor Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap vektlegger attester fra søkerens nåværende eller tidligere arbeidsgivere innen EU/EØS. Forslaget fremmer også at ordningen samtidig utvides til å gjøre det mulig å vurdere søkere i tilfeller hvor det er umulig å oppdrive læreplaner eller lignende dokumentasjon på det faglige innholdet i søkerens kvalifikasjon. Uten slik dokumentasjon tilgjengelig, kan vurderingen baseres på en skriftlig prøve, etterfulgt av kompetansekartlegging i en relevant virksomhet.

Arbeidsgruppas vurderinger:

Arbeidsgruppa ser dette alternativet som svært ressurskrevende og mener at dette vil medføre at ordningen går fra å være dokumentbasert til å bli mer sammenliknbar med en realkompetansevurdering. Kandidatene vil da kunne være bedre tjent med å melde seg opp til en fag- eller svenneprøve som praksiskandidat, etter § 3-5 i opplæringsloven.

NOKUTs alternativ 4: Systemisk vurdering

Dette vil være en kombinasjon med faglig beskrivelse uten sakkyndige og med etterfølgende prøve. Alternativet innebærer at NOKUT først vurderer nivå og omfang på en utenlandsk kvalifikasjon. Deretter vurderer NOKUT tentativt kvalifikasjonens faglige innhold, med sikte på å kartlegge hvilket norsk fag- eller svennebrev kvalifikasjonen skal vurderes mot. Det vil bety at utenlandsk fag- og yrkesopplæring vurderes på tilnærmet lik måte som i godkjenningsordningen for utenlandsk fagskoleutdanning. Det vil si at vedtaket gir en systemvurdering av opplæringens nivå og omfang, kombinert med en *uttalelse om kvalifikasjonens yrkesfaglige profil*. NOKUT kan utstede vedtak på bakgrunn av denne første vurderingen uten bruk av eksterne sakkyndige eller faglige eksperter.

Arbeidsgruppas vurderinger:

Dette alternativet svarer ikke på godkjenningsordningens formål. I dag finnes det allerede ordninger som kan fange opp denne type søkere som for eksempel praksiskandidatordningen og læretidsordningen Fagbrev på jobb. Det vurderes derfor lite hensiktsmessig å bygge opp et parallelt system. Ved å ikke foreta en faglig vurdering av den utenlandske fag og

yrkesopplæringen er arbeidsgruppa redd for at ordningen vil miste sin legitimitet overfor partene i arbeidslivet.

Arbeidsgruppas konklusjon

Arbeidsgruppa ønsker å videreutvikle dagens godkjenningsordning. Alternativ 0 er derfor ikke aktuelt.

Av de presenterte alternativene er det alternativ 1 og 2 som er aktuelle. Til tross for kostnader knyttet til disse alternativene er kost-nyttevurderingen likevel at justeringer i dagens ordning er det mest optimale.

Alternativ 2 ansees som det mest hensiktsmessige alternativet fordi det er helt nødvendig å øke ordningens legitimitet. Arbeidsgruppa mener at alternativ 1 ikke får styrket denne legitimiteten i samme grad. For å ta høyde for at alternativ 2 kan trekke for langt ut i tid, kan det være nødvendig å ha alternativ 1 i bakhånd. Ulempen ved å iverksette alternativ 1 vil være en mindre forutsigbar ordning for både søkere og partene i arbeidslivet. Det er viktig for arbeidsgruppa at ordningen forblir dokumentbasert. Til tross for at det er knyttet kostnader til å foreta den faglige vurderingen, mener arbeidsgruppa at det er forsvarlig med tanke på intensjonen.

Alternativ 3 og 4 vurderes til å ikke ivareta likebehandlingsprinsippet. De anses også som svært ressurskrevende, spesielt med tanke på at det allerede eksisterer ordninger som ivaretar denne form for kvalifisering. Slik det er skissert, legger disse alternativene seg for tett opp til kvalifisering med mål om norsk fag- eller svennebrev eller yrkeskompetanse. Eksempler på slike ordninger er praksiskandidatordningen, Fagbrev på jobb og de til enhver tid gjeldende muligheter, som i fremtiden kan innbefatte dagens forsøk med modulbasert opplæring m.m. Alternativ 4 vurderes som en devaluering av utenlandsk fag og yrkesopplæring.

7. Utvidelse av dagens ordning

Intensjonen siden oppstart har vært en gradvis utvidelse av godkjenningsordningen med land og kvalifikasjoner. NOKUT har kartlagt at det er en rekke kompliserende forhold, som kan medføre at en utvidelse per i dag vil kunne resultere i en avslagsordning. Arbeidsgruppa mener det også er vesentlig at det per i dag ikke er avklart den juridiske avklaringen til vilkårene.

Kunnskapsdepartementet har ikke forventninger om utvidelse før arbeidsgruppas anbefalinger foreligger og evt. justeringer er foretatt. Det foreligger allikevel en forventning til en gradvis utvidelse når dette er på plass. Arbeidsgruppa har derfor ønsket å kartlegge hvilke land, som under dagens ordning, som vil være aktuelle for en utvidelse.

Utvidelse av land – kartlegging

På vegne av arbeidsgruppa har NOKUT kartlagt arbeidsinnvandringstall, og sett det i sammenheng med utdanningsnivået i opprinnelseslandet. Kartleggingen har gjennomgått utdanningsprogrammene for videregående fag- og yrkesopplæring, i elleve land, og viser at det er svært få fag- og svennebrev som vil oppfylle NOKUTs nåværende krav til nivå og omfang (se Vedlegg 5 – *Kartlegging av land*). Dette er også land, som med små justeringer av godkjenningsordningen, er mulig å innlemme. (Se Tabell – Kartlegging av landene i senere i kapittelet og *Vedlegg 5– Kartlegging av land*)

Fra NOKUTs erfaringsrapport vet man at det svært få kvalifikasjoner fra Sverige som tilfredsstillt kravet om praktisk opplæring, til tross for at arbeidslivets parter har inngått en avtale om å gjensidig anerkjenne kvalifikasjonene. Samtidig er det slik at Statsbygg anerkjenner fagbrev fra Norden som likeverdige med norske. Dette betyr at svenske kvalifikasjoner blir vurdert på en annen måte enn f. eks tyske kvalifikasjoner, hvor det er lagt opp til at det skal være en fintelling av timer jf. vilkårene for godkjenningsordningen.

Kartleggingen har avdekket at noen land utenfor EU/EØS utgjør en betydelig del av arbeidsinnvandringen. Disse landene er derfor tatt med i oversikten over landene med potensiale for å bli med i en fremtidig utvidelse av ordningen. Arbeidsgruppa er av den oppfatning at EU/EØS landene må prioriteres.

Bruk av farger angir i hvilken grad NOKUTs vilkår tilfredsstillt, gitt beskrivelsene vi har av hovedmodellene i landene. Landene under er i tilfeldig rekkefølge.

Variabler	Kategorier	
3 års omfang	Tilfredsstillende	✓
Minst 1 års praksis i bedrift	Delvis/potensielt	○
Videregående opplæringsnivå	Ikke innenfor rammene	✗
Faglig likhet		
Innenfor EØS området		

Tabell – Kartlegging av land

	Omfang 3 år +	Minst 1 års praksis i bedrift	Nivå	Faglig likhet	EØS
Romania	○	○	✓	?	✓
Spania	○	○	✓	?	✓
Nederland	✓	○	✓	?	✓
Tsjekia	✓	○	✓	?	✓
Slovakia	○	○	✓	?	✓
Bosnia-H.	✓	○	✓	?	✗
Serbia	✓	○	✓	?	✗

Den største forskjellen fra norsk fag- og yrkesopplæring som kartleggingen har avdekket er mangel på dokumentert praktisk opplæring i bedrift. Utfordringen er at det for godkjenningsordningen ikke foreligger en definisjon på hva som er ett år. Videre er det ikke gitt en forutsetning for hva som kan vurderes som godkjent *praktisk opplæring*. Av den grunn er alle land i tabellen over markert som delvis/potensielt sammenlignbare. De fleste kartlagte utdanningsløp inneholder praktisk opplæring i skole. Mesteparten av kartlagte opplæringsløp er innenfor vilkåret om omfang på tre år, men det bør utredes om toårig opplæring med langt mindre allmennfaglig innhold enn norsk fag- og yrkesopplæring også kan sidestilles. Dette fordi det innen norsk fag- og yrkesopplæring er flere veier til fag – og svennebrev der fellesfag ikke er en forutsetning, og hvor omfanget har stor variasjon. NOKUT viser spesielt til ordninger som omfattes av voksenretten.

Som NOKUT påpekte i erfaringsrapporten, er det absolutte kravet om 1 års dokumentert praktisk opplæring altså strengere enn det opptrer i norsk fag- og yrkesopplæring og ref. oppl. § 3-3 tredje ledd og ordningene som i dag finnes for å oppnå fag- og svennebrev i Norge. Arbeidsgruppa mener derfor at denne helhetsvurderingen også vil kunne være mulig innen godkjenning av utenlandsk fag- og yrkesopplæring. jf vedlegg 2 norsk fag og yrkesopplæring.

I kartleggingen har det blitt tatt utgangspunkt i faktisk arbeidsinnvandring de siste fem årene, utdanningstrender i respektive land (noe som kan predikere hvilken forventet arbeidskraft som utdannes for de kommende årene) og hvilket utdanningsnivå som vi har på innvandrere fra respektive land per i dag.

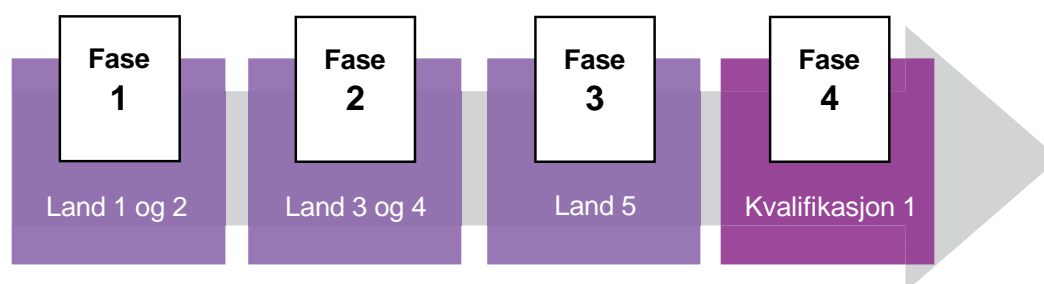
Det redegjøres også for den yrkesfaglige strukturen i landet.

Det er kun tatt utgangspunkt i europeiske land, fortrinnsvis innenfor EØS, grunnet krav til arbeidsmobilitet innenfor disse landene.

Landene er evaluert gitt dagens tre kriterier for godkjenning:

- 1) Nivå - Tilsvarende videregående
- 2) Omfang tilsvarende minst 3 års opplæring, hvor av minst ett år er praktisk opplæring
- 3) Vesentlig faglig likhet (er vurderinger som ikke innenfor arbeidsgruppas myndighet eller mandat og har derfor ikke blitt vurdert)

Arbeidsgruppa ser for seg en trinnvis utvidelse. Hver utvidelse er svært ressurskrevende, med kartlegging og innhenting av læreplaner. Derfor er det ikke hensiktsmessig å utvide med flere land samtidig med nye kvalifikasjoner. Dette er gitt dagens ressursituasjon.

Utvidelse med nordiske land

Det er knyttet særlige forventninger til utvidelse av de nordiske landene. Per i dag er det andre momenter som vanskeliggjør en slik utvidelse. Det eksisterer ulike bransjeavtaler som er inngått av de ulike fagforeningene i de nordiske landene. Disse avtalene vektlegger sluttkompetansen tyngre enn oppbygningen av opplæringsløpet, og gir de ansatte rett til å jobbe på tvers av landegrensene. Dersom NOKUT skulle utvide med for eksempel svenske kvalifikasjoner, vil en risikere at de fleste svenske tømmerne får avslag siden de ikke har nok praktisk opplæring. Dersom en legger bransjeavtalene til grunn, kan det by på utfordringer at de nordiske landene blir vurdert på en annen måte enn de andre europeiske landene. I tillegg sier blant annet Statsbygg at fag- og yrkesopplæring fra Norden sidestilles med norske fag- og svennebrev eller yrkeskompetanse.

Utvidelse av de nordiske landene har langt flere utfordringer knyttet til seg enn det arbeidsgruppa kan ta stilling til i denne prosessen.

Nordisk overenskomst – Nordisk Ministerråd

I januar 2020 tok Norge initiativ til en nordisk erklæring for gjensidig anerkjennelse av fag- og yrkesopplæring og fagskoleutdanning i Norden. Initiativet er en oppfølging og ytterligere forpliktelse til målet om gjensidig anerkjennelse av utdanning i Norden, som fastsatt i Nordisk ministerråds handlingsplan for mobilitet 2019-2021. Her fremgår det at det skal arbeides for gjensidig anerkjennelse av utdanninger, yrkeskvalifikasjoner (erhvervs kvalifikasjoner) og autorisasjoner. Både på videregående skoles nivå og på høyere utdanningsnivå er det harmonisering av utdanning blant de nordiske landene.²⁸

Arbeidsgruppas innstilling til utvidelse av ordningen

Arbeidsgruppa er av den oppfatning av man må ha tillitt til andre lands system for fag- og yrkesopplæring. Det synes ikke hensiktsmessig å utvide godkjenningsordningen til å omfatte land eller kvalifikasjoner når de i hovedsak vil få avslag.

Arbeidsgruppa mener at godkjenningsordningen på sikt kan utvides med flere land og da med utgangspunkt i de landene som er kartlagt av NOKUT på vegne av arbeidsgruppa. Men forut for en evt. utvidelse må ordningens vilkår justeres slik det er omtalt i kapittel 6 og 8.

Arbeidsgruppa mener også at det bør kartlegges om utvidelsene er i tråd med gjeldene rett med tanke på EU/ EØS og likebehandling av ulike lands borgere. Forskjellsbehandling på grunn av nasjonalitet overfor borgere av EU- eller EØS-land kan være i strid med EØS-avtalen og reglene om fri bevegelighet for personer. Etter EØS-avtalen skal enhver forskjellsbehandling på grunn av nasjonalitet være forbudt innenfor avtalens virkeområde (med de forbehold som følger av avtalen selv). Begrepet nasjonalitet betyr i denne sammenheng tilknytning til EU/EØS-land, og tar sikte på å hindre at et medlemsland favoriserer egne borgere eller foretak på bekostning av borgere og foretak fra andre EU/EØS-stater. Hensynet bak dette diskrimineringsforbudet er å sikre fri bevegelighet som en forutsetning for utvikling av EUs indre marked.

---

²⁸ Nordisk ministerråd, *Handlingsplan for mobilitet*, hentet fra <https://www.norden.org/no/node/4773>

Når det gjelder utvidelse av de nordiske landene, ønsker arbeidsgruppa ikke å foreslå et system som går imot de nordiske bransjeavtalene, som vi mener er en aksept av kompetansen av nordiske fagarbeidere.

Arbeidsgruppa støtter derfor initiativet som er tatt overfor Nordisk ministerråd om å utarbeide en nordisk deklarasjon for gjensidig godkjenning av fag- og yrkesopplæring og fagskoleutdanning. Videre mener arbeidsgruppa at Kunnskapsdepartementet må prioritere dette initiativet i sitt arbeid overfor Nordisk ministerråd.

En utvidelse som omfatter land utenfor Norden, mener arbeidsgruppa at det kan jobbes med uavhengig av dette initiativet.

8. Arbeidsgruppas anbefalinger for veien videre

Anbefalinger

Forskriftsregulering

Det er arbeidsgruppas anbefaling at departementet vurderer om føringene for som i dag ligger i NOKUTs vilkår for godkjenning, bør være fastsatt i forskriftsform.

- Det bør vurderes å utarbeide en forskrift for godkjenningsordningen som redegjør for begrepene *vesentlig* og *mange av*. Dette er vanskelige begreper som er gjenstand for utfordringer i saksbehandlingen og bør høres for å sikre likebehandling og proporsjonalitet. Dette bør igjen knyttes opp mot begrepsbruk i læreplanverket. Her kan man ta utgangspunkt i konkrete teksteksempler som man finner om faget i de ulike Vg3-utkastene. Man må i den sammenhengen også drøfte vilkårene knyttet til omfang og implementering av begrepet normalt med tanke på 3 års opplæring hvorav 1 år må være praktisk opplæring.
- Arbeidsgruppa mener at departementet må vurdere å etablere egen klagenemnd, slik det er regulert av forskrift til oppl. § 11-7.
- Det ansees viktig å påpeke at det ikke har blitt tatt stilling til om ordningen, som i dag er begrenset både mht. land og kvalifikasjoner, bryter med EØS- retten til borgere fra landene og / eller med kvalifikasjonene som per i dag ikke behandles i ordningen. Arbeidsgruppa anbefaler derfor KD om å utrede dette (evt. Anbefaler uten «om»).
- På bakgrunn av den kartleggingen som er gjort av arbeidsgruppa vil NOKUT kunne gjøre en vurdering av tidspunktet og fasene, ved en eventuell utvidelse med nye land og kvalifikasjoner, først når et eventuelt forskriftsarbeid er ferdigstilt.

Behov for utvidelse

Dersom arbeidsgruppas anbefalinger iverksettes, anbefales det at NOKUT utarbeider en langsiktig plan om utvidelse av land og kvalifikasjoner, parallelt med forskriftsarbeidet. Det er forventet at dette foregår i jevnlig dialog med faglige råd og med utgangspunkt i Vedlegg 5 – *Kartlegging av land*.

Om anbefalingene gir rom for det, er det ønskelig å utvide med nye land. Når godkjenningsordningen utvides er det naturlig at man enten utvider med land eller nye

kvalifikasjoner. En utvidelse med land, medfører at man tar med alle kvalifikasjoner i ordningen i det gitte landet. Tilsvarende når det utvides med kvalifikasjoner, der det da vil gjelde for alle land som er omfattet av ordningen. Dette er viktig med tanke på likebehandlingsprinsippet. NOKUT har tidligere god erfaring med innspill fra faglige råd med tanke på innspill til utvidelse, og anser at dette er det rette organet for slike anbefalinger.

Utvidelser må skje i henhold til gjeldende lovverk med tanke på EØS-avtalen og likebehandlingsprinsippet. Arbeidsgruppa anbefaler at KD utreder dette.

Arbeidsgruppa støtter initiativet som er tatt overfor Nordisk Ministerråd og er positive til at det blir etablert en slik gjensidig avtale mellom de nordiske landene og mener at det er viktig at dette initiativet følges opp tett fra Norge sin side.

Arbeidsgruppa mener at prosessen med utvidelse av land utenfor Norden, er en separat prosess og at denne ikke påvirkes av hvordan initiativet blir videre utviklet i det nordiske samarbeidet.

Utforming av en veileder for sakkyndige i deres vurderingsarbeid

For å ivareta forvaltningsmessige hensyn anbefaler arbeidsgruppa at NOKUT setter ned et utvalg som skal utforme en veileder for de sakkyndige. Hensikten er å sørge for en forbedret opplæring av de sakkyndige og å gi et jevnere sammenlikningsgrunnlag mellom norske og utenlandske kvalifikasjoner, uavhengig av land og tidsperiode.

NOKUT har i løpet av 2020 utformet en ny mal for presentasjon av kvalifikasjoner som skal oversendes de sakkyndige. Her redegjør NOKUT for en definert yrkesstandard, og en beskrivelse av kvalifikasjonen og utdanningens yrkesfaglige struktur. Dette har NOKUT så langt hatt god erfaring med i sakkyndigvurderingene.

Øvrige innspill

Læreplaner i den faglige vurderingen

Det anbefales at NOKUT benytter læreplaner i den faglige vurderingen av utenlandsk fag- og yrkesopplæring. Fordeler med dette er at de sakkyndige er kjent med og har erfaring med å vurdere utenlandske læreplaner.

Når det gjelder bruk av kvalifikasjonsprofiler, som er en mer grovmasket metode for å vurdere en kvalifikasjon, er dette noe NOKUT anbefales å følge med på med tanke på arbeidet som gjøres på dette området i EØS.

Søkere som får avslag grunnet manglende dokumentert praksis

Arbeidsgruppa ser at en del søkere får avslag fordi de mangler nok praktisk opplæring. For søkere som i dag får avslag, grunnet manglende omfang av praktisk opplæring, anbefaler arbeidsgruppa at sidestilling kan godkjennes når søker kan dokumentere 1 års relevant praksis i en norsk godkjent lærebedrift. Dette forutsetter at det kommer på plass en tydelig definisjon av hva som er ett års dokumentert praktisk opplæring i forbindelse med godkjenningsordningen.

Søkere som får avslag grunnet faglige vurderinger

Arbeidsgruppa er av den oppfatning at det ikke er mulig med delvis godkjenning.

Det har derfor blitt tatt stilling til *Prinsippnotat for rammer og betingelser for modulstrukturert opplæring i helse- og oppvekstfag og bygg- og anleggsteknikk*, se Vedlegg 4 – Innspill fra faglige råd og NOKUTs sakkyndige. Om modulforsøkene gjøres til en permanent ordning med modulbasert opplæring så mener arbeidsgruppa at denne ikke bør være en supplerende ordning til NOKUTs vedtak, i form av at modulene tilpasses NOKUTs avslag.

Arbeidsgruppa mener at NOKUT, sammen med avslaget, bør videreføre praksisen med å henvise til veier frem til norsk fag- eller svennebrev som tilbys i den offentlige utdanningen, til enhver tid.

Generell godkjenning

Det har blitt tatt stilling til om NOKUT, ved avslag, skal utstede ytterligere vurdering av kvalifikasjonens faglige sammensetning, som beskriver om søkere har fått vurdert deler av sin kompetanse som sidestilt med norsk utdanning. Da med hensikt om å bedre deres forutsetninger i det norske arbeidsmarkedet. Dette mener arbeidsgruppa at vil kunne bidra til å etablere et uønsket formelt nivå mellom ufaglært og faglært.

Øke antall søknader til godkjenningsordningen

Regjeringen etablerte godkjenningsordningen på bakgrunn av strategien mot arbeidslivskriminalitet (jf. Kap 1), men også fordi Norge har behov for kompetanse for utvikling av arbeidslivet og økonomien.²⁹ Medbrakt kompetanse fra utlandet må derfor bli brukt effektivt. Det innebærer både en helhetlig innsats for å øke rekrutteringen av innvandrere til arbeidslivet,

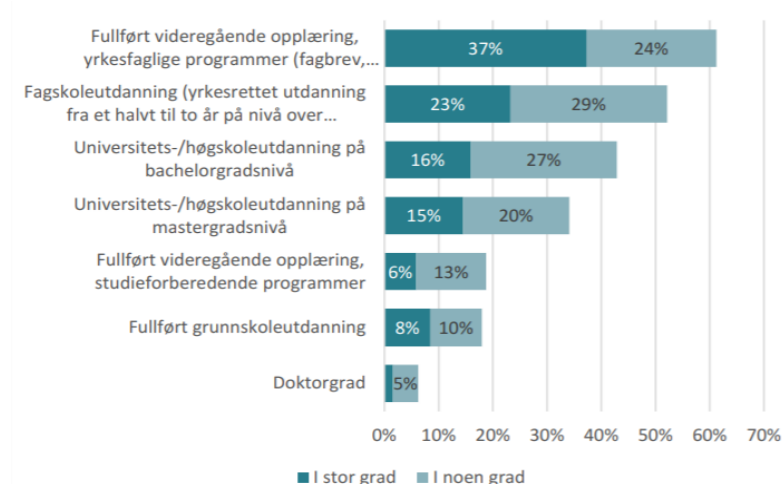
---

²⁹ Meld. St. 16 (2015-2016) *Fra utenforskap til ny sjanse*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-16-20152016/id2476199/>

og et kontinuerlig arbeid for å forenkle og forbedre godkjenningsordningene for utenlandske utdanninger og yrkeskvalifikasjoner.

Å tette kompetansegapet mellom hva arbeidslivet trenger av kompetanse og den kompetansen arbeidstakerne faktisk har er et av hovedmålene med regjeringens kompetansereform - *Lære hele livet*.³⁰ Mange virksomheter rapporterer om et udekket kompetansebehov og det har vært en sterk vekst i andelen bedrifter som rapporterer om stor grad av udekkede kompetansebehov.³¹ Og behovet er blant annet stort for fagarbeidere innen håndverksfag. Videre viser NHOs kompetansebarometer at bedriftene særlig har behov for kompetanse fra yrkesfaglig videregående opplæring og fra fagskole.

Etterspurt kompetanse, hentet fra NHOs kompetansebarometer for 2019:

(Rørstad, K., Børing, P., Solberg, E., og Carlsten, T.C. (2019))

Godkjenningsordningen for utenlandsk fag- og yrkesopplæring vil ikke alene kunne løse disse utfordringene, men ordningen vil kunne være et av flere bidrag til å øke fagkompetansen i arbeidslivet.

På den bakgrunn mener arbeidsgruppa det bør settes i gang et informasjonsarbeid med det formål å øke antall søknader om godkjenning av utenlandsk fag- eller yrkesopplæring. Et slik arbeid bør initieres av NOKUT, i samarbeid med partene i arbeidslivet.

³⁰ Meld. St. 14 (2019-2020) *Kompetansereformen - Lære hele livet*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-14-20192020/id2698284/>

Vitnemålsportalen

Arbeidsgruppa er svært positiv til at NOKUTs vedtak kan ekspederes til Vitnemålsportalen. Det vil gjøre det lettere for arbeidsgivere å verifisere vedtakene til NOKUT. En kobling opp mot Vitnemålsportalen vil gi framtidige søkere, med et godkjenningsvedtak fra NOKUT, en mulighet til å dele sitt vedtak med både studiesteder og arbeidsgivere. Dette er både en praktisk og trygg måte å gi tilgang til denne informasjonen, som per i dag er tatt i bruk for både vitnemål og karakterer fra norske utdanningsinstitusjoner. Dette er et tiltak som kan forhindre dokumentforfalskninger og gjøre det lettere for arbeidsgivere og utdanningsinstitusjoner å kontrollere at en persons utdanning er ekte. I tillegg gir dette den enkelte en enkel, sikker og varig tilgang til egne godkjenninger.

Arbeidsgruppa er kjent med at det over statsbudsjettet for 2021 er bevilget penger til prosjektet Opptrekk, der DOGA³² sammen med bl.a. Byggenæringens landsforening og Brønnøysundregistrene har dannet et økosystem rundt samhandling i bygg- og anleggsnæringen. Fordi arbeidsgruppa mener at en slik portal vil kunne komme til nytte i det norske arbeidsmarkedet, anbefales det at det tas stilling til i hvilke tilfeller det kan være aktuelt å overføre informasjon digitalt om søkere/godkjenninger.

---

³² DOGA er en del av det næringsrettede virkemiddelapparatet, sammen med Innovasjon Norge, Forskningsrådet og Patentstyret som skal fremme bruk av design og arkitektur for utvikling av bedre byer, samfunn, tjenester og produkter

Vedlegg

Vedlegg 1: Etablering av arbeidsgruppe

Vedlegg 2: Norsk fag- og yrkesopplæring

Vedlegg 3: Statistikk for godkjenningsordningen

Vedlegg 4: Innspill fra faglige råd og NOKUTs sakkyndige

Vedlegg 5: Kartlegging av land

Referanser

BQ- Portal (20. oktober 2020). *Background and objectives*. Hentet fra: <https://www.bq-portal.de/en/About-the-portal/background-and-objectives>

Rørstad, K., Børing, P., Solberg, E., og Carlsten, T.C. (2019). *NHOs Kompetansebarometer*. Hentet fra: https://www.nho.no/siteassets/analyse/nhos-kompetansebarometer-2019_nifurapport2019.pdf

Universitets- och högskolerådet (16.september 2020) UHR:s process för bedömning av utländsk utbildning. Hentet fra <https://www.uhr.se/bedomning-av-utlandsk-utbildning/enic-naric-sverige/bedomningsprocessen/>

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen
Postboks 578
1327 LYSAKER

Deres ref

Vår ref

Dato

18/1422-5

30. september 2019

Etablering av arbeidsgruppe knyttet til det videre arbeid med erfaringsrapporten for utenlands fag- og yrkesopplæring

Vi viser til tidligere oppdrag gitt til NOKUT om utarbeidelse av en erfaringsrapport om godkjenningsordningen for utenlands fag- og yrkesopplæring. Denne rapporten ble levert departementet 4. juni 2019.¹

I den nevnte rapporten har NOKUT samlet erfaringer med godkjenningsordningen for utenlandsk fag- og yrkesopplæring. Rapporten beskriver hvordan NOKUT har innrettet godkjenningsordningen, samt at den viser fordeler og utfordringer med dagens innretning. Den diskuterer også ulike alternativer for hvordan ordningen kan justeres for å håndtere påviste utfordringer, og dermed legge til rette for videre utvidelser.

Redegjørelsen i rapporten tar utgangspunkt i intensjonene bak godkjenningsordningen, presenterer statistikk over søknadstall og vedtak, samt viser eksempler på hvorfor det er grunn til å diskutere gjeldende innretning. Denne ordningen har mange interessenter og det er en fordel å innhente deres synspunkter og erfaringer. En del av konklusjonen i rapporten er at handlingsalternativene bør drøftes både med departementet og andre interessenter.

På den bakgrunn ser departementet det som hensiktsmessig å etablere en arbeidsgruppe som arbeider videre med utgangspunkt i nevnte erfaringsrapport.

---

¹ Erfaringsrapport: Godkjenningsordningen for utenlandsk fag- og yrkesopplæring, NOKUT (2019).

Arbeidsgruppen skal:

- Avklare, og utarbeide en langsiktig plan for, hvordan ordningen kan utvides med flere land og kvalifikasjoner på en mest mulig formålstjenlig måte.
- Drøfte erfaringene med ordningen basert på foreliggende rapport, komme med forslag til eventuelle justeringer og foreslå løsninger for utfordringene beskrevet i erfaringsrapporten. Utgangspunktet er en videreføring av hovedprinsippene i dagens ordning og en eventuell regulering av denne.
- Drøfte en videreføring av ordningen, med praktisk prøve som et eventuelt supplement.
- Vurdere betydningen av nye læreplaner for norsk fag- og yrkesopplæring for godkjenningsordningen, og hvordan den faglige vurderingen kan gjennomføres.
- Utarbeide forslag til hvordan søkere som får avslag, men var nær ved å oppnå godkjenning vil kunne følge et tilrettelagt løp frem til godkjenning.

Arbeidsgruppen bør bestå av:

- én representant fra KD (leder av arbeidsgruppen)
- to representanter fra eller oppnevnt av SRY
- to representanter fra eller oppnevnt av de faglige rådene under SRY
- én representant fra Udir
- én representant fra NOKUT

NOKUT er sekretariat for arbeidsgruppa.

NOKUT gis i oppdrag å etablere arbeidsgruppen og sørge for at de berørte partene inviteres til å delta i arbeidsgruppen.

Kostnader NOKUT måtte ha knyttet til arbeidsgruppens arbeid dekkes innenfor eksisterende budsjetttrammer.

Med hilsen

Sture Berg Helgesen (e.f.)
avdelingsdirektør

André Kristiansen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi: Utdanningsdirektoratet

Norsk fag- og yrkesopplæring

Hovedmodellen

Innenfor hvert av de ti yrkesfaglige utdanningsprogrammene finnes et ulikt antall programområder på Vg2. Elevene har et fast antall timer fellesfag og programfag i løpet av Vg1 og Vg2. Elevene får standpunkt karakterer i fellesfag og programfag. Alle elever på Vg2 yrkesfag må i tillegg gå opp til en avsluttende tverrfaglig eksamen i programfagene. Yrkesfaglig videregående opplæring omfatter normalt to års opplæring i skole før opplæringen avsluttes med to år som lærling i bedrift.

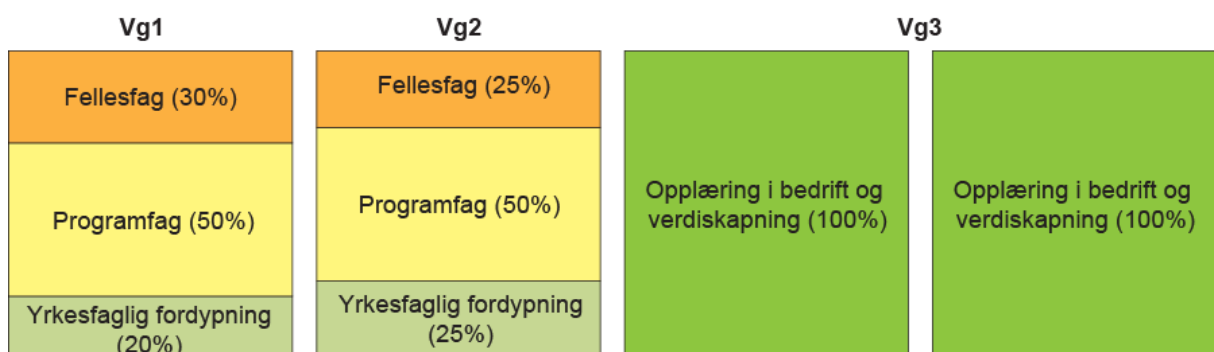
Opplæringen i bedrift er en kombinasjon av opplæring og verdiskapning (læretid). Noen yrkesfaglige utdanningsløp blir avsluttet med Vg3 i skole. Det finnes også yrkesfaglige utdanningsløp som har Vg3 i skole før de avsluttes med verdiskapning i bedrift.

Lærefag i bedrift (Fag- svennebrev og vitnemål uten studiekompetanse):

Etter to år i skole søker elevene som følger 2+2-modellen, læreplass i bedrift. Hvert programområde rekrutterer til ett eller flere lærefag som fører til et yrke. Lærlingen har normalt to år med læretid i bedrift, men i enkelte av lærefagene er læretiden i bedrift lengre (f.eks. elektrikerfag med 2,5 år). For disse to årene får lærlingen utbetalt lærlingelønn som fordeles over læretiden, og som totalt tilsvarer en årslønn for en nyutdannet fagarbeider. Dette markerer også et skille mellom verdiskapning og opplæring.

Som man kan se av illustrasjonen består 2 + 2 – modellen av totalt 3 års opplæring og 1 år verdiskapning. De to første årene med opplæring tas som elev, og under læretiden i bedrift skjer opplæring og verdiskapning parallelt gjennom hele læretiden. Etter avsluttet læretid går lærlingen opp til fag- eller svenneprøven. For å få fag- eller svennebrev må alle fag fra Vg1 og Vg2 være bestått. Det kan unntaksvis gis fritak i inntil to fellesfag, jf. forskrift til opplæringslova § 3-44.

Figur 1. Opplæringsstruktur Fag-/svennebrev

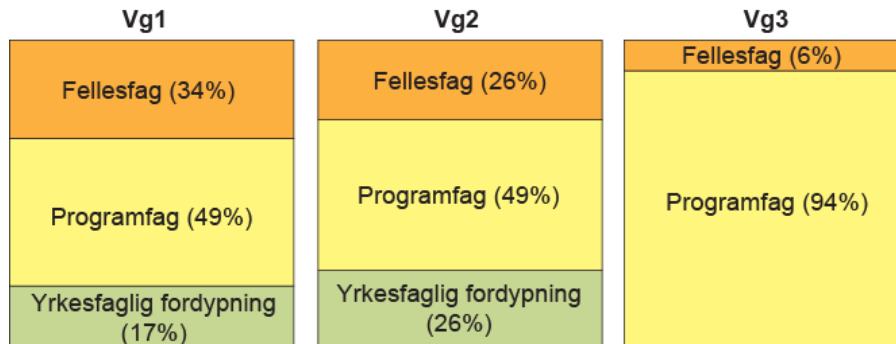

Yrkeskompetanseløp - (Vitnemål med yrkeskompetanse)

I noen yrkesfaglige utdanningsprogram finnes det utdanningsløp som avsluttes med Vg3 i skole og fører til yrkeskompetanse uten fag- /svennebrev.

Vanlige eksempler på Vg3-løp innen yrkesfag som gir yrkeskompetanse er apotekteknikk, fotterapi, helsesekretær, tannhelsesekretær, hudpleier, gartner næring, landbruk med flere.

Figur nr. 2. Opplæringsstruktur for yrkeskompetansløp

Godkjente måter å oppnå fag-/svennebrev

Oversikten er ikke uttømmende, men har til hensikt å illustrere mulighetene som man i dag har for kvalifisering innen fag- og yrkesopplæring i Norge.

Ut fra hovedmodellen utgår det ulike måter å kvalifisere seg innen et fag eller yrke. I Norge kan man i dag opparbeide seg rett til å stille seg fag- eller svenneprøve gjennom ulike variasjoner av oppbygning av læreløp og ved å benytte ulike målinger av realkompetanse. Alle disse ulike veiene fører frem til norsk fag- eller svennebrev. Sluttdokumentasjonen er lik uavhengig av hvilket løp en kandidat har fulgt.

6. Godkjente måter å oppnå fagbeviset på		
Beskrivelse av gjennomgått fag- eller yrkesopplæring	Andel av hele programmet (%)	Varighet (timer/uker/måneder/år)
Skole- eller treningssenterbasert	50%	2 år
Arbeidsplassbasert	50%	2 år
Godkjent/innpasset tidligere opplæring		
Total varighet på utdanningen eller opplæringen som fører til fagbeviset		
Inntakskrav		
Gjennomført grunnskole		
Andre opplysninger		
Opplæringsperioden er fire år og kan gjennomføres som 2 år i skole og 2 år i bedrift, 1 år i skole og 3 år i bedrift eller 4 år i bedrift. Kandidaten kan veksle mellom opplæring i skole og opplæring i bedrift i løpet av de 4 årene. 2 år av opplæringen omfatter 588 årstimer til fellesfag, 954 årstimer til felles programfag, 421 årstimer til yrkesfaglig fordypning. Voksne kandidater som kan dokumentere 5 års relevant praksis, kan melde seg opp til fag-/ svenneprøve etter å ha bestått en yrketeoretisk prøve. Voksne kandidater som tar prøve etter § 3-5, er fritatt fra kravet til fellesfag.		
Mer informasjon (inkludert en beskrivelse av nasjonalt kvalifikasjonssystem) finnes på:		
http://www.europass.no/fagbeskrivelser		
Nasjonalt kontaktpunkt		

Europass, Tømrerfaget (LK06) ¹

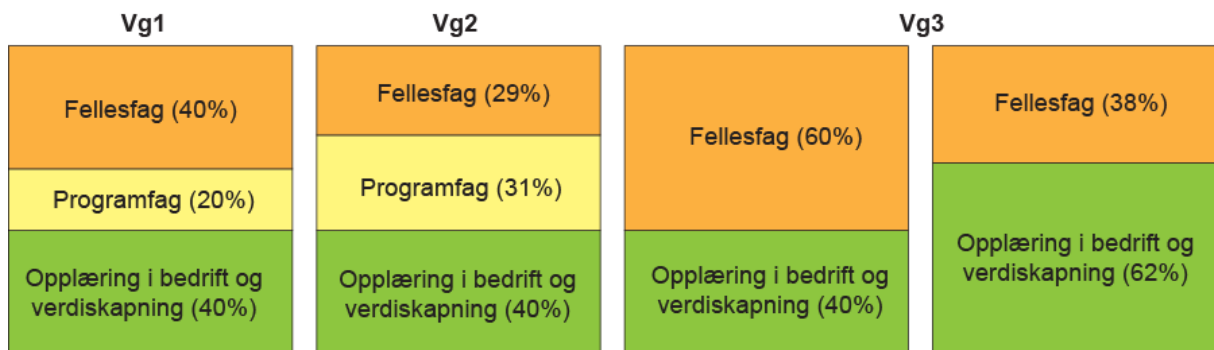
Yrkes- og studiekompetanse (YSK)

4-årig utdanning som fører frem til både fagbrev og studiekompetanse og med full fordypning i realfagene. Elevene har praksis med lærlingelønn fra Vg1, hvor praksis utgjør 40% av opplæringen. Opplæringen foregår i et samarbeid mellom skole og bedrift. Det inngås derfor først en lærekontrakt når elevene går inn i sitt 3.år. Gjennom det siste året fordeles opplæringstiden med 40 % i skole og 60 % i bedrift. Et fullført utdanningsløp i YSK oppfyller kravene for å søke universitets- og høgskolestudier.

¹ <https://espresso.siu.no/projects/europass?0>

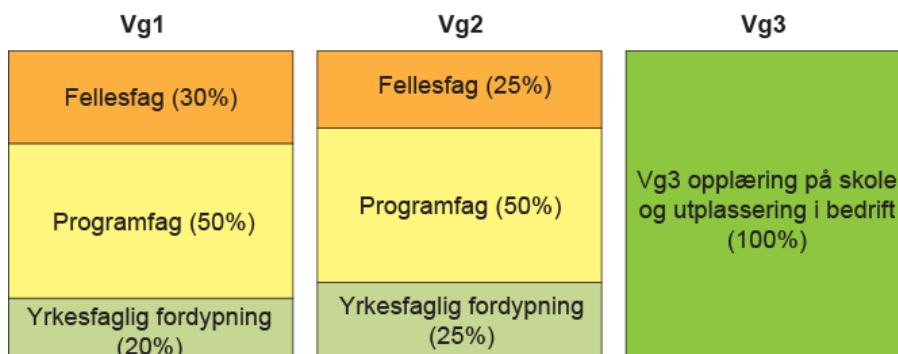
Figur nr. 3. Opplæringsstruktur

Vg3 i skole

Dersom en elev ikke får lærekontrakt med en lærebedrift, utløses en rett for eleven til alternativ opplæring i skole (Vg3 i skole). Dette gjør at det i særtilfeller, tilbys et Vg3 i skole (i hovedsak ettårig til 1,5årig- avhengig av fagets oppbygning) som elev med praksis i bedrift, som erstatning for læretid. I motsetning til ordinær læretid, hvor eleven går over til å bli lærling med lærekontrakt, beholder eleven nå sin elevstatus og mottar ikke lønn. Eleven går opp til ordinær fag- eller svenneprøve.

Figur nr. 4. Opplæringsstruktur når Vg3 tas i skole

Voksenretten (Opplæringslovas kapittel 4A. Opplæring spesielt organisert for voksne²)

Innenfor videregående opplæring i Norge har voksne egne rettigheter. Man skal få opplæring tilpasset sine behov og tilbud om opplæring i samsvar med den sluttkompetansen man ønsker. Det skal legges avgjørende vekt på personens mulighet til å oppnå yrkes- eller studiekompetanse.

Voksenretten gir ikke rett til lærekontrakt. Dersom det ikke er mulig å formidle opplæring i bedrift til de som ønsker det, har fylkeskommunen plikt til å tilby opplæring i bedriftsdelen i skole.

² [Opplæringslovas kapittel 4A. Opplæring spesielt organisert for voksne, se https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61/KAPITTEL_5#KAPITTEL_5](https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61/KAPITTEL_5#KAPITTEL_5)

Voksenretten gjelder for alle norske og utenlandske personer, som oppholder seg lovlig i Norge, fra det året en person fyller 25 år. Retten forutsetter fullført grunnskolen eller tilsvarende i Norge eller et annet land, men ikke fullført videregående opplæring. Voksenrett gjelder også for de som har fullført videregående opplæring i et annet land, men som ikke får godkjent denne opplæringen i Norge. Som voksen har man rett til realkompetansevurdering.

Realkompetansevurdering/yrkesprøving

En slik vurdering ligger til grunn for all kvalifisering innen fag- og yrkesopplæring for voksne.

Realkompetanse

Realkompetanse er all kompetanse som er opparbeidet gjennom formell, ikke-formell eller uformell læring. Det vil si alle kunnskaper og ferdigheter tilegnet gjennom utdanning, lønnet eller ulønnet arbeid, organisasjonserfaring, fritidsaktiviteter eller på annen måte.

Dette kan føre til at kandidaten kan meldes opp til fag- eller svenneprøve etter bestått skriftlig privatisteksamen.

Komprimerte opplæringsløp for voksne etter §4A-3

Utgangspunktet er elevstatus ved en videregående skole for voksne hvor elevene er realkompetansevurdert/yrkesprøvd. Et eksempel er at det basert på yrkesprøving settes opp en plan for opplæringsbehov innenfor skolefag som deretter leder til et planlagt Vg3- år (som vil si at man betegnes som elev, men er i praksis i bedrift med tett oppfølging av skole). Modellen som er forsøkt innen helsearbeiderfaget i Oslo medfører at elevene halvveis i dette året gjennomfører en førfagprøve. Om denne består meldes de direkte opp til fagprøve.³

Praksiskandidatordningen:

Praksiskandidatordningen er en dokumentasjonsordning og ikke en opplæringsordning. Den skal gi personer med lang praksis i et lærefag en mulighet til å dokumentere sin kompetanse og oppnå fag-/svennebrev. Dette er hjemlet i § 3-5 i opplæringsloven.

Voksne kandidater som kan dokumentere at de har 5 års relevant praksis kan melde seg opp til fag- eller svenneprøve etter å ha bestått en yrkesteoretisk skriftlig privatisteksamen.

---

³ Voksnes rett til grunnskoleopplæring etter opplæringsloven kapittel 4A Udir-3-2012, se <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Voksne/Udir-3-2012/?depth=0&print=1>

Praksisen skal være relevant, i den forstand at den skal dekke de mest vesentlige delene av Vg3-læreplanen. Den skal være 25 % lengre enn læretiden, men uten krav til fellesfag. Praksisen må dokumenteres, men kan også realkompetansevurderes/ yrkesprøves.

Fagbrev på jobb

Ordningen er rettet mot voksne i et arbeidsforhold. Den tar sikte på å gi voksne, med allsidig praksis i fag, anledning til å få et fag- eller svennebrev.

Krav til total praksis tar utgangspunkt i lengden på lærefaget. Det er et krav til minst ett års opparbeidet praksis i forkant. Når kandidaten tegner kontrakt, skal det gjøres fradrag for det året med arbeidspraksis som er inngangskravet, samt godkjent praksis ut over dette året og eventuell realkompetansevurdering. Det er fastsatt en minstetid på et år for kontrakten som inngås.

Grunnkompetanse

Praksisbrev

Praksisbrevet er et kompetansenivå under fag og svennebrev, basert på et toårig standardisert opplæringsløp som leder til en grunnkompetanse. Kompetansen dokumenteres i et praksisbrev (kontra fag- eller svennebrev).

I læreplaner for praksisbrev skal omfanget av kompetansemål ikke overstige mer enn 50 prosent av arbeidsbyrden som læreplaner for programfagene/programområdene for elever og lærlinger er bygget opp til. Det må allikevel sikres at mengden er tilstrekkelig til å sørge for at kandidaten etter fullført og bestått praksisbrevløp, kan oppnå full kompetanse i det aktuelle lærefaget i løpet av ordinær opplæringstid. Praksisbrev gir inngang til å bygge videre mot fag- eller svenneprøve.

Lærekandidatordningen

Lærekandidatordningen er en parallell til lærlingordningen, men opplæringen er innrettet for en mindre omfattende prøve enn fag- eller svenneprøve (opplæringslova § 4-1). Det å bli lærekandidat er et alternativ tiltenkt dem som vet det kan bli vanskelig å fullføre et fag- eller svennebrev.

Ordningen har egne søknadsfrister og en søknad må underbygges med dokumentasjon fra sakkyndige (PPT). Omfanget er tilsvarende de 4 årene som man ser for seg i et ordinært læreløp og det gjennomføres over i samme tidsomfang som hovedmodellen.

Det tegnes en opplæringskontrakt fremfor en lærekontrakt. Opplæringen er individuelt tilpasset med en individuell lærekandidatplan med et utdrag av kompetansemål som kan settes sammen fra flere læreplaner, med en hovedvekt av kompetansemålene fra faget man ønsker å oppnå et kompetansebevis innen. Lærekandidat er en grunnkompetanse, som kan bygges videre til

yrkeskompetanse. Grunnkompetansen skal rette seg mot et reelt behov i arbeidslivet og gi grunnlag for varig arbeid. Ordningen gjelder både for ungdom og voksne.

Opplæringen avsluttes med en kompetanseprøve. Kompetanseprøven skal utarbeides, gjennomføres og vurderes innenfor de samme rammer som fag- eller svenneprøver. En slik prøve skal tilpasses den enkelte lærekandidat, og vil variere i omfang og nivå.

Modulstrukturert fag- og yrkesopplæring for voksne 2017 – 2023

Dette er en forsøksordning ledet av Kompetanse Norge. I forsøket er det utviklet moduler for utvalgte lærefag og er ment å fungere som en fleksibel vei frem til fag- eller svennebrev for voksne. Tilbudene skal være effektive, tilrettelagt, tilpassede og målgruppen er voksne uten varig og ordinær tilknytning til arbeidslivet. Opplæringen skal foregå i et samarbeid mellom instruktører i bedrift og lærere i skole

Forsøket er startet i fem fylker, Nordland, Trøndelag, Innlandet, Oslo og Agder

Alle mål på Vg3 er med, men det er kun utvalgte kompetansemål, som ansees relevante for yrkesutøvelsen, som er med fra Vg1/Vg2- læreplanene. Kompetansemål fra fellesfagene på Vg1/Vg2 i yrkesfaglige utdanningsprogram er integrert i modulen. Her er fellesfagmålene er yrkesrettet og voksenrelevante.

Læreplanene består av 4 -7 moduler og det vil være en vurdering etter hver modul, hvor resultatet er godkjent / ikke godkjent. Alle disse må være godkjent før deltakeren kan melde seg opp til fag- eller svenneprøve. (sertifiseringskrav må dekkes). Sluttkompetansen skal tilsvare et ordinært fag- eller svennebrev.⁴

Fra i *Prinsipnotat for rammer og betingelser for modulstrukturert opplæring i helse- og oppvekstfag og bygg- og anleggsteknikk*, se Vedlegg 4 – Innspill fra *faglige råde og NOKUTs sakkyndige*

«...Modulene skal kunne brukes som pedagogisk verktøy i de etablerte veiene til fagbrevet, som voksenlærling, praksiskandidat, fagbrev på jobb samt i arbeidslivet, tiltak i NAV og tiltak i introduksjonsordningen etc.

---

⁴ <https://www.kompetansenorge.no/Norsk-og-samfunnskunnskap/modulforsoket/>

Ordningen kan videre bidra til å gjøre realkompetansevurdering enklere ved at vurderingen skjer i forhold til en modul.

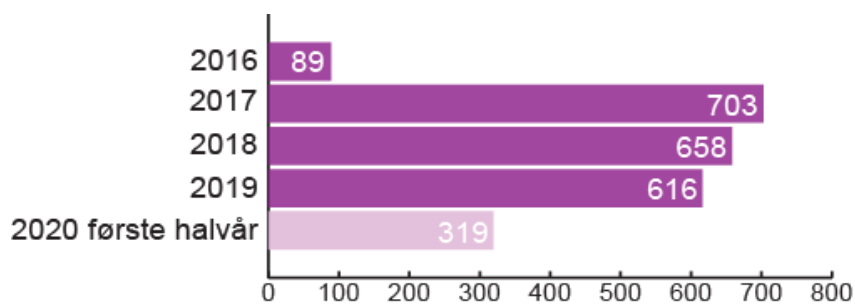
Moduler kan også bli et viktig verktøy som supplerende opplæring for NOKUTs godkjenningsordninger for utenlandsk utdanning»

Statistikk for NOKUTs godkjenningsordning for utenlandsk fag- og yrkesopplæring

Søkertall pr år siden oppstart til 30.06 2020

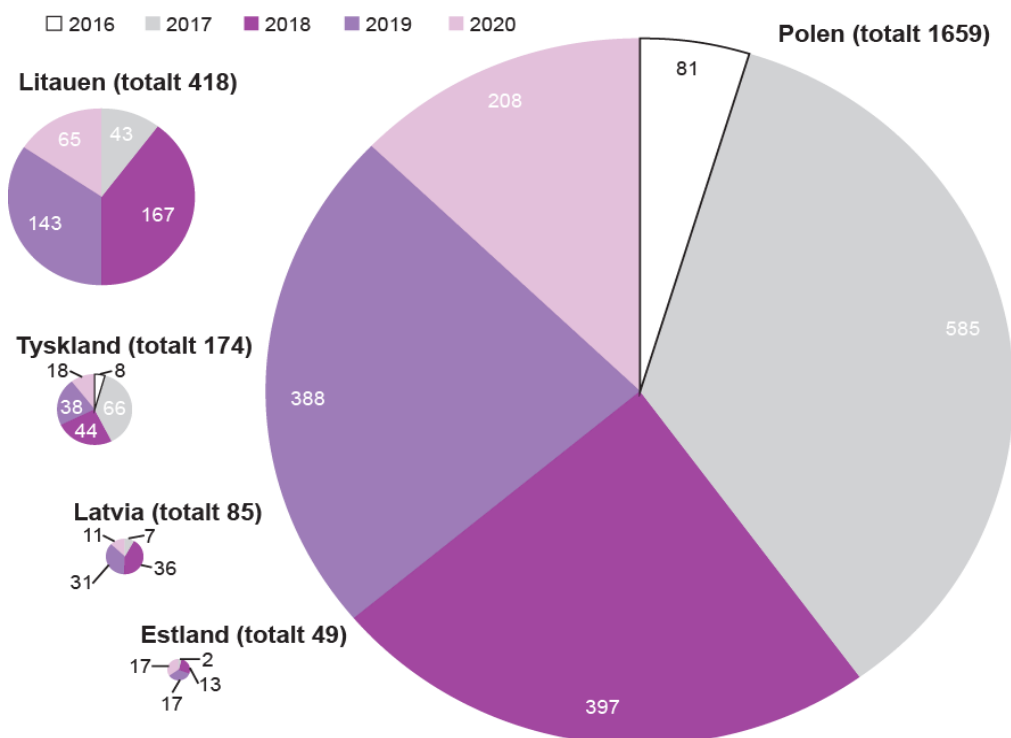
Nedenfor vises en oversikt over antall søkere siden ordningen ble etablert. Søkertallene har ikke vært på nivå med det som ble estimert i forarbeidene til ordningen. Tilbakemeldinger fra partene gir også klare indikasjoner på at ordningen ikke er godt nok kjent. NOKUT er per høsten 2020 i prosess med å utforme en strategi for informasjonsarbeid.

Totalt antall søkere siden oppstart: 2385

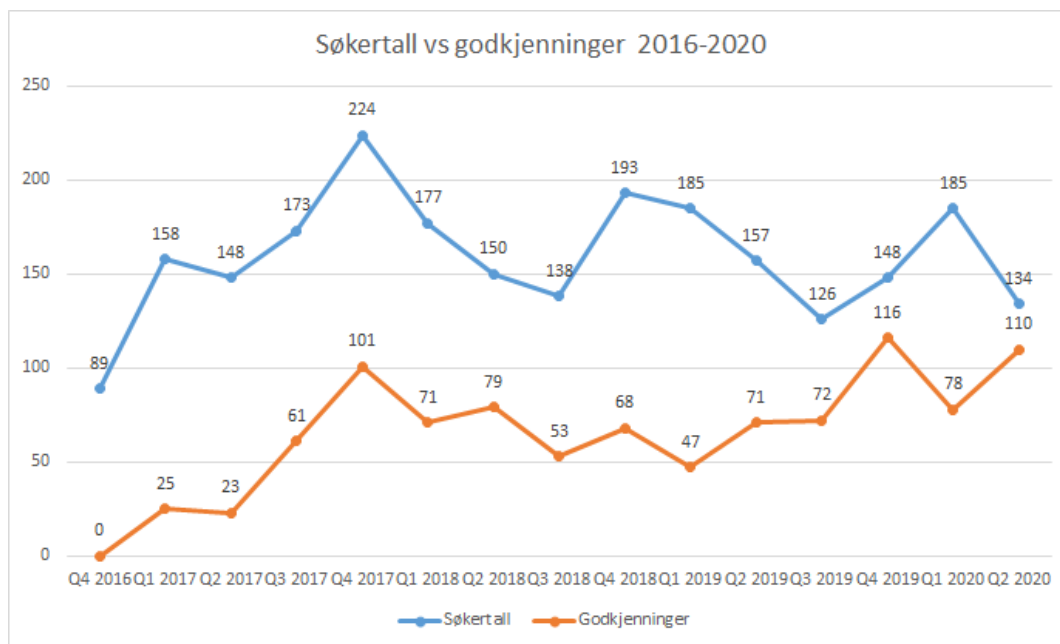
Søknadstall per år og land 2016 – 30.06 2020

Som diagrammene under illustrerer, er Polen det største søknadslandet. Det antas at de litauiske søknadene minsker fordi det har vært utstedt en rekke avslag og at mulige søkere derfor antas å avstå fra å søke godkjenning.

Forholdet mellom søknader antall godkjenninger fra oppstart til 30.06 2020

Grafen under viser at det er flere av de som søker som får godkjenning. Dette tyder på at dersom en kvalifikasjon blir godkjent, er det flere med tilsvarende kvalifikasjon som søker etter hvert. Det er en jevn stigning i antall godkjenninger hvert år. Grafen viser også at ved utvidelser av enten land eller kvalifikasjoner, øker søkertallene.

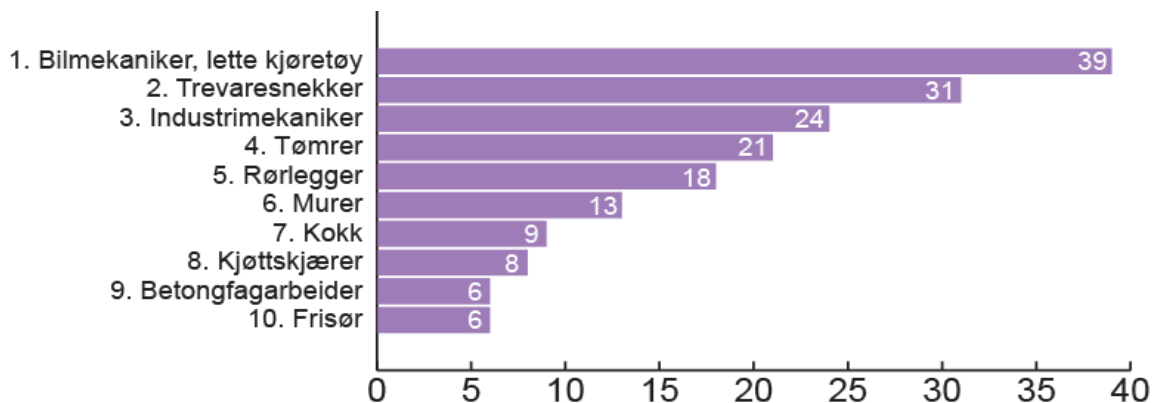

Godkjente søknader

Nedenfor er de 10 kvalifikasjonene som har fått flest godkjenninger så langt i løpet av 2020. Både bilmekaniker og kokk, som var med den siste utvidelsen, er på listen. Dette tyder på at de siste utvidelsene traff markedet bra.

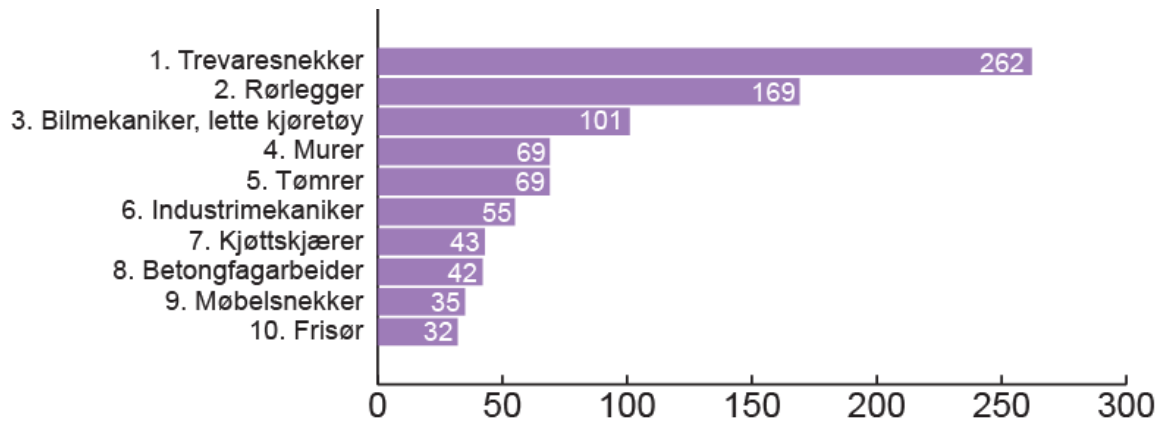
10 på topp godkjente kvalifikasjoner første halvår 2020.

Figuren under viser de ti mest utbredte godkjenningene siden oppstart. Denne oversikten viser at antall bilmekaniker-godkjenninger stiger relativt raskt.

10 på topp godkjente kvalifikasjoner siden oppstart til og med 30.06 2020

Tabellen nedenfor viser antall godkjenninger pr kvalifikasjon pr land. Dette kan brukes til målrettet rekruttering til godkjenningsordningen. Frisør, trevaresnekker og tømrrer er de eneste som er godkjent fra samtlige land. Dette betyr ikke nødvendigvis at de andre har fått avslag. Det er ikke kommet inn søknader på samtlige kvalifikasjoner fra alle land.

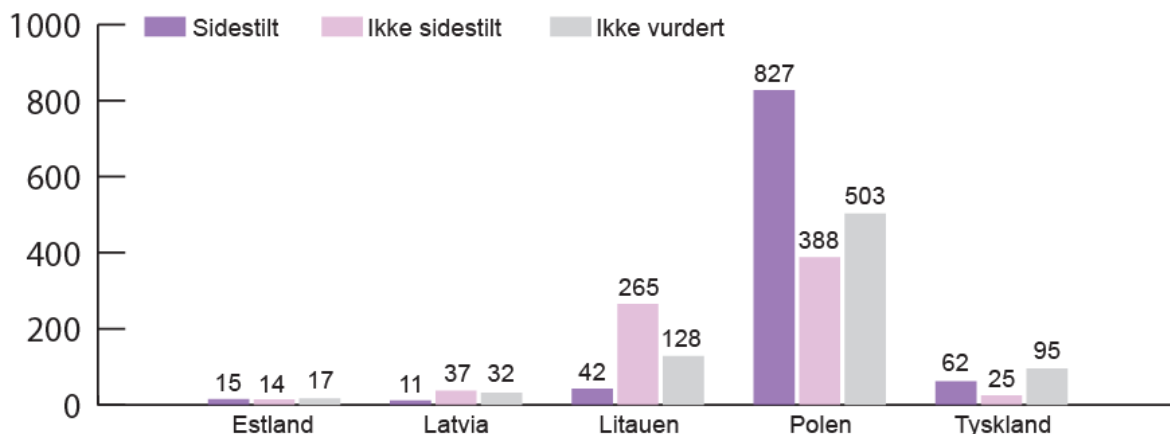
Godkjenninger per kvalifikasjon per land siden fra oppstart til 30.06 2020

Kvalifikasjon	Estland	Latvia	Litauen	Polen	Tyskland	Totalsum
Betongfagarbeider		1		36	6	43
Bilmekaniker, lette kjøretøy			18	76	7	101
Bilmekaniker, tunge kjøretøy				3		3
Butikkslakter					2	2
Frisør	1	3	6	20	2	32
Hudpleier		1	2			3
Industrimekaniker			1	46	8	55
Institusjonskokk				4		4
Kjøttskjærer				44		44
Kokk	1		1	20		22
Murer				60	11	71
Møbelsnekker		1	4	30		35
Møbeltapetserer				14		14
Pøsemaker				2	1	3
Rørlegger			1	168	4	173
Slakter				29	1	30
Trevaresnekker	2	2	7	250	8	269
Tømrrer	11	3	2	40	15	71
Totalsum	15	11	42	842	65	975

Vedtak fordelt på land siden oppstart til 30.06 2020

Figuren under viser de ulike utfallene fra landene i godkjenningsordningen. De som ikke er vurdert, har enten søkt med opplæring fra et annet land, feil kvalifikasjon eller at de ikke har sendt inn dokumentasjon vi har etterspurt. NOKUT håper å unngå feilsøking med ny søkeportal som lanseres september 2020.

Saksbehandlingstid i presedenssaker

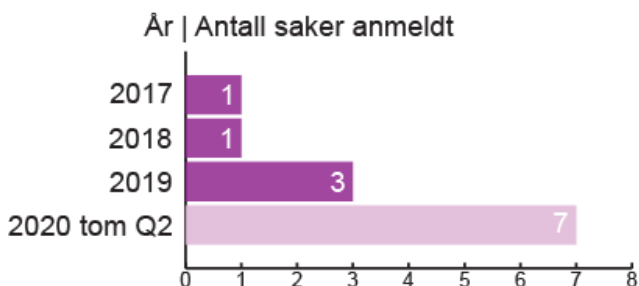
Saksbehandlingstiden på saker hvor det skal fattes presedens tar i enkelte tilfeller lang tid. Dette skyldes at NOKUT er avhengig av å få læreplaner fra eksterne parter, læreplaner skal oversettes av eksternt oversettelsesbyrå før sakene til slutt sendes over til sakkyndige. Verifiseringer kan også være med å øke saksbehandlingstiden.

For første halvår av 2020 var 82% av alle sakene hvor det måtte fattes presedens avsluttet i løpet av 10 måneder.

I saker hvor søknaden kommer inn etter at NOKUT har fattet presedens, skal 90% av sakene være avsluttet i løpet av 30 dager.

Politianmeldelser per år 2016 – 2020

NOKUT avdekker stadig flere falske dokumenter, i disse tilfellene blir søkerne alltid politianmeldt.

*Av 12 saker er 5 avsluttet fra politiet sin side.

Tilbakemeldinger fra de faglige rådene

I august 2020 ble alle faglig råd tilknyttet NOKUTs godkjenningsordning gitt 3 spørsmål:

1. Hva oppleves for den/de du representere som det mest utfordrende med ordningen slik den er i dag?
2. Hvilke tiltak er ønskelig å endre og hvorfor?
3. Hvordan ser den eller de du representerer for seg at ordningen bør være?

Faglig råd for teknologi- og industrifag (FRTI)

FRTI mener at det er viktig å videreføre en nasjonal standard for vurdering og godkjenning av utenlandsk utdanning. Den utenlandske utdanningen må vurderes av faglig kvalifiserte (sakkyndige), og NOKUT må ha ressurser til å håndtere arbeidet dette medfører.

Faglig råd for salg, service og reiseliv (FRSSR)

FRSSR har per i dag ingen av sine lærefag med i ordningen. Rådet har ingen innspill i denne runden, men tar rapporten til orientering.

Faglig råd for elektrofag og datateknologi (FRED)

Faglig råd for elektrofag og datateknologi stiller seg bak rapporten, og mener den gir et oppriktig og troverdig bilde av hvordan ordningen gjennomføres i dag. Rådet støtter rapportens tre anbefalinger til tilpassing og optimalisering av ordningen. Når det gjelder de fem alternative løsningene (0-4), som er beskrevet i rapporten, mener rådet at alternativ 2 fremstår som den beste. Alternativ 2 (forskriftsalternativet) ivaretar fullt ut ordningens opprinnelige intensjon og partenes krav om sidestilling av kompetanse fra utlandet. I dette alternativet ligger også et godt potensial for en effektiviseringsgevinst for godkjenningsmyndigheten (NOKUT og sakkyndig komite) og som samtidig sikrer likebehandling av kandidater. Effektiviseringen baner også vei for utvidelse av ordningen til nye land og fag. Alternativ 2 vil derfor raskere bidra til arbeidslivets aktører og dets etterspørsel av fagkompetanse nå og i fremtiden. Ordningen bør i første omgang prøves ut. Rådet ber NOKUT vurdere synspunktene i det videre arbeid med saken Ikke med i ordningen.

Faglig råd for bygg – og anleggsgag (FRBA)

Spørsmål 1: Treffsikkerhet oppleves som en utfordring – at det søkes om sidestilling med utgangspunkt i den utdanningen man har fra hjemlandet, og ikke det man arbeider som i Norge. Her er tømmer- og trevaresnekkerfagene blitt et lite problem. Dette er NOKUT godt kjent med og ikke noe som løses av ordningen som sådan, men som delvis kan løses med bedre informasjon om at det er selve utdanningen som sidestilles og ikke for eksempel realkompetanse.

Bakgrunn for kritikken er det som oppleves og er et problem med sosial dumping i deler av næringen over tid. De forskjellige partene har vært med å få inn krav om fagarbeidere og lærlinger i de offentlige anskaffelsene. I den forbindelse kan det se ut som om noen melder inn ikke relevante fag på de oppdrag de har. Det må være relevante fag som brukes i de forskjellige konkrete oppgavene, men det er ikke noe som NOKUT kan løse. Faglig råd forutsetter at det brukes tømmerkompetanse dersom det er tømmerarbeider som skal utføres. Er det snekkerarbeider som skal utføres, brukes snekkerkompetanse, men, som sagt ovenfor, dette har ikke noe å gjøre med selve godkjenningsordningen å gjøre.

Et annet punkt er den grunnleggende mistanken i enkelte miljø om at den sidestilte kompetansen ikke er god nok i forhold til norsk kompetanse. Dette er en reell utfordring i byggebransjen, og vil ikke være den samme innenfor for eksempel kokkeyrket, der derimot en fransk utdannet kokk vil bli tatt imot med åpne armer.

Spørsmål 2: Ordningen har blitt bedre underveis, blant annet fordi de sakkyndige nå får mer informasjon og opplever seg bedre ivaretatt i ordningen. NOKUT har etterkommet ønsker, og lagt til rette slik det er bedt om. Det må fortsatt drives et omfattende informasjonsarbeid om ordningen, både internt i arbeidstaker/arbeidsgiverorganisasjonene, og ute i bedriftene. Det er fremdeles mange som ikke kjenner til ordningen, og dermed ikke får benyttet seg av den. Det må også fortsatt spres informasjon om det grundige arbeidet som blir gjort av NOKUT før en utdanning blir godkjent som sidestilt med norsk.

Det er ønskelig fra bransjen å få inn de nordiske landene. Det er informert om at dette blir arbeidet med på andre plan, Nordisk råd, men det er viktig å ha med at dette er et ønske fra rådet.

Spørsmål 3: Det er mulig ordningen kan utvides med at enkelte utdanninger kan bli godkjent som sidestilt dersom den enkelte i tillegg kan vise til for eksempel praksis etter avsluttet skolegang. Eksempel: en utdanning blir ikke sidestilt fordi den mangler nok praksis til å være sammenlignbar med tilsvarende i 2+2 ordning her i Norge.

Vedlegg 4 De faglige rådene og sakkyndige komiteers uttalelser om godkjenningsordningen

Ellers er den lik i innhold. Mulig man da kan si at denne utdanningen er godkjent som sidestilt når vedkommende kan fremlegge dokumentasjon på 1 års praksis i faget i en norsk bedrift. Dette vil kunne dempe ønsket/kravet om å få vedkommende opp til en praktisk prøve.

Ellers er et poeng å holde på at det er utdanningen som er godkjent som sidestilt, og ikke den enkeltes kombinasjon av utdanning og erfaring. Da mister vi muligheten til å godkjenne saker etter presedens, og det er et selvstendig poeng at like saker behandles likt.

Faglig råd for helse- og oppvekstfag (FRHO)

Faglig råd helse- og oppvekstfag har behandlet bestillingen og har ingen nye innspill til fag eller områder.

Faglig råd for restaurant- og matfag (FRRM)

Faglig råd for restaurant og matfag er opptatt av at ordningen med godkjenning av utenlandsk fagutdanning har høy kvalitet, og ikke bidrar til svekket kvalitet på fagutdanningen. Rådet slutter seg til de tre endringsforslagene:

- å justere vilkår nr. 2 til at «Kvalifikasjonen må være basert på slutført opplæring av normalt tre års varighet, og normalt inneholde ett års dokumentert praktisk opplæring».
- at innretningen på den faglige vurderingen evalueres med hensyn til fremtidige utvidelser, herunder hvorvidt innretningen gjør det mulig å skalere ordningen opp til å inkludere alle fagbrev, svennebrev og vitnemål som finnes i Norge.
- å gå i dialog med departementet for å diskutere om en forskrift for godkjenningsordningen vil løse utfordringene som skisseres, eller om disse bør håndteres med andre virkemidler. Utformingen av en eventuell forskrift vil være avhengig av hvilket alternativ som velges.

Rådet kan på det nåværende tidspunkt ikke se behovet for å utvide ordningen med flere fag innen restaurant og matfag. Derimot kan rådet se behov for å utvide ordningen med flere europeiske land. Rådet ber NOKUT ta innspillet med i det videre arbeid med saken.

Faglig råd for frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign (FRBIE)

Faglig råd FBIE har kun frisørfaget i denne ordningen. Vi har ikke mottatt noen tilbakemeldinger fra "brukerne" (fagarbeidere og bedrifter) av ordningen.

Vi mener ordningen har en viktig funksjon, men det bør komme på plass muligheter for å gjøre egne tilpasninger i ordningen for hvert og ett fag.

Vedlegg 4 De faglige rådene og sakkyndige komiteers uttalelser om godkjenningsordningen

For frisørfaget er fokus på beskrivelse av oppnådd kompetanse og praktisk prøve den beste løsningen for videre utvikling av ordningen.»

Faglig råd for naturbruk (FRNA)

FRNA er positive til ordningen og har deltatt med representanter på de årlige seminarene som er arrangert av NOKUT. Spesielt mener FRNA at det er positivt og avgjørende at de sakkyndige foreslås av de faglige rådene. Dette skaper forankring og tillit til ordningen i arbeidslivet.

Ordningen omfatter i dag ikke fag innen utdanningsprogrammet for Naturbruk og vi kan derfor ikke gi tilbakemeldinger på egne erfaringer med ordningen. FRNA anbefaler at ordningen består i sin nåværende form og at flere fag vurderes inn under ordningen. Vi mener grunnprinsippet må være at de sakkyndige foreslås av de faglige rådene.

Vi er også positive til en videreutvikling av ordningen, herunder forsøk med realkompetansevurdering og kartlegging av eventuelle gap mot norske fagbrev.

Tilbakemeldinger fra sakkyndige komiteer

Tilbakemeldingene gjengis, slik de er lagt frem, og kun fra de komiteer som samtykket/ønsket dette etter forespørsel fra NOKUT. Oppsummeringen i rapporten er en sammenstilling av alle tilbakemeldinger.

1 – utfordringer

Hva er utfordringer med godkjenningsordningen slik den er i dag? Utfordringer med mandatet. Nevn tre punkter.

Bilmekaniker tunge kjøretøy:

Ut fra at vi i vår komite kun har behandlet 1 sak er dette litt tynt grunnlag å kunne uttale seg om utfordringer med mandatet. Den "utfordring" vi hadde med den ene saken vi har behandlet var at det var mye og omfattende dokumentasjon som måtte lese gjennom og drøftes før beslutning (polsk fagplan). Men jeg synes vi konkluderte bra i den saken.

Frisør:

1. Savner fag og timefordeling i læreplanene vi skal vurdere
2. At det ikke er krav om avsluttende svenneprøve og hvilke at vi ikke vet elementer som har blitt prøvd i læreplanen for å fullføre utdanningen.
3. At utdanningen skal vurderes sidestilt og likestilt.

Hudpleier:

1. At enkelte saker krever mer tilmålt tid enn det som er avsatt og behov for å drøfte mellom sakkyndig før felles rapport.
2. Går lenge mellom hver sak, kommer litt ut av det.
3. Ønsker enklere kommunikasjon med de andre komite medlemmene, tungvint med mail frem og tilbake.

Andre tilbakemeldinger:

4. At den er for "lite kjent", bør markedsføres mer.

Møbeltapetserer:

1. Vurdering basert på samsvar mellom læreplaner kan være mangelfullt grunnlag for vurdering av en kandidats reelle kompetanse. Lengden på studie er etter vår mening en vesentlig faktor for å oppnå god nok erfaring og kompetanse i ett håndverksfag og bør kanskje også bli tatt med i vurderingen (på om læreplanene kan sidestille).

Vedlegg 4 De faglige rådene og sakkyndige komiteers uttalelser om godkjenningsordningen

2. Hvordan vekter man relativt nye mål i norske læreplaner, på for eksempel digitale verktøy, bærekraft og miljø, internasjonalisering? Disse er ansett som viktige elementer i norske læreplaner, men fraværende i en polsk læreplan fra 1984 (og muligens fortsatt i nyere). Men skal dette gå utover godkjenning, eller vil det anbefales at man i disse tilfeller fokuserer på det rent håndverksfaglige i læreplanene?

3. Ordningen er foreløpig begrenset til veldig få land.

Slakter, kjøttkjærer, pølsemaker:

1. Manglende dokumentasjon på kandidatens arbeidsgrunnlag og praksis.
2. Kunne vært laget som f.eks en cv
3. Ofte vanskelig å vurdere tidsbruken på relevant og viktig yrkespraksis på kandidatene.

2 – Nytteverdi

Hva fungerer bra med ordningen slik den er i dag? Nevn tre punkter.

Bilmekaniker tunge kjøretøy:

1. Som nevnt i punkt 1 så har vi erfaring fra vår Komité kun med 1 sak og mener vi, med vår fagbakgrunn, konkluderte bra i den saken.
2. En slik ordning er på sin plass og måten vi jobbet på, etter oppsatt "oppskrift" fra NOKUT fungerte bra.

Frisør:

1. At søkerne får anerkjent sin utdanning.
2. Viktig for det Norske arbeidsmarkedet og for å unngå sosial/lønnsdumping.

Hudpleier:

1. For sakkyndig: At det er flere ukers frist så arbeidet kan planlegges og samstilles!
2. At arbeidsgiver kan få klarhet i kompetansen til kandidaten
3. At den enkelte kandidaten står sterkere i jobbmarkedet eller blir kjent med sin begrensning og kan søke etterutdanning.

Andre tilbakemeldinger er:

4. At den enkelte kandidaten får papirer som gjelder i Norge på sin kompetanse?
5. For sakkyndig: At det er mulig å få raskt kontakt med NOKUT ved utfordringer/ spørsmål
6. God informasjon på samarbeidsområdet
7. Får god informasjon om endringer som skjer
8. I generelt perspektiv: At den beskytter det norske bransjen mot for store avvik i utforming og

Vedlegg 4 De faglige rådene og sakkyndige komiteers uttalelser om godkjenningsordningen

praktisering av yrke.

9. Gode samarbeids rom når vi jobber med sakene

10. Kvalitetssikring av yrket/ yrkene.

Slakter, kjøttkjærere, pølsemaker:

1. Positivt for de kandidatene som har en tilfredsstillende fagbakgrunn.

2. Svært viktig for bedrifter som ansetter kandidater med godkjente papirer som "stemmer"

3 – Godkjenningsordningens forankring i fagmiljøet

Representer dere medlemmer i bransjen? Hvordan er ordningen forankret i fagmiljøet ditt? Er den godt kjent?

Bilmekaniker tunge kjøretøy:

Jeg holdt innlegg på et møte hos BIL i fjor høst og presenterte opplegget fra NOKUT der. (BIL = Bilmontørenes Landsforening) Ordningen var inntil da helt ukjent for medlemmene

Frisør:

Ja. Opplever at ordningen er godt kjent i mitt miljø, men ikke at det i dag kun gjelder for/fra få land (og få fag).

Hudpleier:

Spørsmål 1: Ja, for vi representerer ulike grupper i bransjen, Som terapeuter, hudpleier med lang fartstid, lærer inne faget, som arbeidsgiver, som tidligere personal HMS ansvarlig i bransjen og som skole/læringsinstitusjon.

Spørsmål 2: Nei for næringslivet og sisteleddet - ikke godt kjent! Vi opplever at ordningen er lite kjent i bransjen og blant lærerkollegaer.

Møbeltapetserer:

Alle komiteens medlemmer er møbeltapetserere. Så vidt oss bekjent har ordningen ikke vært diskutert i fagmiljøet, uten at vi er sikre på dette. At det er såpass få saker som det har vært (kun to på de siste tre år) har heller ikke bidratt til at dette har blitt noe stort tema foreløpig.

Slakter, kjøttkjærere, pølsemaker:

Tror ikke ordningen er spesielt godt forankret i fagmiljøet. Den er lite kjent. Veldig viktig at de utenlandske læreplanene blir vurdert på en god og faglig måte slik at man luker ut de som har minimal skoling og utdanning.

4 – NOKUT

Hva kan NOKUT konkret gjøre for å forbedre/forenkle komiteens arbeid? Fikk du tilstrekkelig informasjon om arbeidet i forkant av oppnevningen som sakkyndig?

Bilmekaniker tunge kjøretøy:

Vi ble bra informert, via kurset på Lysaker. Men igjen, vi har bare erfaring med 1 sak. Og der konkluderte vi greit.

Frisør:

Direkte link til samarbeidsrommet ved hver sak som blir varslet på mail. - Mer informasjon om omfanget/timer av hvert emne under gjeldende læreplan.

Hudpleier:

- Opparbeide en chat mellom komite-medlemmene de kan drøfte sikkert på. Informasjon må nok repeteres. Tips -Legge ut en mal for hvordan en skal skrive en rapport.

- Ja, vi fikk en del informasjon, men tidspunktet for informasjonen kom så langt i forkant av første sak at det bli litt lite matnyttig. Men vi fikk all med oss viktige punkter som "SIDESTILLING og IKKE LIKESTILLES." Nå når vi har gjort det en gang, blir det enklere å gjøre det neste gang og vi kan gå inn og se på den rapporten vi allerede har gjort.

Møbeltapetserer:

Videreføre nåværende rutiner. Veldig bra, og nødvendig, innføringskurs ved etableringen av komiteen, som har lagt et godt grunnlag for gjennomføringen av oppdragene. Ellers god dialog med NOKUT, vi har alltid fått raske svar og hyggelig og fleksibel tilnærming.

Slakter, kjøttkjærer, pølsemaker:

- Arrangere arbeidsmøter der komiteen kan jobbe med "fiktive" eller gamle læreplaner som skal vurderes for sidestilling med den norske. Der vi kan diskutere og vurdere sammen.

- Gjerne sammen med representanter fra NOKUT også, kanskje noen av dere som oversetter planene. For å diskutere tolkning av læreplanmål.

- Informasjonen i forkant var tilstrekkelig, men tror gjennomføring av aktive arbeidsmøter er et viktig virkemiddel i forhold til komiteens arbeid med behandling av oppgaver.

5 – Tidsbruk

Hvor lang tid bruker du/dere i snitt pr sak?

Bilmekaniker tunge kjøretøy:

Om jeg ikke husker feil så vurderte vi arbeidet til 3 timer (fakturert) men noe mer ble det nok i og med at tilsendt polsk fagplan var på 70-80 sider.

Frisør:

1-2 timer

Hudpleier:

Har hatt få saker, men det går i alle fall 3 timer på å komme inn i arbeidet og kryssjekke alle aspekter og kompetanse-mål opp imot utenlandsk plan. Disse utenlandske kan ha en helt annen oppbygning enn den norske og derfor kan de ikke heller brytes ned fra toppen til bunn- og da er arbeidet mer komplekst.

Møbeltapetserer:

Ca. 4 timer, grunnet få saker til vurdering. Sakene vi har behandlet til nå har vært polske med svært omfattende læreplaner.

Slakter, kjøttskjærer, pølsemaker:

Som oftest er det ettermiddager/kvelder som blir brukt til dette arbeidet.

- Foretar utskrift av de utenlandske læreplanene først. Deretter gjennomlesing av disse samtidig som man har de norske læreplanene tilgjengelig ved siden av.
- Man gjør notater vedr læreplanmål som kan sidestilles, eller ikke sidestilles.
- Til sist er det en oppsummering og sluttvurdering.

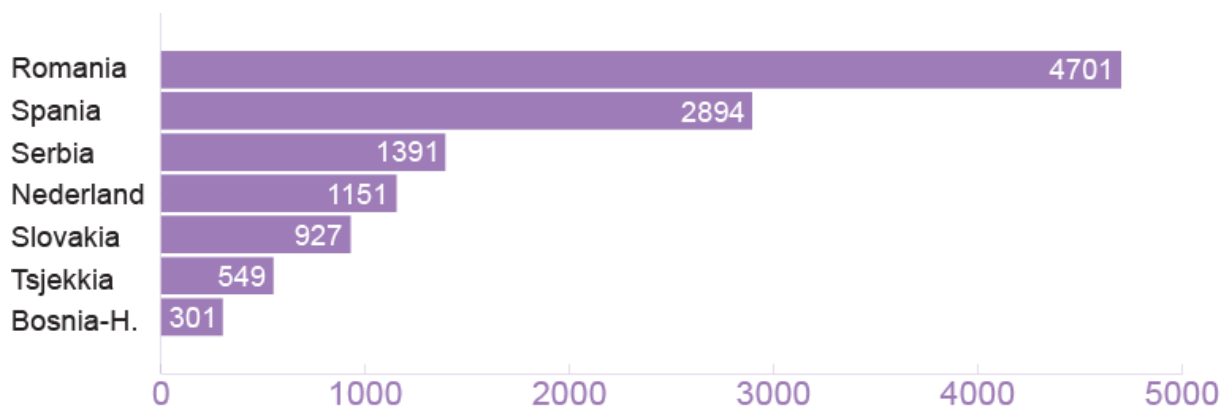
Alt i alt, i hvert fall 2 timer pr læreplan

Kartlegging av land

I forbindelse med rapportskrivningen har NOKUT kartlagt flere europeiske land med tanke på utvidelse. Hensikten med kartleggingen var å se hvilke konsekvenser, en utvidelse ville ha for de ulike landene, gitt dagen vilkår for godkjenning

NOKUT har foretatt en kartlegging av kvalifikasjoner fra de mest aktuelle landene for utvidelse basert på arbeidsinnvandringstall.

Rangering etter antall arbeidsinnvandrere 2015 t.o.m. 2019

Kartleggingen fokuserte på kvalifikasjoners nivå, omfang, yrkesfaglig profil og praksis, men ikke faglig innhold i denne omgang.

Begrepsavklaring

Bosatt

Hvem som regnes som bosatt i Norge og hvor i Norge en person skal regnes som bosatt, er fastlagt i lov om folkeregistrering av 16. januar 1970.

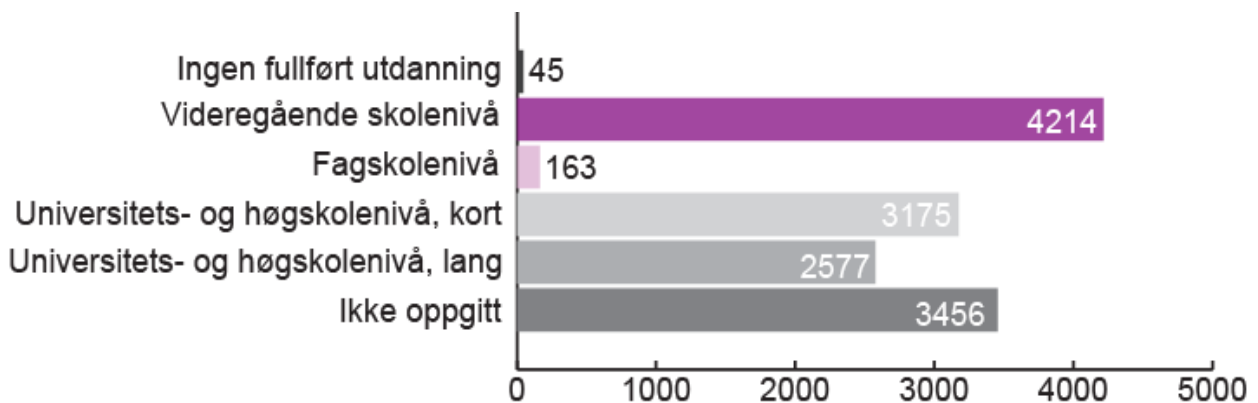
«Personer som kommer fra land utenfor Norden, blir regnet som bosatt i Norge når de har tatt opphold her eller har tenkt å bli her minst 6 måneder, selv om oppholdet her er midlertidig. Tilsvarende 6-månedersregel gjelder ved flytting fra Norge til et land utenfor Norden. Ved flytting mellom Norge og et annet nordisk land gjelder ikke alltid denne 6-månedersregelen, fordi landa har ulike tidsgrenser...»¹

¹ <https://www.ssb.no/a/metadata/conceptvariable/vardok/3450/nb>

1. Romania

Bosatte innvandrere fra Romania – Utdanningsnivå (Ikke korrigert for utdanning tatt i Norge)

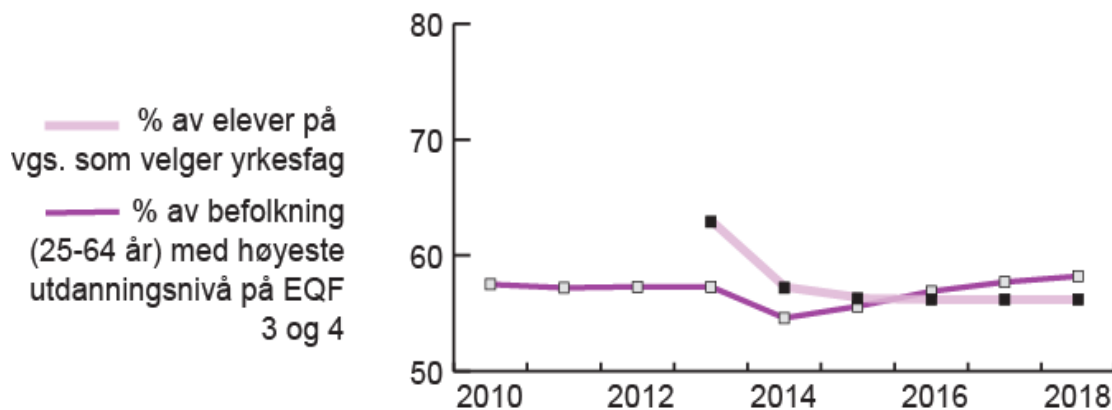
Tallene inkluderer alle bosatte innvandrere fra Romania i alderen 15 – 66 år. De lavere aldersgruppene er fortsatt i skolealder. Denne fordelingen gir derfor ikke noe entydig bilde på den faktiske fordelingen blant bosatte innvandrere i yrkesaktiv alder.

Kilde: SSB

Utdanningstrender i Romania

Utdanningsnivået for bosatte innvandrere gir ikke alene et godt bilde på tilstedeværende og kommende behov. Det er vurdert hensiktsmessig å se på utdanningstrender i landet fra 2010 – 2018.

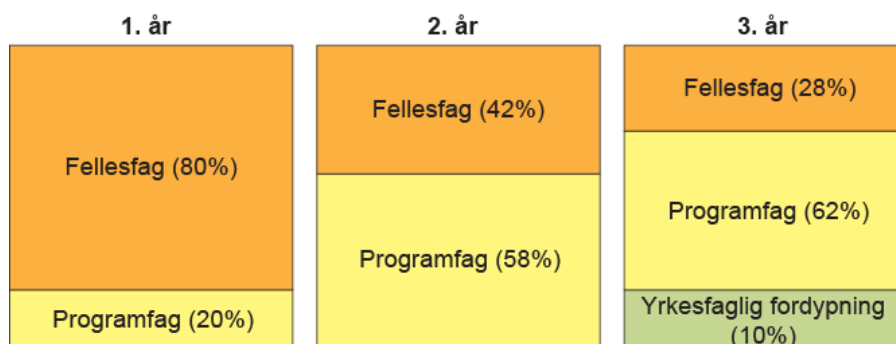
Kilder: [Eurostat](#) (06.06.2020), [Eurostat](#) (08.06.2020)

Yrkesfaglige videregående kvalifikasjoner

Certificat de Competențe Profesionale (Professional Competence Certificate fra high school / college (Liceu/Colegiu))

Nivå	Videregående nivå, innplassert på rumensk kvalifikasjonsrammeverksnivå 3 (professional) / EQF 3
Omfang	2-3 år etter 8/9-årig skolegang
Praksis	Av et 3-årig yrkesfaglig program med minst 2159 timer er 1000 yrkesfaglige. 62% av de 1000 er praktisk læring på skole og bedrift.
Læreplaner	Læreplaner er godkjente av det nasjonale utdanningsministeriet
Kilder	UK NARIC ² , edu.ro ³ , dual-t ⁴ , Cedefop ⁵
Oppsummering	Utdanningen ligger på EQF 3, men er plassert på videregående nivå i Romania. Omfang er sammenlignbart med norsk fag- og yrkesopplæring, men det er for lite praksis i bedrift.

Hovedmodellens opplæringsstruktur

² UK NARIC. *International Comparisons*. Tilgjengelig fra <https://www.naric.org.uk/product/InternationalComparisons/information.aspx?CountryID=135&TextID=161>

³ Ministry of Education and Research. *Standarde de pregătire profesională pentru calificări profesionale de nivel 3 și 4 al Cadrelui național al calificărilor*. Tilgjengelig fra <https://www.edu.ro/standarde-de-preg%C4%83tire-profesional%C4%83-pentru-calific%C4%83ri-profesionale-de-nivel-3-si-4-al-cadrelui>

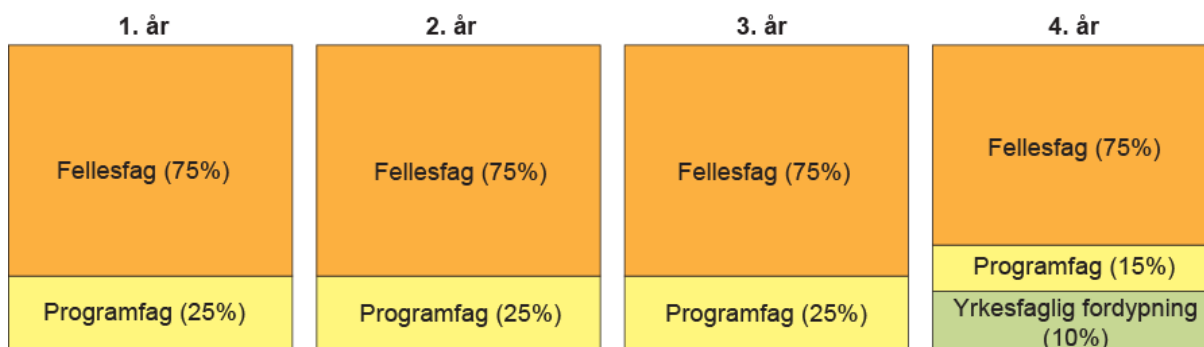
⁴ Dual-T Project. *Presentation of Dual Romanian Education System*. <http://dual-t.com/contenidos/common/dual-system-romania.pdf>

⁵ Cedefop. *European inventory on NQF 2018*. Hentet fra: https://www.cedefop.europa.eu/files/romania_-_european_inventory_on_nqf_2018.pdf

Diplomă de Bacalaureat (enkelte yrkesfag kan også oppnå et Certificat de Calificare Profesională Nivel 4 (Professional Qualification Certificate Level 4))

Nivå	Videregående nivå, innplassert på rumensk kvalifikasjonsrammeverksnivå 4 (technician) / EQF 4
Omfang	4 år etter 8/9-årig skolegang
Praksis	Gir studiekompetanse. Kombinasjon av 75% allmennfag og 25% yrkesfag. Programmet inneholder praktisk opplæring i bedrift, men det er ikke et fullt år. Tehnician in constructii opplæringen inneholder for eksempel 90 timer i bedrift per år.
Læreplaner	Læreplaner er godkjente av det nasjonale utdanningsministeriet
Kilder	UK NARIC , Eurydice⁶ , edu.ro⁷ , OECD⁸
Oppsummering	Nivå og omfang er sammenlignbart med norsk fag- og yrkesopplæring, men det er for lite praksis i bedrift og har stort fokus på videre studier.

Hovedmodellens opplæringsstruktur

⁶ European Commission. *Eurydice*. Tilgjengelig fra https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-vocational-upper-secondary-education-43_en

⁷ Ministry of Education and Research. *Standarde de pregătire, învățământ liceal tehnologic*. Tilgjengelig fra <https://www.edu.ro/standarde-de-preg%C4%83tire-%C3%AEnv%C4%83%C8%9B%C4%83m%C3%A2nt-liceal-tehnologic>

⁸ OECD. *The Romanian education system* hentet fra <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264274051-5-en.pdf?expires=1563803851&id=id&accname=guest&checksum=BDDFE86F51F411277BA28C1B239DFBBD>

Yrkesfaglig opplæring m/ læretid

Nivå	Videregående nivå, innplassert på rumensk kvalifikasjonsrammeverksnivå 3 (professional) / EQF 3.
Omfang	3 år
Praksis	Minimum 70% av tiden i bedrift. Dette er voksenopplæring så skolebasert læring pågår ved siden av arbeidet.
Læreplaner	Læreplaner er godkjente av det nasjonale utdanningsministeriet
Kilder	UK NARIC , Eurydice , ReferNet rapport⁹ , dual-t
Oppsummering	Litt uklart om de samme læreplanene som på fulltids videregående oppæring i Romania blir brukt, men nivå, omfang og praksis er sammenlignbart. Det var ca. 2000 av disse lærlingene i 2018 fordelt på opplæringsnivå 1-4. Dual systemet startet i 2016, men det finnes kun lærlinger på rumensk kvalifikasjonsrammeverksnivå som er henviset til EQF nivå 3 per dags dato.

Det finnes utdanning på nivå 3 og 4 i Romania i fagområdet brønnefag, men uten oversatte læreplaner / beskrivelser av utdanningen er det usikkert hvor nært programmene ligger norsk fag- og yrkesopplæring.

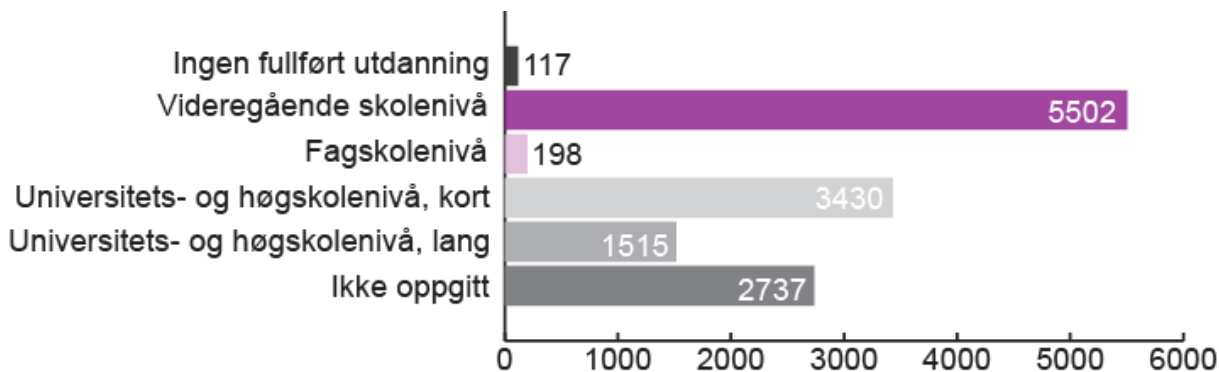
Det finnes videre flere historiske kvalifikasjoner siden utdanningssystemet har vært utsatt for flere reformer i nyere tid. Vanlige utdanningsløp var 1-3-årig opplæring på EQF nivå 2 og 3 ved Școala de Arte si Meserii / Școala Profesională / Școlile de Ucenici. Yrkesfaglig spesialisering har alltid blitt introdusert tidligere i Romania (etter fullført 8. år) enn i Norge. Det bør vurderes å sende noen læreplaner, spesielt på EQF nivå 3, til sakkyndig vurdering som del av en pilot for å undersøke om det faglige nivået likevel er sammenlignbart.

⁹ Cedefop. *Vocational education and training in Romania Short description* hentet fra https://www.cedefop.europa.eu/files/4171_en.pdf

2. Bosnia og Hercegovina

Bosatte innvandrere fra Bosnia – Utdanningsnivå (Ikke korrigert for utdanning tatt i Norge)

Tallene inkluderer alle bosatte innvandrere fra Bosnia og Hercegovina i alderen 15 – 66 år. De lavere aldersgruppene er fortsatt i skolealder. Denne fordelingen gir derfor ikke noe entydig bilde på den faktiske fordelingen blant bosatte innvandrere i yrkesaktiv alder.

Kilde: [SSB](#) (22.05.2020)

Yrkesfaglige videregående kvalifikasjoner

Diploma o završenoj strucnoj skoli (Secondary School)

Nivå	Videregående opplæring. Innklassert på nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk nivå 3 i Bosnia og Hercegovina.
Omfang	3 år etter 8-9-årig skolegang. På samme skole får man også Diploma o stečenom obrazovanju za rad etter 2 år (BQF 2) og Uvjerenje o ispitu za stručnu osposobljenost etter 1 år (BQF 1). Et fjerde år (BQF 4) gir studiekompetanse og Diploma o završenoj srednjoj školi.
Praksis	For de fleste elever foregår både teori og praktisk trening på skole. Fra 2008/2009 har forskjellige programmer inneholdt opplæring i bedrift.
Læreplaner	<p>“Content: fixed general curriculum, schools tailor the vocational component themselves” (NUFFIC¹⁰).</p> <p>Læreplaner utvikles på ulikt vis på regionsnivå i Bosnia og Hercegovina. Kompleksiteten i kantonstrukturen og ulike majoriteter av katolske og muslimske befolkningsgrupper fører til parallell anvendelse av forskjellige læreplaner for identiske yrkestyper - ikke bare mellom kantonene, men også innenfor.</p> <p><u>Forbundet Bosnia og Hercegovina</u></p> <p>Mellom 1992 og 2004 ble opplæring gjennomført i henhold til følgende læreplaner:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bosniske læreplaner • Nåværende og eldre kroatisk læreplaner

¹⁰ NUFFIC, Education System Bosnia and Herzegovina. Tilgjengelig fra <https://www.nuffic.nl/en/education-systems/bosnia-and-herzegovina>

	<ul style="list-style-type: none"> • Nåværende serbiske læreplaner og eldre serbiske (jugoslaviske) læreplaner • Læreplaner utviklet av skoler <p>Fra 2005 – til nå:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Læreplaner utviklet av det bosniske undervisningsdepartementet¹¹, GIZ (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit) eller EU-VET • Eldre bosniske læreplaner • Nåværende og eldre kroatisk læreplaner • Læreplaner fra republikken Srpska • Statlige godkjente læreplaner utviklet av hver skole¹². <p>I 2004 slo myndighetene sammen de forskjellige utdanningsprogrammene og dannet 13 yrkesfamilier som inkluderte 101 yrker (mot 456 yrker tidligere).</p> <p><u>Republik Srpska</u></p> <p>Før 2005 ble både serbiske og bosniske læreplaner (avhengig av skole) brukt i Republik Srpska. Disse er vanskelige å finne og kan i beste fall hentes direkte fra skoler. Siden 2005 er opplæring sentralisert, og alle skoler arbeider hovedsakelig med enhetlige læreplaner¹³</p> <p><u>Brčko Distrikt</u></p> <p>Opplæring følger en rekke læreplaner basert på etnisk mangfold. De enkelte skolene underviser i henhold til bosniske, kroatisk, serbisk eller egne læreplaner. Læreplaner kan finnes på lærerstedet. Systemene for yrkesopplæring i Føderasjonen Bosnia og Hercegovina og Brčko Distrikt er ikke transparente og vanskelige å forstå.</p>
Kilder	BQ portal ¹⁴ , UK NARIC , NUFFIC , GIZ ¹⁵ , ETF report ¹⁶
Oppsummering	Opplæringen kan sammenlignes med norsk fag- og yrkesopplæring. Programmene inneholder ikke alltid tilstrekkelig praktisk opplæring i bedrift. Det kan videre være vanskelig å oppdrive læreplaner.

¹¹ Agency for Pre-school, Primary and Secondary Education. *Panorama trenutnih VET nastavnih planova i programa u BiH*. Tilgjengelig fra:

http://www.vetbih.org/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=100&Itemid=152&lang=hr%22%20%5C

¹² Agency for Pre-school, Primary and Secondary Education. *Koje VET škole nude koja zanimanja*. Tilgjengelig fra:

http://www.vetbih.org/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=99&Itemid=160&lang=en

¹³ Republički pedagoški zavod Republike Srpske. <https://www.rpz-rs.org/550/rpz-rs/Planovili/programi/za/srednje/skole#.Xudf7sqzZPY>

¹⁴ Bq Portal. *Bosnien und Herzegowina*. Tilgjengelig fra <https://www.bq-portal.de/node/677>

¹⁵ GIZ. *Technical Vocational Education and Training* hentet fra <https://www.giz.de/en/downloads/giz2020-en-berufliche-bildung-bosnien-herzegowina.pdf>

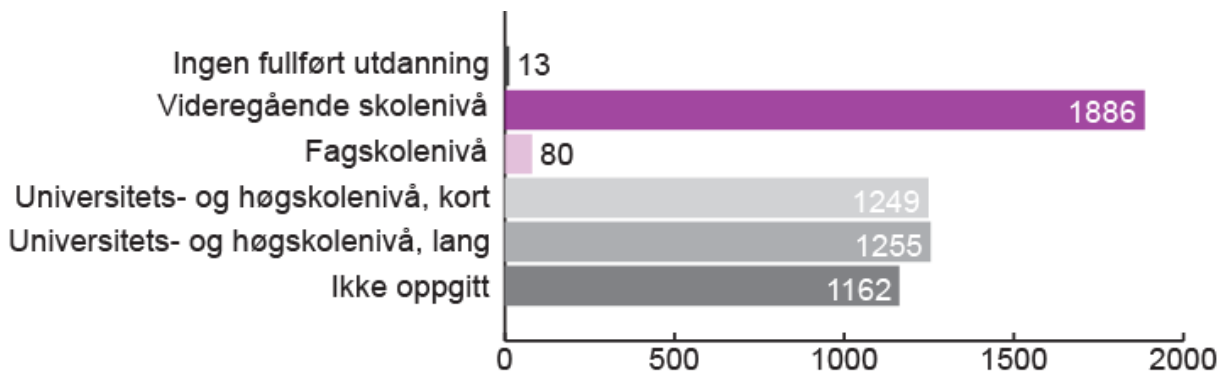
¹⁶ ETF. *Bosnia and Herzegovina impact assessment* hentet fra

https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/m/13DE66C4FED34DBFC12579D6005E5C31_BA%20VET%20reform%20impact%20assessment.pdf

3. Serbia

Bosatte innvandrere fra Serbia – Utdanningsnivå (Ikke korrigert for utdanning tatt i Norge)

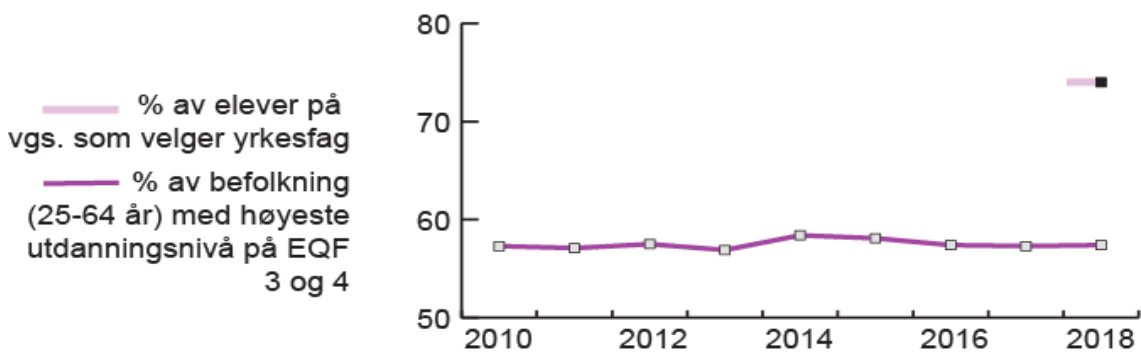
Tallene inkluderer alle bosatte innvandrere fra Serbia i alderen 15 – 66 år. De lavere aldersgruppene er fortsatt i skolealder. Denne fordelingen gir derfor ikke noe entydig bilde på den faktiske fordelingen blant bosatte innvandrere i yrkesaktiv alder.

Kilde: SSB

Utdanningstrender i Serbia:

Utdanningsnivået for bosatte innvandrere gir ikke alene et godt bilde på tilstedeværende og kommende behov. Det er vurdert hensiktsmessig å se på utdanningstrender i landet fra 2010 – 2018.

Kilder: [Eurostat](#) (06.06.2020), [Eurostat](#) (08.06.2020)

Yrkesfaglige videregående kvalifikasjoner

Diploma o stečenom srednjem obrazovanju (Secondary School Leaving Certificate)

Nivå	Fag- og yrkesopplæring på vgs nivå.
Omfang	3 år etter 8-9-årig skolegang (1 ekstra år med allmenfang gir tilgang til høyere utdanning)
Praksis	Utdanning foregår både i skole og bedrift. Bedrifter har avtale med skolen. 3-årig utdanning har total undervisningstid på ca. 3200 timer. Studieforberedende programmer som inkluderer yrkesopplæring, foregår som regel kun på skole.
Læreplaner	Utvikling av læreplaner er sentralisert.
Kilder	Bq Portal ¹⁷ , GIZ ¹⁸ , UK NARIC ¹⁹
Oppsummering	Opplæringen kan sammenlignes med norsk fag- og yrkesopplæring i nivå og omfang. Dual systemet ble introdusert ca. 2008.

¹⁷ Bq Portal. *Serbien*. Tilgjengelig fra <https://www.bq-portal.de/db/L%C3%A4nder-und-Berufsprofile/serbien>

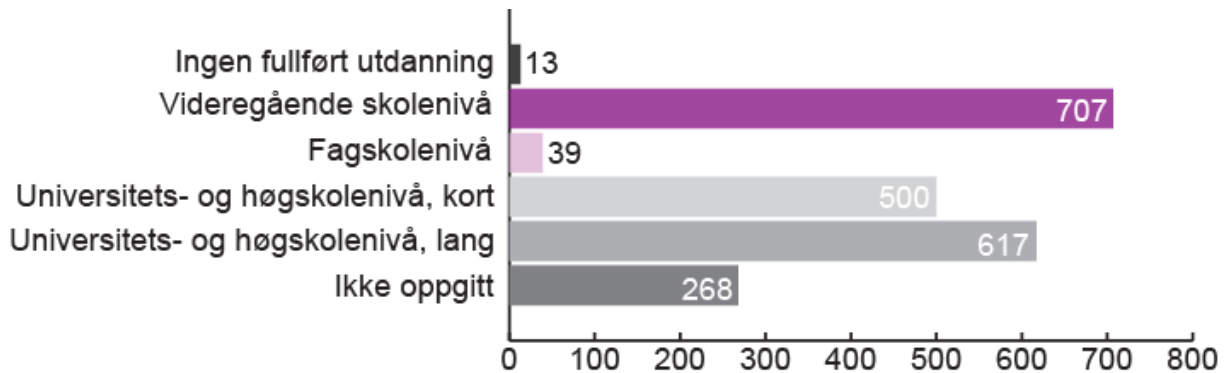
¹⁸ GIZ. *Dualno srednje stručno obrazovanje u Srbiji*. Hentet fra <http://www.kooperativnoobrazovanje.org/wp-content/uploads/2015/07/GIZ-VET-Dualno-obrazovanje-STUDIJA-14-SRPSKI-FINAL-2nd-PRINT-sadržaj-ok-Web-clean-s2-1.pdf>

¹⁹ UK NARIC. *International Comparisons*. Tilgjengelig fra <https://www.naric.org.uk/product/International%20Comparisons/SectionInformation.aspx?CountryID=141>

4. Tsjekia

Bosatte innvandrere fra Tsjekia– Utdanningsnivå (Ikke korrigert for utdanning tatt i Norge)

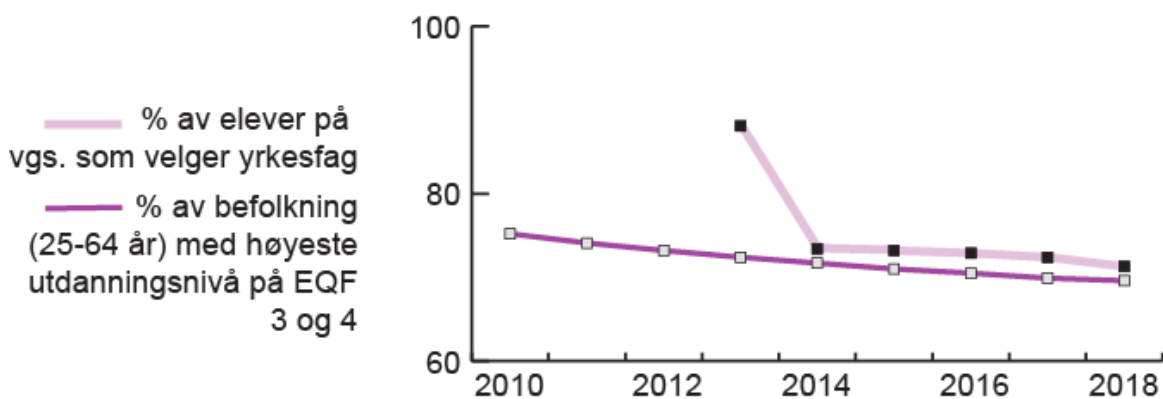
Tallene inkluderer alle bosatte innvandrere fra Tsjekia i alderen 15 – 66 år. De lavere aldersgruppene er fortsatt i skolealder. Denne fordelingen gir derfor ikke noe entydig bilde på den faktiske fordelingen blant bosatte innvandrere i yrkesaktiv alder.

Kilde: SSB

Utdanningstrender i Tsjekia:

Utdanningsnivået for bosatte innvandrere gir ikke alene et godt bilde på tilstedeværende og kommende behov. Det er vurdert hensiktsmessig å se på utdanningstrender i landet fra 2010 – 2018.

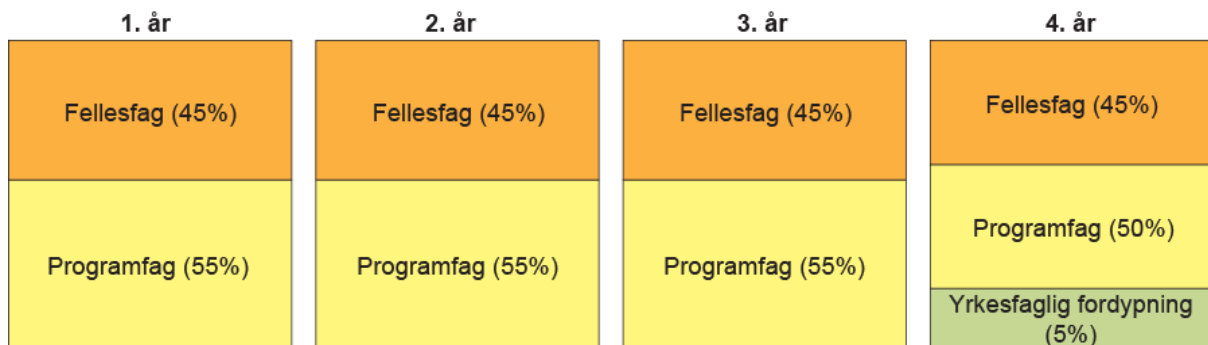
Kilder: [Eurostat](#) (06.06.2020), [Eurostat](#) (08.06.2020)

Yrkesfaglige videregående kvalifikasjoner

Střední vzdělání s maturitní zkouškou (Videregående opplæring med studieforberedende eksamen)

Nivå	Videregående opplæring, ISCED 344 / 354, nasjonalt utdanningsnivå henvist til EQF 4
Omfang	4 år, opptak fra 10-årig skolegang
Praksis	Yrkesfaglig praktisk opplæring foregår i både skolebasert opplæring og lærlingeprogrammer. Mellom 4-12 uker i bedrift.
Læreplaner	Teknisk studieretning inneholder ca. 55% yrkesfaglig programfag, men Lyceum studieretningen kan inneholde opptil 70% allmennfag.
Kilder	Eurydice²⁰ , Cedefop²¹ , ReferNet²²
Oppsummering	Korrekt nivå, men vi må se nærmere på omfanget av yrkesfag og praktisk opplæring.

Hovedmodellens opplæringsstruktur

²⁰ European Commission. *Eurydice*. Tilgjengelig fra https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/upper-secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education-7_en

²¹ Cedefop. *Vocational education and training in Europe*. Tilgjengelig fra <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/vet-in-europe/systems/czechia>

²² ReferNet. *VET in Europe, Czech Republic*. Hentet fra

https://cumulus.cedefop.europa.eu/files/vetelib/2019/Vocational_Education_Training_Europe_Czech_Republic_2018_Cedefop_ReferNet.pdf

Střední vzdělání s výučním listem (Videregående opplæring med yrkesfaglig eksamen)

Nivå	Videregående opplæring, ISCED 353, nasjonalt utdanningsnivå henviser til EQF 3
Omfang	3 år, men noen 2-årige programmer eksisterer. Opptak fra 10-årig skolegang.
Praksis	Yrkesfaglig praktisk opplæring foregår i både skolebasert opplæring og lærlingeprogrammer.
Læreplaner	Læresteder legger opp undervisningen basert på rammeopdagiske programmer fra utdanningsministeriet og National Institute of Education. Mindre allmennfag enn studieforberedende videregående opplæring, men den samme yrkesspesialiseringen. Mellom 19-34% allmennfag.
Kilder	Eurydice , National Institute of Education ²³ , Cedefop EQF ²⁴
Oppsummering	Innplassert på EQF nivå 3, men defineres som fullført videregående. Dersom andelen praktisk opplæring enten i bedrift eller på skole er tilfredsstillende skal denne typen opplæring være sammenlignbar med norsk fag- og yrkesopplæring i nivå og omfang.

Hovedmodellens opplæringsstruktur

1. år	2. år	3. år
Fellesfag (30%)	Fellesfag (35%)	Fellesfag (30%)
Programfag (70%)	Programfag (65%)	Programfag (65%)
		Yrkesfaglig fordypning (5%)

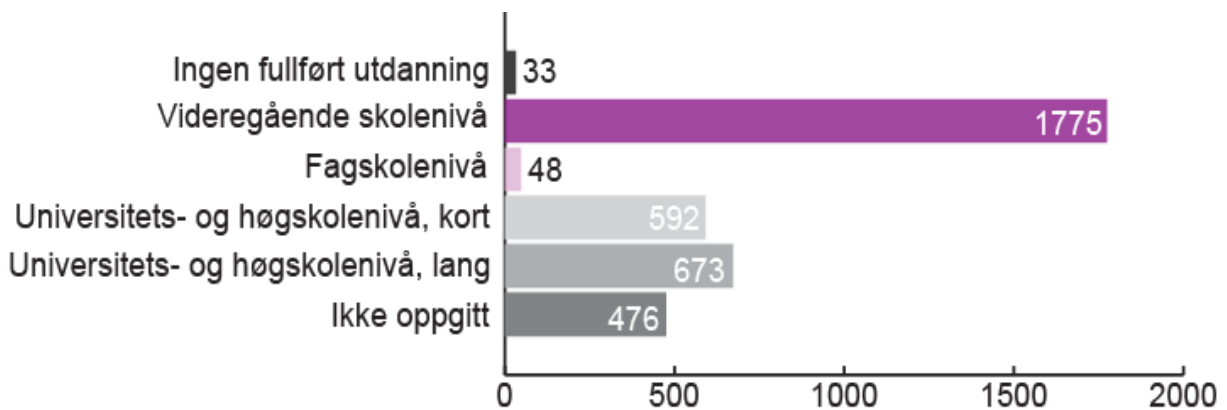
²³ National Institute of Education. *National Curricula*. Hentet fra <http://www.nuv.cz/our-work/framework>

²⁴ Cedefop. *Czech Republic, national developments on NQF 2016*. Hentet fra https://www.cedefop.europa.eu/files/czech_republic_-_european_inventory_on_nqf_2016.pdf

5. Slovakia

Bosatte innvandrere fra Slovakia– Utdanningsnivå (Ikke korrigert for utdanning tatt i Norge)

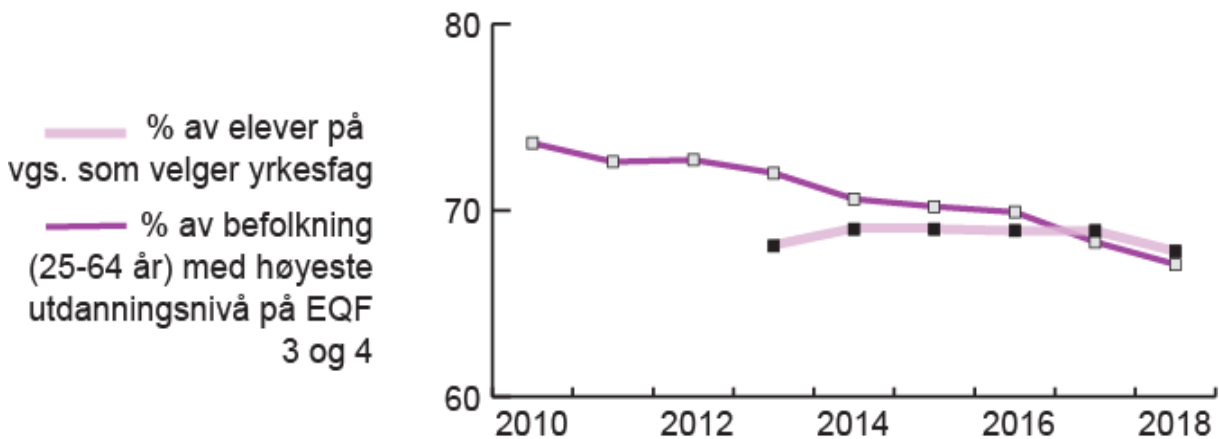
Tallene inkluderer alle bosatte innvandrere fra Slovakia i alderen 15 – 66 år. De lavere aldersgruppene er fortsatt i skolealder. Denne fordelingen gir derfor ikke noe entydig bilde på den faktiske fordelingen blant bosatte innvandrere i yrkesaktiv alder.

Kilde: SSB

Utdanningstrender i Slovakia:

Utdanningsnivået for bosatte innvandrere gir ikke alene et godt bilde på tilstedeværende og kommende behov. Det er vurdert hensiktsmessig å se på utdanningstrender i landet fra 2010 – 2018.

Kilder: [Eurostat](#) (06.06.2020), [Eurostat](#) (08.06.2020)

Yrkesfaglige videregående kvalifikasjoner

Vysvedčenie o maturitnej skúške (Secondary School Leaving Certificate)

Nivå	Videregående opplæring, gir opptak til høyere utdanning.
Omfang	4 år etter 9-årig skolegang
Praksis	Elever kan følge allmennfaglig eller teknisk studieretning. Den tekniske er en blanding av allmennfag og yrkesfag. Både teori og praktisk trening foregår på skole bortsett fra 2-3 uker i bedrift.
Læreplaner	Utvikling av læreplaner ble desentralisert etter 2008. Skolene utvikler egne læreplaner basert på nasjonale standarder (štátny vzdelávací program).
Kilder	UK NARIC²⁵ , ReferNet rapport²⁶
Oppsummering	Opplæringen kan sammenlignes med norsk fag- og yrkesopplæring i nivå og omfang, men mangler tilstrekkelig praktisk opplæring i bedrift.

Hovedmodellens opplæringsstruktur

1. år	2. år	3. år	4. år
Fellesfag (35%)	Fellesfag (35%)	Fellesfag (35%)	Fellesfag (35%)
Programfag (65%)	Programfag (65%)	Programfag (65%)	Programfag (60%)
			Yrkesfaglig fordypning (5%)

²⁵ UK NARIC. *International Comparisons*. Tilgjengelig fra

<https://www.naric.org.uk/product/International%20Comparisons/SectionInformation.aspx?CountryID=145>

²⁶ ReferNet. *VET in Europe Slovakia*. Hentet fra

https://cumulus.cedefop.europa.eu/files/vetelib/2019/Vocational_Education_Training_Europe_Slovakia_2018_Cedefop_ReferNet.pdf

Výučný list (Apprenticeship Certificate)

Nivå	Videregående opplæring, gir opptak til høyere utdanning.
Omfang	I hovedsak 3 år etter 9-årig skolegang. Mulighet for påbygging med 1-2 år for å få opptak til høyere utdanning.
Praksis	Yrkesfaglig studieretning med 50% praktisk trening, men praktisk trening kan foregå både på skole og i bedrift. Få elever får virkelig opplæring i bedrift. De fleste får praktisk trening på skole, noen får opplæring av skolelærere i bedrift og et fåtall får trening ved å jobbe med fagfolk i bedrift.
Læreplaner	Utvikling av læreplaner ble desentralisert etter 2008. Skolene utvikler egne læreplaner basert på nasjonale standarder (štátny vzdelávací program).
Kilder	UK NARIC , ReferNet rapport , Cedefop²⁷
Oppsummering	Navnet på opplæringen er misvisende fordi elevene er ikke lærlinger med mindre de blir opplært i dual systemet. Mens de 3-årige programmene kan sammenlignes med norsk fag- og yrkesopplæring i nivå og omfang, mangler det nok praktisk opplæring i bedrift.

Hovedmodellens opplæringsstruktur

1. år	2. år	3. år
Fellesfag (25%)	Fellesfag (20%)	Fellesfag (20%)
Programfag (75%)	Programfag (80%)	Programfag (75%)
		Yrkesfaglig fordypning (5%)

²⁷ Cedefop. *Vocational education and training in Europe*. Tilgjengelig fra <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/vet-in-europe/systems/slovakia>

Dual system výučný list (Apprenticeship Certificate)

Nivå	Videregående opplæring, gir opptak til høyere utdanning.
Omfang	2-3 år etter 9-årig skolegang. Mulighet for påbygging med 1-2 år for å få opptak til høyere utdanning.
Praksis	Arbeidskontrakt med bedrift. Det er uklart hvor stort omfanget av praksis er, men skal være rundt halvparten.
Læreplaner	Utvikling av læreplaner ble desentralisert etter 2008. Skolene utvikler egne læreplaner basert på nasjonale standarder (štátny vzdelávací program).
Kilder	UK NARIC , ReferNet rapport , dual VET²⁸ , apprenticeship rapport²⁹
Oppsummering	Dual systemet ble innført fra 2015/16. Det er foreløpig få lærlinger i dette systemet. De lærlingene som fullfører et dual- system program bør ha en kvalifikasjon som møter kravene til sidestilling med norsk fag- og yrkesopplæring i nivå, omfang og praksis.

Hovedmodellens opplæringsstruktur

1. år	2. år	3. år
Fellesfag (25%)	Fellesfag (20%)	Fellesfag (20%)
Programfag (25%)	Programfag (30%)	Programfag (30%)
Praksis i bedrift (50%)	Praksis i bedrift (50%)	Praksis i bedrift (50%)

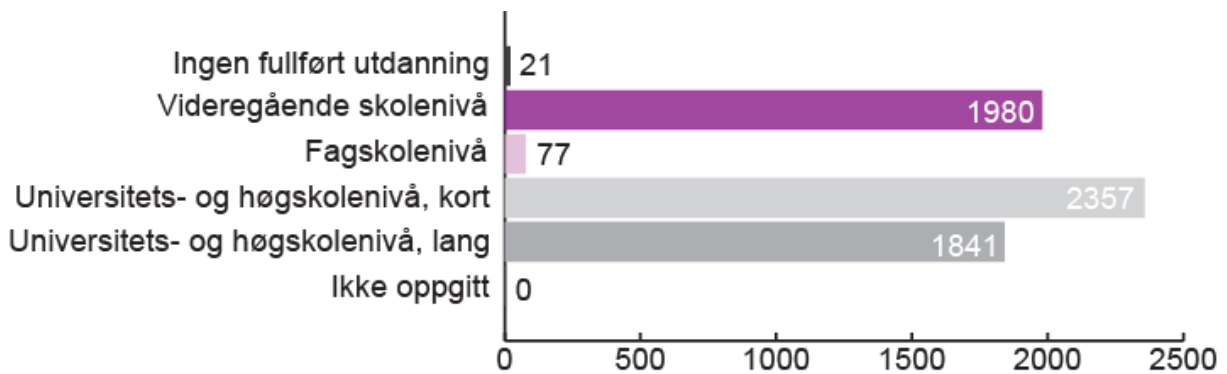
²⁸ Cedefop. Slovakia: making dual VET more attractive. Hentet fra <https://www.cedefop.europa.eu/en/news-and-press/news/slovakia-making-dual-vet-more-attractive>

²⁹ ReferNet. Apprenticeship-type schemes and structured work-based learning programmes Hentet fra https://cumulus.cedefop.europa.eu/files/vetelib/2015/ReferNet_SK_2014_WBL.pdf

6. Nederland

Bosatte innvandrere fra Nederland– Utdanningsnivå (Ikke korrigert for utdanning tatt i Norge)

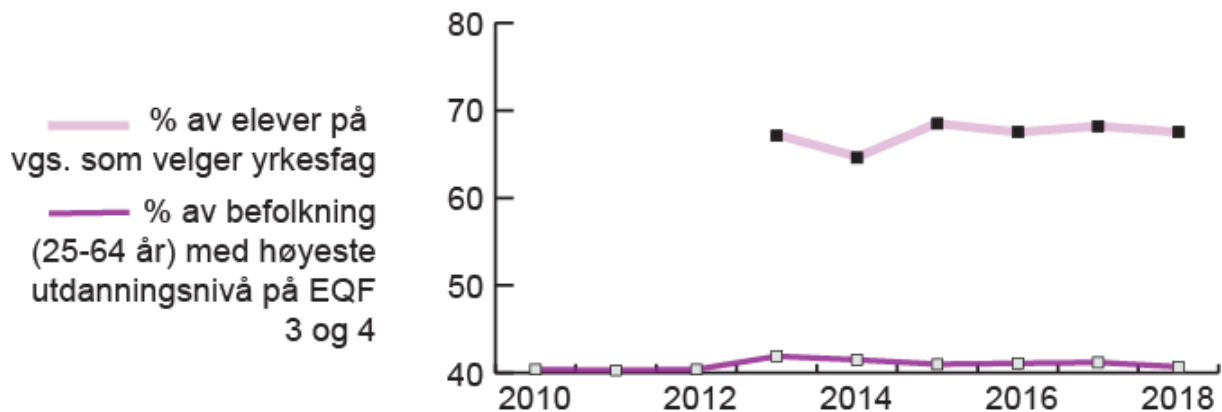
Tallene inkluderer alle bosatte innvandrere fra Nederland i alderen 15 – 66 år. De lavere aldersgruppene er fortsatt i skolealder. Denne fordelingen gir derfor ikke noe entydig bilde på den faktiske fordelingen blant bosatte innvandrere i yrkesaktiv alder.

Kilde: SSB

Utdanningstrender i Nederland:

Utdanningsnivået for bosatte innvandrere gir ikke alene et godt bilde på tilstedeværende og kommende behov. Det er vurdert hensiktsmessig å se på utdanningstrender i landet fra 2010 – 2018.

Kilder: [Eurostat](#) (06.06.2020), [Eurostat](#) (08.06.2020)

Yrkesfaglige videregående kvalifikasjoner

Middelbaar beroepsonderwijs (MBO) level 3 og 4

Nivå	<ul style="list-style-type: none"> MBO level 3; innplassert på nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk nivå 3 og henviset til EQF level 3, ISCED 2011 level 3 - kategorisert som professional training MBO level 4; innplassert på nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk nivå 3 og henviset til EQF level 4, ISCED 2011 level 3 - kategorisert som middle management training
Omfang	<ul style="list-style-type: none"> MBO level 3; 2-3 år MBO level 4; 3-4 år Begge med opptakskrav om fullført ungdomsskole (lower secondary).
Praksis	Det finnes to måter å studere på. BBL programmet kombinerer skolebasert opplæring med praksis i bedrift. Et BBL skoleår består av minst 850 timer fordelt på minst 200 på skole og minst 610 praksis i bedrift. BOL programmet foregår for det meste på skole og et treårig BOL program består av 3000 timer fordelt på 1800 timer teori og 900 timer yrkesfaglig praksis på skole. Et fireårig BOL program består av 4000 timer totalt fordelt på 2350 timer med teori og 1350 timer praksis på skole.
Læreplaner	" A qualification file contains the requirements for one or more vocational education courses. VET Colleges formulate their curricula on the basis of the qualification files" (SBB). En qualification file er delt i mange spesialiseringer, flere enn i Norge (øker faren for at opplæringene er for smale).
Kilder	Eurydice ³⁰ , Certificate Supplements ³¹ , UK NARIC ³² , NUFFIC ³³ , Cedefop VET in Europe database ³⁴ , NRP ³⁵
Oppsummering	MBO utdanning har tydelig yrkesfaglig profil. MBO 3 og 4 ligger på et sammenlignbart nivå med norsk fag- og yrkesopplæring. MBO kan gjennomføres som skolebasert eller dual-system opplæring, begge inkluderer praktisk opplæring.

³⁰ European Commission. *Eurydice*. Tilgjengelig fra https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-vocational-secondary-education-mbo-0_en

³¹ SBB. *Certificate Supplements*. Tilgjengelige fra https://cs.s-bb.nl/?SES_LANG=6

³² UK NARIC. *International Comparisons*. Hentet fra

<https://www.naric.org.uk/product/International%20Comparisons/SectionInformation.aspx?CountryID=118>

³³ NUFFIC. *A description of the Dutch education system*. Hentet fra <https://www.nuffic.nl/en/education-systems/netherlands>

³⁴ Cedefop. *Vocational Education and Training in Europe*. Tilgjengelig fra <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/vet-in-europe/systems/netherlands>

³⁵ SBB. *Dutch Educational System*. Hentet fra <https://www.s-bb.nl/en/education/dutch-educational-system>

Hovedmodellens opplæringsstruktur, MBO nivå 4, skolebasert løp (delvis estimerte tall)

1. år	2. år	3. år	4. år
Fellesfag (10%)	Fellesfag (10%)	Fellesfag (10%)	Fellesfag (10%)
Programfag (60%)	Programfag (60%)	Programfag (60%)	Programfag (60%)
Yrkesfaglig fordypning (20%)	Yrkesfaglig fordypning (20%)	Yrkesfaglig fordypning (20%)	Yrkesfaglig fordypning (20%)

Hovedmodellens opplæringsstruktur, MBO nivå 4, lære i bedrift (delvis estimerte tall)

1. år	2. år	3. år	4. år
Fellesfag (10%)	Fellesfag (10%)	Fellesfag (10%)	Fellesfag (10%)
Programfag (40%)	Programfag (40%)	Programfag (40%)	Programfag (40%)
Praksis i bedrift (60%)	Praksis i bedrift (60%)	Praksis i bedrift (60%)	Praksis i bedrift (60%)

Hovedmodellens opplæringsstruktur, MBO nivå 3, skolebasert løp (delvis estimerte tall)

1. år	2. år	3. år
Fellesfag (10%)	Fellesfag (10%)	Fellesfag (10%)
Programfag (60%)	Programfag (60%)	Programfag (60%)
Yrkesfaglig fordypning (20%)	Yrkesfaglig fordypning (20%)	Yrkesfaglig fordypning (20%)

Hovedmodellens opplæringsstruktur, MBO nivå 3, lære i bedrift (delvis estimerte tall)

1. år	2. år	3. år
Fellesfag (10%)	Fellesfag (10%)	Fellesfag (10%)
Programfag (40%)	Programfag (40%)	Programfag (40%)
Praksis i bedrift (60%)	Praksis i bedrift (60%)	Praksis i bedrift (60%)

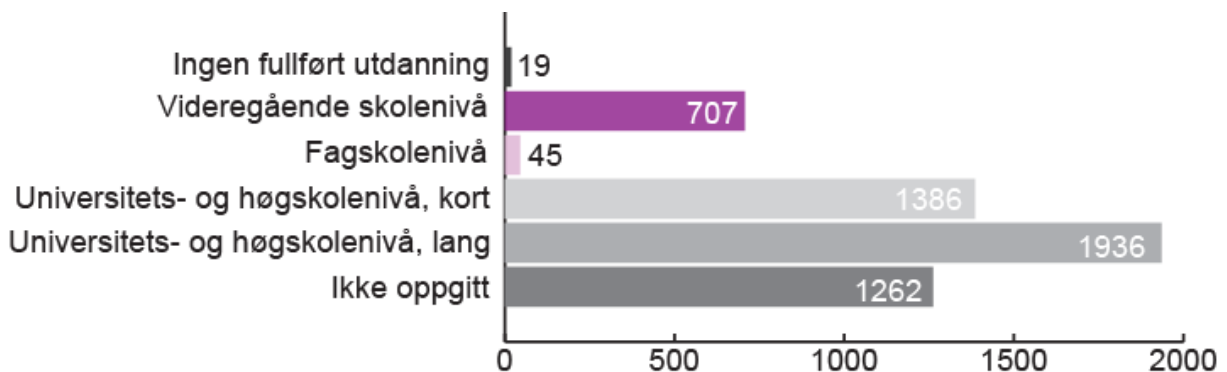
Det finnes en tidligere versjon av MBO systemet hvor NOKUT blir mer avhengige av å telle år siden det ikke fantes et kvalifikasjonsrammeverk på den tiden. De lengste av de eldre MBO utdanningene bør også kunne passe inn i godkjenningsordningen.

Voksenopplæring foregår i det samme utdanningssystemet. Det virker som voksne studenter også kjøres gjennom MBO systemet og at det er flere voksne som tar opplæringen som lærling (dual system).

7. Spania

Bosatte innvandrere fra Spania– Utdanningsnivå (Ikke korrigert for utdanning tatt i Norge)

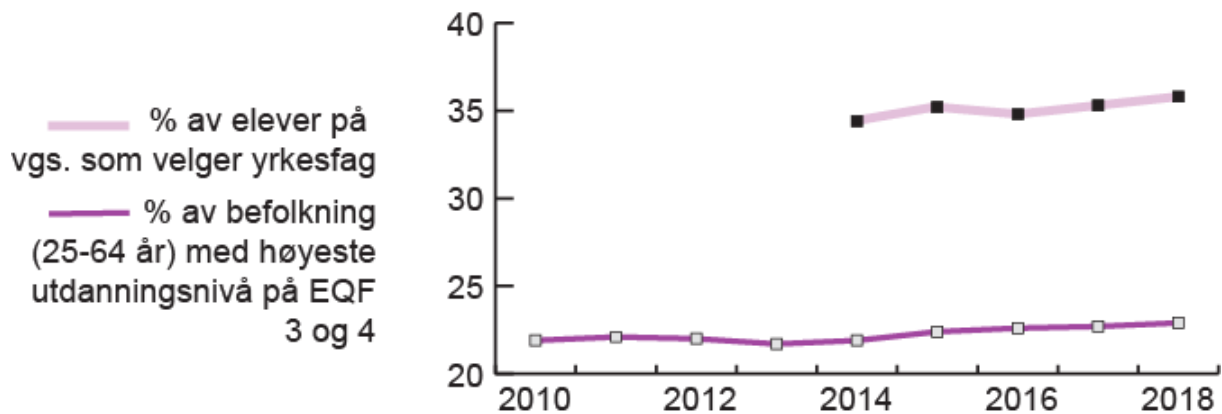
Tallene inkluderer alle bosatte innvandrere fra Spania i alderen 15 – 66 år. De lavere aldersgruppene er fortsatt i skolealder. Denne fordelingen gir derfor ikke noe entydig bilde på den faktiske fordelingen blant bosatte innvandrere i yrkesaktiv alder.

Kilde: SSB

Utdanningstrender i Spania

Utdanningsnivået for bosatte innvandrere gir ikke alene et godt bilde på tilstedeværende og kommende behov. Det er vurdert hensiktsmessig å se på utdanningstrender i landet fra 2010 – 2018.

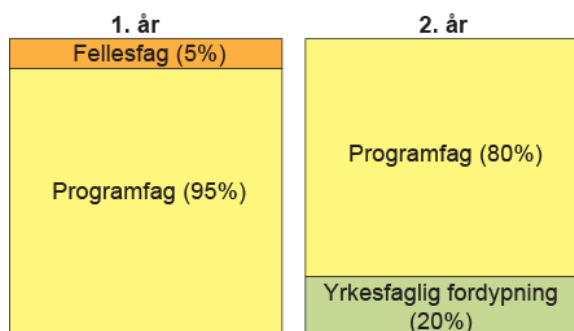
Kilder: [Eurostat](#) (06.06.2020), [Eurostat](#) (08.06.2020)

Yrkesfaglige videregående kvalifikasjoner

Título de Técnico

Nivå	Videregående opplæring, CNCP nivå 2 ³⁶ , ISCED 354
Omfang	1-2 år (rundt 1500 – 2000 timer). Høy yrkesfaglig spesialisering, programmer inneholder kun allmennfag dersom individuelle læresteder har lagt det til i programmet.
Praksis	Inneholder en praksismodul på ca. 400 timer
Læreplaner	55-65% av hver læreplan er siden 2014 utviklet sentralt av utdanningsministeriet og resten er utviklet på delstatsnivå, men har før i tiden hatt større variasjoner på delstatsnivå.
Kilder	Eurydice ³⁷ , TodoFP ³⁸ , ReferNet ³⁹
Oppsummering	Opplæringen er for kort og inneholder ikke tilstrekkelig mengde praksis i bedrift.

Hovedmodellens opplæringsstruktur

³⁶ INCUAL. *Estructura del Catálogo Nacional de Cualificaciones Profesionales*. Tilgjengelig fra: <https://incual.mecd.es/ojetivos>

³⁷ European Commission. *Eurydice*. Tilgjengelig fra https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-vocational-upper-secondary-education-52_en

³⁸ Ministerio de Educación y Formación Profesional. *Ciclos Formativos de Grado Medio*. Tilgjengelig fra <https://www.todofp.es/que-como-y-donde-estudiar/que-estudiar/ciclos/grado-medio.html>

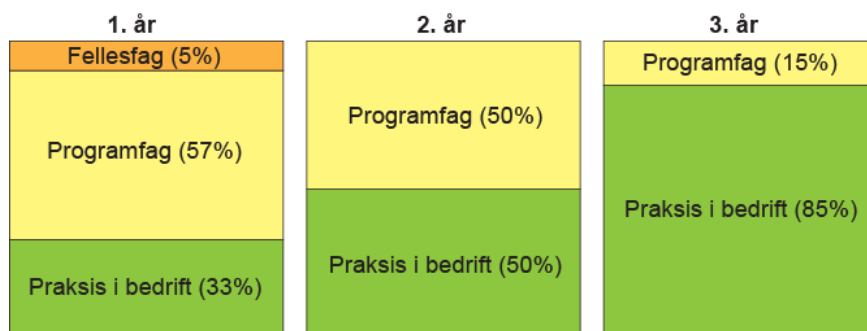
³⁹ ReferNet. *VET in Europe Spain*. Hentet fra https://cumulus.cedefop.europa.eu/files/vetelib/2019/Vocational_Education_Training_Europe_Spain_2018_Cedefop_ReferNet.pdf

Título de Técnico - dual system

Nivå	Videregående opplæring, CNCP nivå 2, ISCED 354
Omfang	1-3 år
Praksis	Arbeid i bedrift varierer mellom 33-85% av opplæringstiden.
Læreplaner	Dette har for det meste vært prosjektbaserte pilot prosjekter siden 2012. Læreplanen blir avtalt mellom lærestedet og bedriften til lærlingen og godkjent av delstats- eller den statlige myndigheten (ministeriet). Utdanningsløpet skal være knyttet til Técnico kvalifikasjonen, så læreplanen skal kunne hentes fra samme nettsted.
Kilder	Eurydice , Cedefop ⁴⁰ , Dual VET alliance ⁴¹ , ReferNet , TodoFP
Oppsummering	Kun 3% av alle studenter som tar yrkesfag gjennomfører dual system programmer og bare en liten del av disse programmene er 3-årige og på videregående nivå. Disse 3-årige programmene bør imidlertid kunne sidestilles i nivå og omfang.

Hovedmodellens opplæringsstruktur

⁴⁰ Cedefop. *Spain: dual VET gaining pace*. Hentet fra <https://www.cedefop.europa.eu/en/news-and-press/news/spain-dual-vet-gaining-pace>

⁴¹ FPDGI. *The Alliance for Dual Vocational Education*. Hentet fra <https://en.fpdgi.org/projects/the-alliance-for-dual-vocational-education/>

Título de Técnico Auxiliar

Nivå	Videregående opplæring
Omfang	1-2 år
Praksis	540 timer tekniske og praktiske fag – kan ikke finne informasjon som nevner praksis i bedrift.
Læreplaner	Denne typen opplæring ble erstattet av den nevnt ovenfor. Usikker på hvor læreplaner kan hentes fra.
Kilder	Eurydice , UK NARIC ⁴²
Oppsummering	Opplæringen er for kort og inneholder ikke tilstrekkelig mengde praksis i bedrift.

I Spania er ikke yrkesfaglig utdanning på videregående nivå innplassert i et kvalifikasjonsrammeverk eller henvist til EQF. Tecnico kvalifikasjonen på Grado Medio nivå er likevel tydelig plassert på videregående nivå. Videregående opplæring er i hovedsak 2-årig i Spania med opptak fra 10-årig skolegang, men yrkesfaglige programmer består nesten utelukkende av yrkesfag. Det bør derfor vurderes om mengden yrkesfag, og læringsutbyttet, likevel er sammenlignbar med relevant norsk fag- og yrkesopplæring.

---

⁴² UK NARIC. *International Comparisons*. Tilgjengelig fra

<https://www.naric.org.uk/product/International%20Comparisons/SectionInformation.aspx?CountryID=151>

Oppsummering:

Landene er evaluert gitt dagens 3 kriterier for godkjenning.

- 1) 1) Nivå - Tilsvarende videregående
- 2) 2) Omfang tilsvarende minst 3 års opplæring, hvor av minst ett år er praktisk opplæring
- 3) 3) Vesentlig faglig likhet (Dette kan ikke vurderes av AG og er derfor ikke blitt vurdert)

Bruk av farger angir i hvilken grad dagens krav tilfredsstilles, gitt beskrivelsene vi har av hovedmodellene i landene.

Variabler	Kategorier	
3 års omfang	Tilfredsstillende	✓
Minst 1 års praksis i bedrift	Delvis/potensielt	○
Videregående opplæringsnivå	Ikke innenfor rammene	✗
Faglig likhet		
Innenfor EØS området		

	Omfang 3 år +	Minst 1 års praksis i bedrift	Nivå	Faglig likhet	EØS
Romania	○	○	✓	?	✓
Spania	○	○	✓	?	✓
Nederland	✓	○	✓	?	✓
Tsjekkia	✓	○	✓	?	✓
Slovakia	○	○	✓	?	✓
Bosnia-H.	✓	○	✓	?	✗
Serbia	✓	○	✓	?	✗

Omfang

Det er i første rekke i Spania at toårige utdanningsløp er normalen på dette nivået, men det eksisterer også muligheter for å fullføre videregående opplæring på to år i Romania og Slovakia. De spanske utdanningene inneholder til informasjon langt færre / mindre andel fellesfag enn norsk treårig fag- og yrkesopplæring.

Praksis

Alle utdanningsprogrammer kartlagt her inneholder yrkesfaglig praksis på skole, men få programmer inkluderer like lange praksisperioder i bedrift som i den norske opplæringsmodellen. Flere land i Europa innfører lærlingeopplæring inspirert av den tyske yrkesopplæringsmodellen, men disse nye programmene er fortsatt små i forhold til den tradisjonelle skolebaserte opplæringen.

Nivå / faglig likhet

Godkjenningsordningens vilkår fastslår at en utenlandsk utdanning må være plassert på videregående nivå. NOKUT mener at dette tillater å sidestille kvalifikasjoner innplassert på nivåer henvist til både EQF 3 og 4. Ulike land bruker sin egen metodikk til å henvise utdanningsnivåer til EQF, så noe variasjon finnes i typer utdanning innplassert på disse nivåene. En helhetlig vurdering av kvalifikasjonen av NOKUT og sakkyndige er nødvendig for å fatte vedtak om sidestilling.

EØS

Forskjellsbehandling på grunn av nasjonalitet overfor borgere av EU- eller EØS-land kan være i strid med EØS-avtalen og reglene om fri bevegelse for personer. Etter EØS-avtalen skal enhver forskjellsbehandling på grunn av nasjonalitet være forbudt innenfor avtalens virkeområde (med de forbehold som følger av avtalen selv). Begrepet nasjonalitet betyr i denne sammenheng tilknytning til EU/EØS-land, og tar sikte på å hindre at et medlemsland favoriserer egne borgere eller foretak på bekostning av borgere og foretak fra andre EU/EØS-stater.